

ผลของการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา: การทดลองแบบสีกุ่มของ โซ โลมอน

นางสาวเพ็ญศิริ อิ่มอุดม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

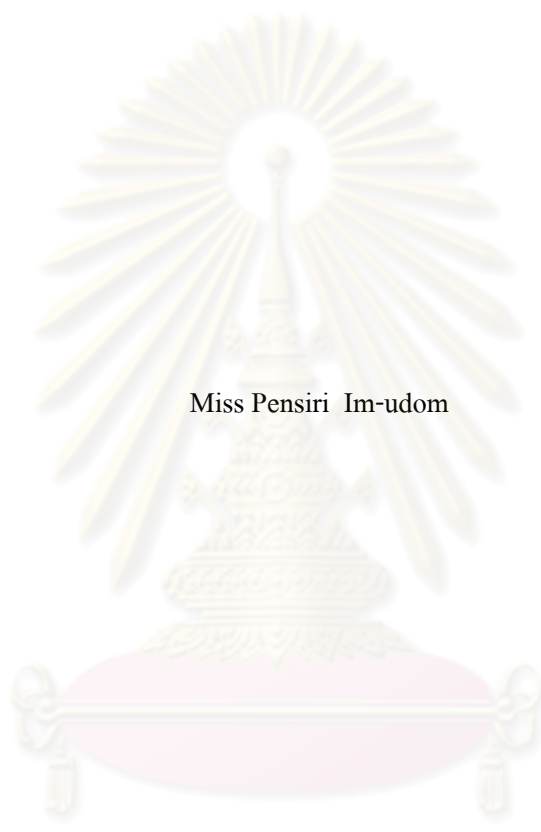
สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF SELF-EVALUATION OF MORAL BEHAVIORS ON ELEMENTARY
SCHOOL STUDENTS' SELF-ESTEEM: A SOLOMON FOUR-GROUP EXPERIMENT

Miss Pensiri Im-udom

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับ

ประถมศึกษา: การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน

โดย

นางสาวเพ็ญศิริ อิ่มอุดม

สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ สิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ศศิธร เขียวก้อ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพ็ญศิริ อิมอุคม: ผลของการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา: การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน. (EFFECTS OF SELF-EVALUATION OF MORAL BEHAVIORS ON ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' SELF-ESTEEM: A SOLOMON FOUR-GROUP EXPERIMENT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ดร. ธีรพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 153 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการประเมินตนเองและไม่มีการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม และเพื่อศึกษาผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา เป็นการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนประถมศึกษา 4 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม มีนักเรียนกลุ่มละ 36 คน ทดลองใช้เวลา 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองและแบบประเมินตนเองและแผนการจัดกิจกรรมการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ตัวแปรแบบ 2 ทางและแบบทางเดียว วิเคราะห์เปรียบเทียบภายหลังใช้วิธีของ Tukey นอกจากนี้ยังได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในกลุ่มแบบ 4 กรณี เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการทดลองพบว่า

1. นักเรียนประถมศึกษากลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมให้ประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมมีคะแนนการเห็นคุณค่าตนเอง สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ประเมินตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการวัดก่อนการทดลองกับการประเมินตนเองในด้านการเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการวัดก่อนการทดลองไม่มีผลต่อการประเมินตนเอง
3. การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมส่งผลต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ (1) การรับรู้ตนเองตามความจริง (2) ความกระตือรือร้นและความมานะพยายาม (3) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (4) ความอดทนและพอใจในความสามารถของตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา วิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา. ลายมือชื่อนิติศ..... เพ็ญศิริ อิมอุคม
สาขาวิชา วิชาจิตวิทยา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... ธีรพันธุ์ สุวรรณมรรคา
ปีการศึกษา 2551

4984248127 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEYWORD : SELF-EVALUATION/ SELF-ESTEEM / MORAL BEHAVIORS / ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS / SOLOMON FOUR-GROUP EXPERIMENT

PENSIRI IM-UDOM : EFFECTS OF SELF-EVALUATION OF MORAL BEHAVIORS ON ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' SELF-ESTEEM: A SOLOMON FOUR-GROUP EXPERIMENT. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. SIRIPUN SUWANMUNKAR, Ph. D., 153 pp.

The purposes of this research were to study and compare self-esteem level between elementary school students who were and not were evaluating oneself on moral behaviors and to study effects of self evaluation on moral behaviors of the student self-esteem. A solomon four-group experiment method was used as the research method. The four groups composed of two experiment groups and two control groups. Each group had 36 elementary school students. The data were analyzed by one-way and two-way ANOVA with Tukey's method in post-hoc analysis. Four students in the experimental group were observed changes development.

The research finding were as following details:

1. The experimental groups who were self-evaluating had significantly higher self-esteem scores than the two control groups. The significance in at .05 levels
2. There was no interaction effects between the pretest and the self evaluation on the self-esteem scores at .05 level
3. The moral behaviors self – evaluation had effects on students in 4 aspects. They were self realization, enthusiasm, broadmindedness and flexibility own ability satisfy.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department : Educational Research and Psychology Student's Signature :

Field Study : Educational Research Principal Advisor's Signature :

Academic Year : 2008

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องด้วยความเมตตากรุณาและเอื้ออาทรอย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้โอกาสผู้วิจัยได้เรียนรู้วิถีวิทยาการวิจัยที่ผู้วิจัยสนใจ อันนำมาสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้วิจัยทั้งด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ขอขอบพระคุณที่ท่านให้กำลังใจ ติดตามความก้าวหน้า ตลอดจนให้คำแนะนำที่มีคุณค่าซึ่งทำให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล และ ดร. ศศิธร เขียวกอ ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องทำให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ ผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ เพื่อนที่ดีที่สุดอย่าง เพื่อนอ้อมและเพื่อนจุก เพื่อน โนช เพื่อนหนึ่ง เพื่อนนิ น้อยปู และขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา นอกเวลา รุ่น 5 ทุกคน ที่ให้กำลังใจและคำแนะนำที่ดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และทุกคนในครอบครัว อ้อมอุดม ที่มอบความอบอุ่นและให้กำลังใจ สนับสนุนผู้วิจัยจนนำมาซึ่งความสำเร็จในครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	7
ตอนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองด้านพฤติกรรม จริยธรรม.....	19
ตอนที่ 3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการ ประเมินตนเอง.....	32
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดและสมมุติฐานของการวิจัย.....	40
ตอนที่ 5 การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน.....	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ขั้นที่ 1 สร้างและตรวจสอบกรอบ โครงสร้างและเครื่องมือการประเมิน ตนเอง.....	54
ขั้นที่ 2 ตรวจสอบเครื่องมือการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	69
ขั้นที่ 3 ทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มเป้าหมาย.....	70

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง.....	77
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา.....	88
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	98
สรุปผลการวิจัย.....	99
อภิปรายผลการวิจัย.....	100
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	103
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	103
รายการอ้างอิง.....	104
ภาคผนวก ก เนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรมที่ใช้ในการประเมินตนเอง....	111
ภาคผนวก ข แผนการดำเนินการประเมินตนเอง.....	115
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	149
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	153

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ข้อความวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่พัฒนาโดยมูทธา วัฒนจิตต์.....	15
2.2	เปรียบเทียบการประเมินแบบก่อนและหลังการปฏิรูปการศึกษา.....	21
3.1	การพัฒนาโครงสร้างการประเมินตนเองตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	56
3.2	รูปแบบการดำเนินการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม.....	59
3.3	รูปแบบการดำเนินการกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	60
3.4	เปรียบเทียบการพัฒนาส่วนต่างๆในสมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1 ฉบับ ร่างที่ 2 และฉบับที่นำไปใช้ทดลองจริง.....	63
3.5	แผนดำเนินการทดลอง.....	71
3.6	กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีระดับพฤติกรรมที่แตกต่างกัน.....	72
3.7	จำนวนนักเรียนและกลุ่มในการทดลอง.....	72
3.8	ห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	73
3.9	รูปแบบการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	73
3.10	รูปแบบการทดลองที่ใช้ในการวิจัย.....	74
4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิภาค.....	79
4.2	สถิติพื้นฐานของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของ 4 กลุ่มตัวอย่างทั้งโดย ภาพรวมและรายด้าน.....	80
4.3	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการเห็นคุณค่าใน ตนเอง.....	83
4.4	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนการเห็นคุณค่าใน ตนเอง.....	84
4.5	ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นรายคู่.....	84
4.6	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนการเห็นคุณค่าใน ตนเองรายด้าน.....	85
4.7	ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองรายด้านเป็นรายคู่.....	86

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ลำดับชั้นความต้องการของ Maslow.....	9
2.2	ความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าในตนเองกับค่านิยมและการเรียนรู้ทาง สังคม.....	11
2.3	โครงสร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของ Coopersmith...	12
2.4	รูปแบบการประเมินตนเอง.....	28
2.5	รูปแบบการประเมินตนเองของนักเรียนตามแนวคิด Ross และ Rolheiser....	31
2.6	กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย.....	40
2.7	รูปแบบการทดลองแบบสี่กลุ่มของ โซโลมอน.....	47
2.8	รูปแบบการออกแบบการวิจัยแบบ four - study model.....	49
2.9	รูปแบบการออกแบบการวิจัยแบบ six - study model.....	49
2.10	รูปแบบการควบคุมสี่กลุ่มของ โซโลมอนแบบ Engeleberg.....	52
3.1	กรอบโครงสร้างการประเมินตนเองตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser (2001) ด้านพฤติกรรมจริยธรรม.....	57

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำเนึงถึงการเรียนรู้ที่สมบูรณ์โดยต้องการสร้างสรรค์มนุษย์ให้มีทั้งความรู้ ควบคู่กับคุณธรรม เป้าหมายของพระราชบัญญัติประการสำคัญ คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยกล่าวถึงการพัฒนารากฐานของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีหลักสำคัญในจิตใจ คือ ต้องเป็นผู้ประพฤติดี ละเว้นชั่ว มีความอดทนอดกลั้น รับผิดชอบ จิตใจเข้มแข็งสามารถยอมรับความสำเร็จและล้มเหลวในการกระทำของตนเองได้ จึงจะสามารถฝึกฝน อบรม ในสรรพวิชาการต่างๆอย่างลุล่วง จนกลายเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติจนถึงพร้อมด้วยความสมบูรณ์และเจริญงอกงามทั้งทางร่างกายและสติปัญญา (มิลินทร์ สำเภางเงิน, 2524; ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2538)

การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นคำแปลภาษาอังกฤษจากคำว่า “self-esteem” ซึ่งมีผู้แปลเป็นคำไทยหลายคำ ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง (บัณฑิตวิทยาลัย, 2538; เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2550) ความเคารพในตนเอง (วิทย์ เทียงบุญธรรม, 2539) ความภูมิใจในตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยและพระราชบัญญัติการศึกษา พบว่าการใช้คำว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง (ชไมพร เจริญครบุรี, 2546) มีความหลากหลายและมีความหมายใกล้เคียงกับคำแปลในภาษาอังกฤษมากที่สุด มีความหมายถึง การตัดสินใจคุณค่าในตนเองตามความรู้สึก เป็นการยอมรับในความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จและความล้มเหลว มีอำนาจในการควบคุมตนเองด้วยความเชื่อมั่น ความหวังและความกล้าหาญ (Bruno, 1930 อ้างถึงใน ชีระ ชัยยุทธชรรยง, 2542) ซึ่งเมื่อบุคคลตระหนักและเห็นความสำคัญของตนเองแล้วจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถชนะปัญหาและอุปสรรคไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ยอมรับตนเอง กระฉับกระเฉง ว่องไว สามารถปรับตัวเข้ากับทุกสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี ชอบการมีส่วนร่วม และกล้าแสดงความคิดเห็น (ชีระ ชัยยุทธชรรยง, 2542; ชไมพร เจริญครบุรี, 2546)

การเห็นคุณค่าในตนเอง มีมาจากการสังเกตปัญหาของ Jame (1950 อ้างถึงใน ชไมพร เจริญครบุรี, 2546) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ได้สังเกตลักษณะของคนไข้ที่เข้ามารักษาอาการการทำร้ายตนเองและเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย ซึ่งมีลักษณะทางร่างกาย อารมณ์ และการเข้าสังคมไม่ได้แตกต่างจากบุคคลทั่วไป แต่พบว่าภายในจิตใจของผู้ป่วยน่าจะมีการคิดปกติเกิดขึ้น การศึกษาของเขาพบว่าผู้ป่วยเหล่านี้หลายคนมีความพร้อมทั้งการศึกษา การงาน ครอบครัว และเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งพบว่า หลายคนมีเหตุการณ์ที่สะเทือนใจในวัยเด็ก เช่น การถูกทำโทษอย่างรุนแรง การถูกบังคับ การถูกตำหนิ ฯลฯ ทั้งจากที่บ้าน โรงเรียน หรือที่ทำงานเขาจึง

สันนิษฐานว่า ความผิดปกติในจิตใจของบุคคลเหล่านั้นเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมตั้งแต่ในวัยเด็ก จึงทำให้เมื่อโตขึ้นการดำรงชีวิตของคนเหล่านั้นไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร มีความกังวลอยู่ในจิตใจไม่อาจแสดงออกได้อย่างเปิดเผย และเมื่อมีสิ่งกระทบกระเทือนจิตใจจึงตัดสินใจเลือกการหลีกเลี่ยงปัญหา มากกว่าการแก้ไขปัญหา แนวทางการแก้ไขได้เสนอว่า ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการสร้าง ความเข้มแข็งภายในจิตใจ White (1963 อ้างถึงใน อับสรสิริ เอี่ยมประชา, 2542) ได้กล่าวว่าการ สนับสนุนการสร้าง ความเข้มแข็งภายในจิตใจของบุคคลแต่ละคนนั้น ต้องสร้างก่อนการตัดสินใจที่ ผิดพลาดของบุคคล โดยกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งเริ่มพัฒนาได้ทุกช่วงของ ชีวิต การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นแนวทางที่สำคัญที่ในการแก้ปัญหาของบุคคลต่างๆ ใน ระยะยาว โดยเขาได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองว่าจะทำให้แต่ละบุคคล เข้าใจปัญหา รอบตัวและต่อสู้กับปัญหาโดยสร้างความเข้มแข็งภายในจิตใจไม่ให้หวั่นไหว กล่าว ขอมรับปัญหาและสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยความเข้มแข็ง และเชื่อมั่น จะทำให้บุคคลนั้นๆ ใช้ ชีวิตของตนเองได้อย่างสมบูรณ์

ระยะต่อมา นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยกล่าวถึง ความสำเร็จของการศึกษาที่ต้องการก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามความคาดหวังของสังคม การสร้าง ประชากรที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข นอกจากต้องมีการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ควบคู่กัน ยังต้องมีการส่งเสริมความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในจิตใจแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าใน ตนเองเพื่อเติมเต็มให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนามากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดการเห็น คุณค่าในตนเองได้นั้น ต้องทำให้นักเรียนได้มีโอกาสรับรู้ และเรียนรู้ความเป็นจริงในโลกว่าไม่มีสิ่ง ใดที่ถูก-ผิด ดี-เลว ตลอดเวลา ทุกสิ่งสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและแก้ไขได้เสมอ ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพที่จะเรียนรู้แนวทางการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย ขอมรับในการกระทำของตนเองอย่างกล้า หาวญ ภูมิใจในความเป็นตนเอง เพื่อวางรากฐานทางบุคลิกภาพและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในการ แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (มิลินทร์ สำเภาเงิน, 2524; ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2538; นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข, 2545)

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2550) กล่าวถึง หลักการและแนวทางส่งเสริมการเห็นคุณค่าใน ตนเองในระบบการศึกษา ต้องเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงมุมมองทั้งระบบ การสร้างความคิดแบบ ช่วยเหลือเกื้อกูล จากความรักและความปรารถนาดีต่อกัน กระบวนการที่สร้างความสงบสุขและ ร่วมเย็น เป็นแนวทางแห่งความเจริญของสังคม ระบบการศึกษาควรเสริมสร้างการเห็นคุณค่าให้ เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจาก วัยเด็กเป็นวัยของการเจริญเติบโตกับการเรียนรู้ทางสังคม การพัฒนา มุมมองและทัศนคติที่ดีจะก่อให้เกิดผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทางจิตใจต่อไปในอนาคต การสร้าง เสริมให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง และรู้จักการเคารพผู้อื่นเป็นสิ่ง สำคัญที่จะก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ

นักจิตวิทยาทางมนุษยนิยม (humanistic psychology) เสนอแนวทางในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองควรกระทำควบคู่ไปกับการปรับพฤติกรรม เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงตนเองต้องเกิดขึ้นพร้อมกับการชี้นำตัวอย่างที่เหมาะสม จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางค่านิยมของสังคม ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ทำการศึกษาข้อมูลการเรียนรู้วิชาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้และเข้าใจแนวทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์แต่ยังไม่สามารถพัฒนาและควบคุมตนเองให้ดำเนินชีวิตในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้น การส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์เพียงการเรียนรู้ทางทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ นั้นยังไม่สามารถส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมได้อย่างเพียงพอ ควรต้องแสวงหาการพัฒนาตนเองควบคู่กันไป ควรมีการส่งเสริมการให้โอกาสซึ่งกันและกัน การได้รับข้อมูลแบบซ้ำๆ จนมีสำนึกรู้ความเป็นจริงในตัวตน การมุ่งพัฒนาคนให้เต็มคน หรือเป็นคนที่มีสมบูรณ์ ต้องอาศัยหลักการหลายส่วน ไม่สามารถเกิดจากการพัฒนาจากองค์ประกอบภายนอกเพียงอย่างเดียว ต้องฝึกฝนการรู้จักตรวจสอบตนเอง จากองค์ประกอบภายใน จะเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของตนเองได้อย่างมั่นคง

จากการศึกษาของ Ross และ Rolheiser (2001) ได้กล่าวถึงหลักการทางมนุษยนิยมที่นำมาประยุกต์ใช้กับการวัดและประเมินควรเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขลักษณะบางประการที่เกี่ยวกับตัวตนของนักเรียน มากกว่าการตัดสินผลการเรียนรู้ เนื่องจากการศึกษาพบว่า การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตัดสินคุณค่าของนักเรียน โดยนักเรียนที่มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จทางการศึกษามากกว่าการพัฒนาการเรียนรู้ จะส่งผลให้เกิดความเสียหายกับระบบการศึกษา การพัฒนาการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ให้สามารถเรียนรู้ถึงระดับความสามารถ ศักยภาพ จนก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ โดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเองที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมควบคู่กับการประเมินจากผู้อื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดคุณค่าของการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับระดับช่วงของการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพบว่าเห็นคุณค่าในตนเองเป็นรากฐานของบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายประการจึงนำเสนอว่า การดำเนินการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นควรเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กจะก่อให้เกิดความสำเร็จได้มากกว่าในวัยอื่น และควรเติมเต็มในช่วงวัย 8-9 ปี เป็นช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เนื่องจากเป็นช่วงวัยของการสร้างตน เป็นช่วงวัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ เด็กต้องเรียนรู้การเห็นคุณค่าในตนเองในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะเมื่อเติบโตขึ้นพวกเขาจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความหวังและมีความกล้าหาญ (มิลินทร์ สำเภารเงิน, 2524; ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538; นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข, 2545)

การวิจัยเชิงทดลองพบว่า การวิจัยโดยส่วนใหญ่มีรูปแบบของการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) เป็นการวิจัยที่มีการเปรียบเทียบในระหว่าง 2 กลุ่มตัวอย่าง ที่มีจุดมุ่งหมายในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลระหว่างตัวแปร (เบญจนารถ อมรประสิทธิ์, 2544) ซึ่งผลอาจเกิดจากตัวแปรแทรกซ้อนในการวิจัย ยิ่งตัวแปรทางจิตวิทยาการเปลี่ยนแปลงของผลการทดลองอาจเกิดขึ้นได้จากอิทธิพลของหลายแหล่ง รูปแบบการดำเนินการวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง (True experimental research) แบบสี่กลุ่มของโซโลมอนเป็นรูปแบบหนึ่งในการช่วยกำจัดอิทธิพลบางประการที่จะก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนของผลการวิจัย มีจุดเด่นประการสำคัญ ได้แก่ การทดลองใน 1 ครั้ง สามารถพิสูจน์การจักรกระทำ (treatment) ได้ถึง 2 ครั้ง เป็นผลมาจาก 2 กลุ่มการทดลอง และสามารถทดสอบอิทธิพลของการสอบก่อน (pretest) ที่เป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผลการทดลอง เมื่อได้รับการพิสูจน์หลายรูปแบบจะทำให้ผลการทดลองมั่นใจได้ว่ามาจากการจักรกระทำ (treatment) อย่างแท้จริง

จากความสำคัญของการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) แนวทางการประเมินตนเอง และพฤติกรรมจริยธรรมอันพึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง ผลของการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อศึกษาผลการจักรกระทำการประเมินตนเองตามแนวคิด Ross และ Rolheiser ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงในระดับตนเอง ทำการศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญในการเรียนรู้จักตนเอง การพัฒนาศักยภาพให้สมบูรณ์ เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรากฐานของการพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต และจักรกระทำการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน เพื่อให้ทราบถึงผลการทดลองที่เกิดขึ้นจากผลของการจักรกระทำอย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่ได้รับการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างจากนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ไม่ได้รับการประเมินตนเองหรือไม่?
2. การประเมินตนเองมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างไร?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการประเมินตนเองและไม่มีการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551

2. ตัวแปรในการวิจัย

2.1 ตัวแปรตาม คือ คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง

2.2 ตัวแปรอิสระ คือ การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม การวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน

3. บริบทที่ศึกษา

โรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

4. ระยะเวลาการดำเนินการทดลอง

3 เดือน (12 สัปดาห์)

ข้อจำกัดของการวิจัย

โรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานครที่เป็นสนามในการดำเนินการทดลองครั้งนี้เป็นโรงเรียนที่รับนักเรียนหญิงทั้งหมด ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงอธิบายได้ชัดเจนในนักเรียนประถมศึกษาที่เป็นนักเรียนหญิง ส่วนการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้อาจมีข้อจำกัดกับนักเรียนชาย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การพิจารณายอมรับความสามารถ ความสำเร็จ ข้อดี ข้อเสียของการกระทำพฤติกรรมของตนเอง ควบคุมตนเองได้ โดยไม่ยึดติดกับความคาดหวังของผู้อื่น หรือการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น มีอำนาจในการควบคุมตนเองด้วยความเชื่อมั่น ทำให้เข้าใจถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นและปรับปรุงแก้ไขได้ ซึ่งการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นวัดได้จากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่สร้างโดย Coopersmith (Coopersmith Self-Esteem Inventory: CSRI) ซึ่งเป็นแบบวัดที่ครอบคลุมรายการสำคัญ 5 ด้าน คือ 1) ด้านตนเองโดยทั่วไป 2) ด้านตนเองโดยรวม 3) ด้านสังคม-เพื่อน 4) ด้านครอบครัว-พ่อแม่ 5) ด้านโรงเรียน-การศึกษา

การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกถึงการตัดสินใจคุณค่าของตนเอง อันเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้ว่าการกระทำของตนเองนั้นมีจุดดี จุดด้อย และจุดที่ควรปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตามความสามารถและข้อจำกัดของตนเองอย่างไรบ้าง ซึ่งแสดงออกถึงการตัดสินใจคุณค่าในตนเองเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้จากการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรม 3 ด้าน ได้แก่ 1) การควบคุมตนเอง 2) ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง 3) การเสียสละและแบ่งปัน

กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวอยู่ในรูปแบบของการประเมินตนเอง 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ (defining the criteria) 2) การประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์ (apply the criteria) 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback on their self-evaluations) 4) การบรรลุเป้าหมาย (goals)

ผลกระทบของการประเมินตนเอง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหญิงล้วนในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูที่จะได้รับสารสนเทศและเครื่องมือเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังได้รูปแบบและวิธีดำเนินการในการพัฒนาระบบการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน
2. สารสนเทศที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวคิดและแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยเชิงทดลองในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลของการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 5 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตอนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

ตอนที่ 3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการประเมินตนเอง

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดและสมมุติฐานการวิจัย

ตอนที่ 5 การออกแบบการวิจัยแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติประการหนึ่งกล่าวว่าการศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนเป็นเป้าหมายประการสำคัญ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในตนเอง และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นคำแปลภาษาอังกฤษมาจากคำว่า “self-esteem” ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาไทยหลายคำ ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง (บัณฑิตวิทยาลัย, 2538; เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2550; ชไมพร เจริญครบุรี, 2546) ความเคารพในตนเอง (วิทย์ เทียงบูรณธรรม, 2539) ความภูมิใจในตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) จากการศึกษางานวิจัยและพระราชบัญญัติการศึกษาที่มีการใช้คำที่แพร่หลายมากที่สุดคือคำว่า *การเห็นคุณค่าในตนเอง* (ชไมพร เจริญครบุรี, 2546) ในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้คำว่า “self-esteem” ในคำแปลว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเองหลายประการ ดังนี้

Bruno (1930 อ้างถึงใน ชไมพร เจริญครบุรี, 2546) ได้กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นการตัดสินใจตามทัศนะของตนเองที่มีต่อการยอมรับ ไม่ยอมรับต่อความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จของตนเอง กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาและยอมรับสถานการณ์ที่ผิดหวัง ท้อแท้ใจได้ด้วยความหวังและความกล้าหาญ

Jame (1950 อ้างถึงใน ชไมพร เจริญครบุรี, 2546) ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง ว่าเป็นความรู้สึกที่อยู่ในตัวบุคคล อำนาจที่ทำให้บุคคลไม่เกิดความล้มเหลว สามารถกระทำงานต่างๆ ได้อย่างลุล่วง ผลของความสำเร็จอยู่บนฐานของความคาดหวัง จึงทำให้เข้าใจถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นและปรับปรุงแก้ไขได้

Coopersmith (1984 อ้างถึงใน อัสพรศิริ เอี่ยมประชา, 2542) ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า เป็นการประเมินตนเองตามความรู้สึกและการรับรู้ที่เกิดขึ้นในตนเอง ทั้งการยอมรับและไม่ยอมรับเกี่ยวกับตนเอง มีความเชื่อในเรื่องของความสำคัญและการมีคุณค่าในตน จึงพิจารณาตัดสินคุณค่าจากประสบการณ์ที่ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ โดยพิจารณาจากการกระทำ คำพูด และการแสดงออกของบุคคลนั้นๆ

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2550) กล่าวถึง การเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นคุณค่าในตัวตนของบุคคล ที่มีลักษณะของความพยายามที่จะต่อสู้กับตนเอง ยอมรับในการกระทำของตน มีความเชื่อมั่นและตัดสินตนเองจากการกระทำ พัฒนาและปรับปรุงตนเองได้ในทางที่ดี คิดและมีมุมมองด้านบวกกับชีวิต ดำรงชีวิตอยู่กับความเป็นจริง

กล่าวได้โดยสรุปว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การตัดสินคุณค่าในตนเองและประเมินตนเองตามความรู้สึก เป็นการยอมรับและไม่ยอมรับในความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จและความล้มเหลว มีอำนาจในการควบคุมตนเองด้วยความเชื่อมั่น ความหวังและความกล้าหาญ

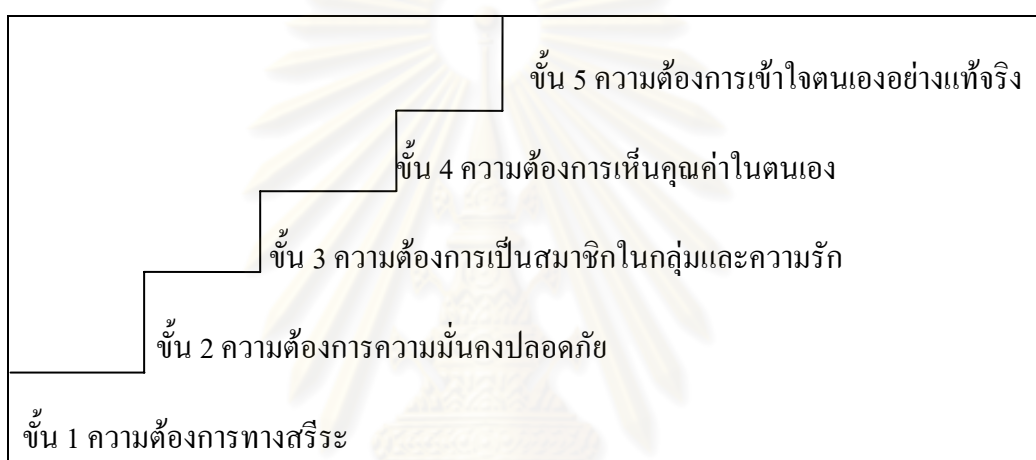
1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองมีแนวคิดมาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวตนของมนุษย์ โดยมีการกล่าวถึงมนุษย์ในรูปแบบที่หลากหลาย ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงทฤษฎีหนึ่งคือแนวทฤษฎีของ Roger (1960 อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2545) เป็นผู้แสดงความเห็นเกี่ยวกับตัวตนของมนุษย์ โดยมีแนวคิด ว่า มนุษย์มีความเชื่อในตัวตนที่เป็นอยู่ในชีวิตแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ตนตามจินตนาการที่ตนคิดอยากจะเป็นอยากจะมี เช่นอยากเป็นคนดี อยากเป็นคนเก่ง เป็นต้น
2. ตนตามที่ได้รับรู้ (Perceived Self) หมายถึง ตนตามที่ได้รับรู้ทั้งที่ตนเองปกปิดและที่เปิดเผยรวมทั้งตนตามที่ผู้อื่นคาดหวัง เช่น ครูคาดหวังให้เราเป็นคนดี พฤติกรรมดังกล่าวทำให้ตนเองมีความคิดเกี่ยวกับตนเอง เรียกว่า “อัตมโนทัศน์” ประกอบด้วย (1) ส่วนจริง คือพฤติกรรมที่มีอยู่และเป็นอยู่จริง (2) ส่วนที่เกิน เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่เป็นอยู่จริง (3) ส่วนที่ขาด คือ พฤติกรรมที่มีทั้งส่วนที่จริงและส่วนที่เสแสร้ง หรือบังคับให้เป็นเช่นนั้น
3. ตนตามความจริง (Real self) หมายถึงตนที่เป็นจริงซึ่งมีทั้งจุดดี และจุดด้อยทั้งที่ทราบ และไม่ทราบ ซึ่งเป็นธรรมชาติของบุคคลว่าไม่มีใครสมบูรณ์แบบ

ลักษณะทั้งหมดจะรวมกันเป็นตัวตนของบุคคลแต่ละคน ลักษณะของตนตามอุดมคติ จะมีความทะเยอทะยาน มุ่งแต่การเอาดีเข้าตัว อาจพบกับความสุขที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งแตกต่างจากบุคคลที่สามารถพัฒนาตนให้สามารถมีลักษณะของตนตามการรับรู้และตามความจริง ที่ยอมรับได้ทั้งจุดดีและจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะทำให้บุคคลนั้นอยู่ในโลกความเป็นจริงได้อย่างมีความสุข

Maslow (1970 อ้างถึงใน ชไมพร เจริญศรีบุรี, 2546) ได้ใช้แนวคิดตัวตนของ Roger โดยกล่าวว่า มนุษย์จะเรียนรู้ตนได้ต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเอง ทุกคนมีความต้องการในชีวิตตามระดับขั้นต่างๆ ตั้งแต่ขั้นต่ำจนถึงขั้นสูงสุด ซึ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ประกอบด้วยความต้องการ 5 ขั้น ดังแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 ลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 5 ขั้นของ Maslow (1970 อ้างถึงใน ชไมพร เจริญศรีบุรี, 2546)

ทฤษฎีของ Maslow ได้กล่าวถึง การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต้องอาศัยการพัฒนาความต้องการขั้นพื้นฐานด้านอื่นให้สมบูรณ์เพียงพอ จึงจะดำเนินการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองได้ การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต้องเกิดจากความพร้อมในหลายๆด้าน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวตนของบุคคล ดังนั้น การพัฒนาความต้องการของมนุษย์จึงต้องพัฒนาความต้องการขั้นอื่นอย่างเหมาะสม และมีการฝึกฝนอบรมตนเองให้เกิดความพึงพอใจในตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุคคลแต่ละคนเข้าสู่ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง และเข้าสู่การพัฒนาความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงต่อไปในอนาคต

1.3 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

Maslow (1970 อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2545) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงได้กล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า บุคคลที่ได้รับการฝึกฝนอบรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

ที่ถูกต้องและเหมาะสมเท่านั้น ถึงจะสามารถรับรู้ความเป็นตนเอง เรียนรู้ที่จะแก้ไขและปรับปรุงตนเองได้อยู่เสมอ เนื่องจากปกติบุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของตนเองและจากประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม ไม่ได้เกิดจากการยอมรับความเป็นจริงด้วยความเป็นตนเอง การแก้ปัญหาหรือแสดงพฤติกรรมต่างๆ มักต้องการให้ผ่านพ้นไปโดยไม่ต้องมีความผิเคิดขึ้นกับตนเอง ความไม่ดีหรือสิ่งที่ตนเองทำผิดไม่กล้าที่จะยอมรับความผิเคิดนั้น การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้บุคคลสังสมความเป็นจริงของตนเอง เข้าใจและยอมรับกับความจริงเหล่านั้น กล้ายอมรับความผิเคิดและความเป็นจริงที่ตนเองได้ก่อขึ้น โดยอาจได้รับรู้จากมุมมองของตนเองและมุมมองจากผู้อื่น

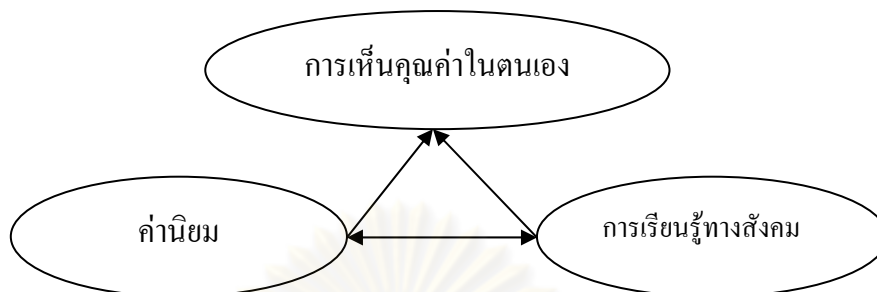
Coopersmith (1984 อ้างถึงใน ภาวิณี นาวาพานิช, 2537) ให้ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า มนุษย์มีความต้องการและมุ่งมั่นกับการเป็นตัวของตัวเองอยู่มาก จึงมีความจำเป็นต้องมีการฝึกฝนให้แต่ละคนพยายามเข้าใจตนเองมากกว่าความต้องการที่ตนเองมี ตนเองเป็น การเข้าใจตนเองหมายความว่า การให้โอกาสกับตนเองในความเป็นจริง ให้โอกาสตนเองได้แก้ไขตนเองตามศักยภาพและความสามารถของตนเองก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง และการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจของแต่ละบุคคล

หัจญีประยูร วทานยกุล (2549) ได้กล่าวถึง หลักคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุที่กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีชีวิตที่เกิดมาแบบต้องแก้ไขทุกอย่างโดยตลอด ดังคำกล่าวที่ว่า “เราเรียนรู้ได้จากความผิเคิดพลาด” การเดินทางของชีวิตเกิดได้จากความต้องการพัฒนาการตนเอง การแก้ไขกิเลสในจิตใจเป็นสิ่งที่สำคัญ หลายอย่างที่มนุษย์เข้าใจถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น แต่ไม่ยอมที่จะแก้ไข เนื่องจากกิเลสที่เกิดในจิตใจ เป็นความอยากมี อยากเป็น ทำให้มนุษย์สามารถกระทำความผิเคิด แก้ตัวให้กับตนเอง ซึ่งไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่เกิดปัญญา ดังเช่นคำร้องในเพลงกราวกีฬาของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีที่ว่า “กีฬา กีฬา เป็นยาวิเศษ แก้กองกิเลสทำคนให้เป็นคน” ซึ่งกีฬาเป็นเพียงกุศโลบายในการพัฒนาการเรียนรู้ถึงกิเลสของตนเอง เรียนรู้ข่มใจเมื่อพ่ายแพ้ หรือมีชัยชนะ ฝึกใจตนเองให้เรียนรู้อารมณ์เห็นคุณค่าให้ถึงแก่นของตนเอง คือ การยอมรับความสามารถ ความตั้งใจ และความพยายามของตน ให้มีความใส่ใจในการกระทำของตนเอง ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองไม่เพียงแต่ทำให้เกิดผลดีกับตนเองแล้ว ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นผู้ที่จะสร้างสรรค์สังคมให้เจริญยิ่งขึ้นไป เพราะเมื่อบุคคลได้เรียนรู้การยอมรับตนเอง จะทำให้ยอมรับการกระทำทั้งถูก-ผิด ดี-เลว เรียนรู้ที่จะแก้ไข ปรับปรุง เพื่อไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

1.4 การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

Jame (1950 อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2545) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยกล่าวถึง การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงอยู่ระหว่างค่านิยมในตนเอง กับ การเรียนรู้ทางสังคม โดยมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงระดับ

ของการเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับจากการที่บุคคลเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงมาจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปฏิกริยาของบุคคลรอบข้าง จนกลายเป็นค่านิยมที่บุคคลประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลที่เกิดเกี่ยวเนื่องและสะท้อนซึ่งกันและกัน ตามแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าในตนเอง กับ ค่านิยมและการเรียนรู้ทางสังคม

White (1963) ได้นำเสนอว่า ทั้งค่านิยมและการเรียนรู้ทางสังคมนั้นเป็นลักษณะที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ก่อให้เกิดปัจจัยที่เป็นผลมาจากความสัมพันธ์กันระหว่างค่านิยมกับการเรียนรู้ทางสังคม คือ ปัจจัยที่เกิดขึ้นในตนเองมาตั้งแต่กำเนิด ถ่ายทอดและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือผู้อื่น ความสามารถในการควบคุมและหยุดยั้งตนเอง ควบคุมการประพฤติปฏิบัติภายในของบุคคล เรียกว่า *ปัจจัยภายใน* และ ปัจจัยที่เกิดจากการซึมผ่านข้อมูลเข้าสู่บุคคล เกิดจากประสาทสัมผัส ความเชื่อ ศรัทธาตามสังคม สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เรียกว่า *ปัจจัยภายนอก*

1.5 การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

หลังจากที่ Coopersmith ศึกษาถึงความสำคัญโดยนำแนวคิดของปัจจัยส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองมาเป็นพื้นฐานของโครงสร้างแบบวัด เพื่อสร้างเครื่องมือในการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยอธิบายลักษณะโครงสร้างของแบบวัด 5 ด้านได้แก่

1. การวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้านภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง (Body Image) เป็นการยอมรับถึงลักษณะทางกายภาพ ประสบการณ์และอารมณ์ในบุคคล ตั้งอยู่บนพื้นฐานค่านิยม และการเรียนรู้ทางสังคมที่ผู้อื่นมีมุมมองกับตนเองในสิ่งที่ตนแสดงออก จำแนกได้เป็นการประเมินในเชิงบวก ที่จะกล่าวถึงบุคคลนั้นในมุมมองต่อชีวิตด้านที่ดี เลือกยอมรับในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง และการประเมินในเชิงลบ ที่จะแสดงออกถึงความรู้สึกในมุมมองด้านไม่ดี เลือกที่จะไม่ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองตามอุดมคติมากกว่าการยอมรับตนตามความเป็นจริง

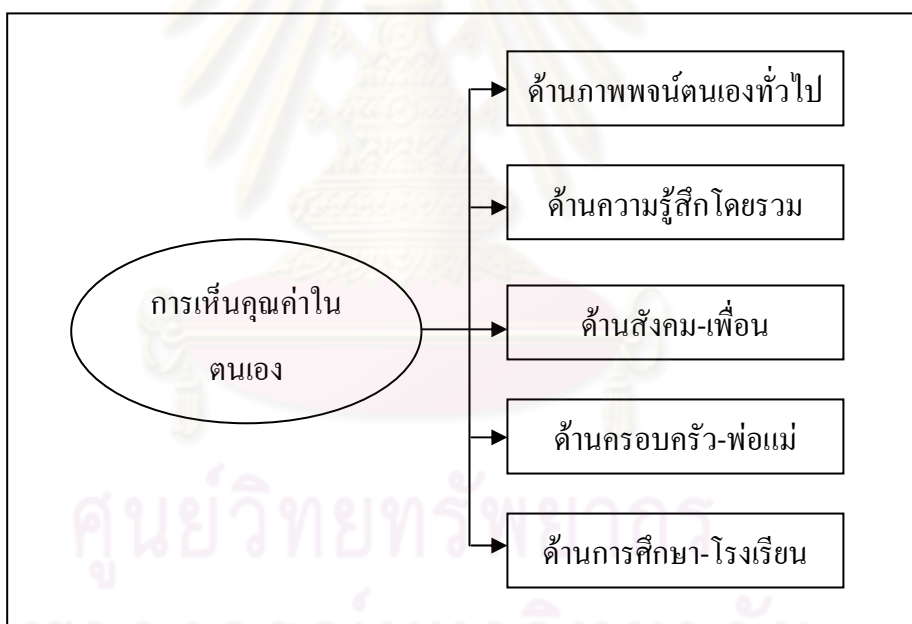
2. การวัดความรู้สึกโดยรวม (Global-esteem) การแสดงออกถึงความรู้สึกในการเห็นคุณค่าในตนเองในส่วนที่เป็นความจริงกับไม่เป็นความจริง เป็นการจำแนกความรู้สึกของตนเองให้ยอมรับ

ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในความไม่สมบูรณ์แบบของบุคคล ดังนั้น ต้องเรียนรู้การยอมรับตนเองที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง ทั้งยังเป็นแนวทางในการตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบในขณะนั้นอีกด้วย

3. ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม-เพื่อน (Social Area) หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตนเองในฐานะเพื่อนของผู้อื่น ความพึงพอใจในตนเองต่อความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้ ความพึงพอใจในปฏิสัมพันธ์ที่มีกับเพื่อน เด็กที่เป็นที่ต้องการของเพื่อนจะนำมาสู่ความภูมิใจในตนเอง

4. ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว – พ่อแม่ (Family self-esteem) หมายถึง ความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เด็กจะรู้สึกมีคุณค่าต่อครอบครัวเมื่อได้รับความรัก ความเอาใจใส่ เป็นที่ยอมรับจากการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

5. ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองด้านการศึกษา – โรงเรียน (Academic area) หมายถึง ความรู้สึกของตนเองในฐานะนักเรียน ซึ่งไม่ได้มีความหมายทางความสำเร็จของการศึกษาเท่านั้น แต่หมายถึงความพึงพอใจในการได้รับการศึกษา การเรียนรู้และทำกิจกรรมต่างๆ ยอมรับความสามารถ รับรู้ความสำเร็จและภาคภูมิใจกับการศึกษาเล่าเรียน

แผนภาพที่ 2.3 โครงสร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของ Coopersmith

โครงสร้างของการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith ได้พัฒนาให้เกิดแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการพัฒนาข้อคำถามและนำไปทดลองเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การวิจัยและศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวนหลายพันคน หลากหลายเชื้อชาติ และวัฒนธรรม เพื่อให้ได้แบบวัดที่สามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้อย่างกว้างขวาง แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วยแบบวัด 3 รูปแบบ ใช้ได้กับบุคคลอายุต่าง ๆ กัน แต่ละรูปแบบสร้างและพัฒนาปรับปรุงเป็นแบบวัดมาตรฐาน โดยแบบ

วัดระดับการเห็นคุณค่าของนักเรียนระดับ 8 - 15 ปี (The Self esteem Inventory School Form) เป็นแบบการวัดที่มีการนำมาเผยแพร่และแปลเป็นภาษาไทยและใช้อย่างแพร่หลาย ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบสองทาง โดยใช้คำว่า “ใช่ หรือ เหมือนตัวฉัน” และ “ไม่ใช่ หรือ ไม่เหมือนตัวฉัน” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบวัดที่แปลเป็นภาษาไทยและพัฒนาโดย มุทธา วัธนจิตต์ (2543) เนื่องจากเหตุผล คือ แบบวัดที่นำมาใช้เป็นแบบวัดที่มีการเปรียบเทียบมาจากการแปลเป็นภาษาไทยของผู้วิจัย 4 ท่าน ได้แก่

- 1) จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล
- 2) สุใจ ตั้งตรงสวัสดิ์ แปลร่วมกับ นุสพา ยีค้อยู่
- 3) ศศิกานต์ ธนะโสธร

หลังจากนั้น มุทธา วัธนจิตต์ นำไปตรวจสอบความตรงทางภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นตัดจำนวนข้อคำถามที่มีความซ้ำซ้อน ข้อความกำกวม จึงได้ข้อความเป็นแบบวัดที่สมบูรณ์จำนวน 50 ข้อ และนำไปหาค่าความเที่ยงจากนักเรียนจำนวน 100 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.83 ถือว่าเป็นแบบวัดที่สามารถใช้วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองได้อย่างเหมาะสม แบบวัดฉบับนี้แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านตนเองโดยทั่วไป

จำนวน 22 ข้อ

เป็นข้อความที่ใช้ในการสำรวจความคิด ความรู้สึกของตนเอง กับลักษณะในด้านตนเองทางกายภาพ ประสบการณ์และอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง

ด้านความรู้สึกโดยรวม (ไม่ตรงกับความเป็นจริง)

จำนวน 8 ข้อ

เป็นข้อความที่แสดงความยอมรับและไม่ยอมรับตนเองตามความเป็นจริง และแสดงความจริงใจของผู้ตอบ

ด้านสังคม – เพื่อน

จำนวน 7 ข้อ

เป็นข้อความที่ใช้ในการสำรวจอิทธิพลของสังคม - เพื่อนในส่วนที่ช่วยสนับสนุนและคัดค้านความคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ด้านครอบครัว – พ่อแม่

จำนวน 8 ข้อ

เป็นข้อความที่ใช้สำรวจอิทธิพลของครอบครัว – พ่อแม่ ในส่วนที่ช่วยสนับสนุนและคัดค้านความคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ด้านโรงเรียน – การศึกษา

จำนวน 5 ข้อ

เป็นข้อความที่ใช้สำรวจอิทธิพลของโรงเรียน – การศึกษา ในส่วนที่ช่วยสนับสนุนและคัดค้านความคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบวัดฉบับนี้ได้ทำการสร้างข้อความตามรูปแบบวัดโดยทั่วไป กล่าวคือ ข้อความที่เชิงบวกและข้อความเชิงลบ ดำเนินการตรวจให้คะแนนกับข้อความเชิงบวก และหักคะแนนในข้อความเชิงลบ แต่ในแบบวัดของ Coopersmith ทำการศึกษาพบว่า ข้อความเชิงบวกบางข้อความ เป็นข้อความที่ไม่สามารถเป็นความจริงได้ เนื่องจากเป็นข้อความที่แสดงถึงลักษณะที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง เป็นสภาพในอุดมคติ (Ideal self) เป็นข้อความที่แสดงถึงการโกหก (Lie Scale) บุคคลที่ตอบคำถามในเชิงบวกอาจกล่าวได้ว่า เป็นบุคคลที่ไม่ยอมรับความเป็นจริง หรืออาจเป็นบุคคลที่ไม่จริงใจในการตอบคำถามจึงทำให้มีการตอบคำถามที่เกินความเป็นจริง ข้อความดังกล่าวเป็นข้อความด้านความรู้สึกโดยรวม (ไม่ตรงกับความเป็นจริง) ดังต่อไปนี้

1. ฉันไม่เคยวิตกกังวลใจในเรื่องใดเลย
2. ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ
3. ฉันมีแต่ความสุขตลอดเวลา
4. ฉันชอบทุกคนที่ฉันรู้จัก
5. ฉันไม่เคยถูกดูว่าเลย
6. ฉันไม่เคยประหม่าหรือกลัวสิ่งใดๆเลย
7. ฉันพูดความจริงเสมอ
8. ฉันรู้อยู่เสมอว่าควรพูดอะไรกับผู้อื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อความในด้านอื่นของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith ที่พัฒนาโดย มุทธา วัฒนจิตต์มีลักษณะของข้อคำถามและประเภทของข้อความดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ข้อความวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่พัฒนาโดย มุทธา วัฒนจิตต์ (2543)

ข้อความ	ประเภทข้อความ	
	ด้านบวก	ด้านลบ
ด้านตนเองโดยทั่วไป		
1. ฉันไม่ตกใจและหวั่นไหวกับเหตุการณ์ต่างๆ	✓	
2. ฉันสามารถตัดสินใจด้วยตนเองโดยไม่รู้สึกรังเกียจ	✓	
3. ฉันต้องใช้เวลานานกับการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ		✓
4. ฉันยอมแพ้ต่อสิ่งต่างๆง่ายมาก		✓
5. ฉันลำบากใจที่เกิดเป็นตัวเอง		✓
6. ชีวิตฉันเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย		✓
7. ฉันรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองต่ำ		✓
8. เมื่อเปรียบเทียบกับคนส่วนใหญ่ฉันหน้าตาไม่ดี		✓
9. บ่อยครั้งที่ฉันอยากเป็นคนอื่น		✓
10. ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้		✓
11. ฉันมีความมั่นใจในตนเอง	✓	
12. ฉันนั่งใจลอยบ่อยๆ		✓
13. ฉันอยากเป็นเด็กกว่านี้		✓
14. ต้องมีคนบอกฉันเสมอว่าต้องทำอะไรบ้าง		✓
15. ฉันมักเสียใจในสิ่งที่ทำไปแล้ว		✓
16. โดยปกติฉันสามารถดูแลตนเองได้	✓	
17. ฉันเป็นคนที่มีความสุข	✓	
18. ฉันรู้จักเรื่องเกี่ยวกับตนเองดี	✓	
19. ฉันสามารถตัดสินใจและยึดมั่นในการตัดสินใจโดยไม่เปลี่ยนแปลง	✓	
20. จริงๆแล้วฉันไม่ชอบเพศอย่างที่มีมาตั้งแต่เกิด		✓
21. บ่อยครั้งที่ฉันละอายในการกระทำของตนเอง	✓	
22. ฉันไม่กังวลว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นกับตนเอง	✓	

ตารางที่ 2.1(ต่อ) ข้อความวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่พัฒนาโดย มุทธา วัฒนจิตต์ (2543)

ข้อความ	ประเภทข้อความ	
	ด้านบวก	ด้านลบ
ด้านสังคม – เพื่อน		
1. ใครๆจะรู้สึกสนุกเมื่ออยู่กับฉัน	✓	
2. ฉันเป็นที่นิยมหรือเป็นขวัญใจของเพื่อนในวัยเดียวกัน	✓	
3. เพื่อนๆมักคล้อยตามความคิดของฉัน	✓	
4. คนอื่นๆได้รับความชื่นชมมากกว่าฉัน	✓	
5. ฉันเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นได้ง่าย	✓	
6. ฉันไม่ชอบอยู่กับผู้อื่น		✓
7. เพื่อนๆชอบล้อเลียนและวิจารณ์ฉันบ่อยๆ		✓
ด้านครอบครัว – พ่อแม่		
1. ฉันรู้สึกหงุดหงิดง่ายเมื่ออยู่ที่บ้าน		✓
2. พ่อแม่เข้าใจความรู้สึกของฉัน	✓	
3. พ่อแม่ตั้งความหวังในตัวฉันสูงเกินไป		✓
4. บ่อยครั้งที่ฉันอยากหนีออกจากบ้าน		✓
5. พ่อแม่เข้าใจในความสามารถของฉัน	✓	
6. ฉันรู้สึกว่าพ่อแม่วุ่นวายกับชีวิตของฉัน		✓
7. ฉันกับพ่อแม่มีความสุขมากในการอยู่ด้วยกัน	✓	
8. เมื่อนอนอยู่บ้านไม่ค่อยมีใครสนใจฉันมากนัก		✓
ด้านการศึกษา-โรงเรียน		
1. ฉันรู้สึกลำบากใจในการพูดหน้าชั้นเรียน		✓
2. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกหงุดหงิดเมื่ออยู่ที่โรงเรียน		✓
3. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกท้อแท้เมื่ออยู่โรงเรียน		✓
4. ในการกระทำอะไรฉันจะทำได้เต็มความสามารถ	✓	
5. ครูทำให้ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่ดีเท่าที่ควร		✓
	รวม	
	18	24

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีการพัฒนาจากแบบวัดของ Coopersmith ได้แบ่งระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่อยู่ระหว่างร้อยละ 70 - 100 ถือเป็นระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง ร้อยละ 40 - 69 ถือเป็นระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระดับกลาง และร้อยละ 0 - 39 ถือเป็นระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระดับต่ำ ซึ่งระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากกระบวนการเรียนรู้และจัดกระทำเสริมสร้างทางสังคม ที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะมากกว่าผลคะแนน และอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของตนเองอันจะนำไปสู่พฤติกรรมอันพึงประสงค์ 4 ประการ (ภาวิณี นาวาพานิช, 2537; ชีระ ชัยยุทธชรรยง, 2542; ชไมพร เจริญครบุรี, 2546) ดังนี้

1. *การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง* - การพิจารณาค่านิยมที่เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเองทางพฤติกรรมสามารถทำการศึกษาจากกระบวนการรับรู้ตนเอง โดยพิจารณาได้จากกระบวนการคิด การกระทำ ที่บุคคลทำให้รับรู้ถึงสภาพภายในจิตใจของตนเอง จากการสื่อสารกับผู้อื่น ตามสถานการณ์และโอกาสที่เหมาะสม ความสามารถในการยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในตน ต้องมีขอบเขตของตนตามขั้นของตนตามการรับรู้ ถึง ขั้นตนตามจริง กล่าวที่จะแสดงตนรับรู้เรื่องราวตามเหตุและผลอันสมควร ผู้ที่ได้รับการฝึกฝนการเห็นคุณค่าในตนเอง จนเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในจิตใจจะมีความสามารถรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองอย่างมีสติ สามารถดำเนินชีวิตโดยใช้ความจริง การเตรียมจิตใจยอมรับกับเหตุการณ์และสัจธรรมของชีวิต มีแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างสงบไม่วุ่นวาย

2. *ความกระตือรือร้นและมานะพยายาม* - เป็นลักษณะหนึ่งที่สำคัญของผู้มีค่านิยมการเห็นคุณค่าในตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้นสามารถสังเกตได้จากการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้ประสบความสำเร็จต้องมีการแสดงออกถึงความสามารถ ดำเนินกิจกรรมด้วยความไม่ย่อท้อ มีความบากบั่นไม่หวั่นเกรงกับอุปสรรคใดๆ ไม่หวั่นไหวต่อคำพูดของผู้อื่น กล่าวที่จะเผชิญปัญหา ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเองอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจในการกระทำของตนเอง สามารถทำกิจกรรมทั้งส่วนตัวและส่วนรวมได้อย่างไม่สมบรูณ์ รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ยอมรับผลของการกระทำของตนเอง

3. *การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น* - การรับรู้ตนเองในขั้นของ “อัตมโนทัศน์” เป็นการมองเห็นตนเองทั้งสองด้าน ได้แก่ ดีกับไม่ดี แต่เลือกกระทำหรือไม่กระทำตามความเป็นจริง เพื่อปกปิดด้านไม่ดีของตน ซึ่งต้องอาศัยการกระตุ้นจากการรับรู้รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น โดยใช้สติ และ เหตุผล ไตร่ตรองความเป็นจริงของตนเอง การเปลี่ยนแปลงค่านิยมการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ถือเป็นเปิดโอกาสให้กับตนเอง พยายามปรับความคิดให้เป็นแง่บวก มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองโดยเชื่อว่าผู้อื่นให้กำลังใจในการแก้ไขข้อบกพร่อง มีสายตาที่เป็นมิตร มีความไว้วางใจสังเกตได้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถยอมรับและปฏิเสธ

ความคิดเห็นโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง ไม่แสดงสีหน้า อารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ สามารถเผชิญหน้ากับความคิดเห็นที่หลากหลายด้วยตนเองเพื่อที่จะสามารถใช้ความคิดเห็นเหล่านั้นแก้ไขปัญหา

4. **มีความยืดหยุ่นสูง มีความพอใจในความสามารถของตนเอง** – ความยืดหยุ่นเป็นการเปิดมุมมองทางความคิด ที่ไม่เป็นการคิดแบบจำเพาะเจาะจง หรือที่เรียกว่า “ความคิดแบบสุดโต่ง” แสดงออกให้เห็นถึงความผิดปกติของชีวิต และไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการของตนเองแบบเชื่อมั่นในตนเองสูงเกินไป จะก่อให้เกิดอันตรายเมื่อประสบปัญหา เนื่องจากการไม่เรียนรู้ความผิดหวัง ความเสียใจจะเกิดขึ้นรุนแรงมากกว่าบุคคลที่เรียนรู้ความยืดหยุ่น รู้จักการพ่ายแพ้ และชัยชนะ รู้จักความสมหวัง และความผิดหวัง พอใจและตั้งใจในการพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต การพิจารณาลักษณะของบุคคลที่เรียนรู้ความยืดหยุ่นในชีวิต สามารถสังเกตได้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน การเล่นเกม การประกวด ฯลฯ บุคคลที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์ต้องเรียนรู้ความสามารถของตน โดยต้องไม่เปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่เหนือกว่าจนรู้สึกต่ำต้อย หรือผู้ที่ด้อยกว่าตนจนนำมาซึ่งการไม่พัฒนา ควรคิดถึงความสำคัญกับการพัฒนาตนเองเป็นหลัก

อิทธิพลที่มีผลต่อพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่มาจากการเห็นคุณค่าของตนเองนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านตนเอง** – อิทธิพลภายในที่สำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คือ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของตนเอง มีการเรียนรู้ตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล การพยายามปรับความคิดให้เป็นแง่บวก มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองโดยสำรวจข้อบกพร่องและหาแนวทางแก้ไข และมองบุคคลอื่นด้วยสายตาเป็นมิตรและชื่นชม จะทำให้ได้รับความไว้วางใจ

2. **ด้านพ่อแม่ ผู้ปกครอง** – อิทธิพลที่ส่งผลจากปัจจัยภายนอกเป็นแหล่งเริ่มต้นของการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองอันจะนำไปสู่พฤติกรรมอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับบุคคล การยอมรับในตัวเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์เรียนรู้ตามวิถีของเด็ก ไว้วางใจให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ช่วยสร้างให้เด็กมีความหยิ่งรู้ และคิดล่วงหน้าถึงผลการกระทำ ให้กำลังใจให้เด็กเกิดความกล้า ช่วยพิจารณาให้เด็กเข้าใจว่าทุกคนย่อมมีจุดดีและจุดด้อยปะปนกัน ให้เด็กสร้างมโนภาพว่าตนเองมีอำนาจบังคับใจตนเองได้ สะท้อนความรู้สึกที่ดีต่อเด็กที่ได้กระทำสิ่งดีงาม

3. **ด้านครู** – อิทธิพลของครูต่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการแนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ควรเสริมสร้างให้เด็กเกิดความไว้วางใจ กล้าเปิดเผยและแสดงความคิดเห็น สร้างเสริมข้อมูลในแง่บวก เปิดโอกาสให้เด็กอยู่กับตนเองเพื่อสร้างความเป็นตัวของตัวเอง และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น ทำให้เกิดโอกาสในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

ตอนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

2.1 ความหมายของพฤติกรรมจริยธรรม

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2522) ได้อธิบายความหมายของ จริยธรรม คือประมวลความประพฤติ และความนึกคิดที่ดีงามและเหมาะสมตามแบบแผนของสังคม สอดคล้องกับพันธ ์ หันนาคินทร์ (2523) ที่กล่าวถึง จริยธรรมว่าเป็นคุณสมบัติของความประพฤติที่สังคมมุ่งหวัง เป็นการกระทำโดยเสรีในขอบเขตของมโนธรรม ได้แก่ ความสำนึกในการกระทำหรือความเป็นสมาชิกในสังคม การเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมสามารถเกิดขึ้นได้ เพื่อเพิ่มความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) กล่าวถึง จริยธรรมว่าเป็นลักษณะทางสังคม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ของบุคคล ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรม จะมีคุณสมบัติ ประเภทใด ประเภทหนึ่งในสองประเภทต่อไปนี้ คือ ลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคม กับลักษณะที่ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคม ดังนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากกว่าประเภทหลัง

สุมน อมรวิวัฒน์ (2530) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นแบบแผนของความประพฤติที่ยึดมั่นด้วยศีลธรรม ลักษณะที่แตกต่างระหว่างศีลธรรมและจริยธรรมคือ ศีลธรรมเป็นหลักการของคุณงามความดี ที่มนุษย์ยึดถือปฏิบัติมีลักษณะสากล ส่วนจริยธรรมเป็นคำที่ใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์ เน้นลักษณะความประพฤติที่สังคมนิยมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พฤติกรรมจริยธรรม หมายถึง การกระทำ แสดงออก ตอบสนอง หรือไม่ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของบุคคล ปฏิบัติตามแนวทางหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมพึงประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาพฤติกรรมในบุคคลพบว่า องค์ประกอบของการแสดงออกถึงพฤติกรรมจริยธรรมมีสภาพที่ต่างกัน ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) ทำการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างหลากหลายกลุ่ม พบว่า ในสถานการณ์เดียวกัน ของบุคคลในวัยเดียวกันมีการเลือกกระทำที่ต่างกัน เช่น ในการแข่งขันเด็กบางคนไม่โกงแต่บางคนโกง นักศึกษาบางคนอาสาไปพัฒนาชุมชนในขณะที่นักศึกษาคนอื่นๆในชั้นเดียวกันกลับไม่อาสา บางคนจึงย้ายถิ่นหนีความยากจนไปตั้งถิ่นใหม่ แต่บางคนไม่ย้ายถิ่น ไม่ยอมเปลี่ยนอาชีพ ฯลฯ จากการวิจัยคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่อันกว่า 5,000 คน ทำให้พบว่า การแสดงออกของบุคคลสามารถแบ่งระดับได้เป็น 4 ระดับ (เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก, 2544; โกลด์ มีคุณ, 2544) ดังนี้

ระดับที่ 1 ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้ ในการกระทำจำแนกการกระทำ โดย จำแนกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยม กฎเกณฑ์ทางสังคม จะได้รับการปลูกฝังตามวัย อายุ ระดับการศึกษา และสติปัญญาของบุคคล

ระดับที่ 2 ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกรู้สีกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของ จริยธรรมขึ้นอยู่กับความสามารถในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้จากการเรียนรู้และฝึกฝนของแต่ละบุคคล

ระดับที่ 3 เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใด อย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งการกระทำบางประการอาจขัดกับความรู้สึกรู้สีกของสังคมส่วนใหญ่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลของบุคคลเป็นสำคัญ

ระดับที่ 4 พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับค่านิยม และกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด เป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และไม่แสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ ยอมรับหรือควรดเว้น ตั้งอยู่บนเหตุผลของความเป็นจริง ความดี ความงาม โดยพฤติกรรมเชิง จริยธรรมนั้นเป็นการแสดงพฤติกรรมที่พึงงามในทุกโอกาสจนกลายเป็นบุคลิกของบุคคล ซึ่งควรเริ่ม การพัฒนาตั้งแต่การปฏิบัติตามคำสั่ง การปฏิบัติตามเหตุผล และการปฏิบัติตนด้วยความยินดีและพึง พอใจจนเชื่อมั่นและแน่วแน่ในการปฏิบัติในทุกโอกาส อีกทั้งต้องมีการพัฒนาจากจิตสำนึกและ ตัวตนที่แท้จริงของบุคคล

การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและ ภายนอกตนเองเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง การพัฒนานักเรียนให้รู้จักการเห็นคุณค่าในตนเอง ถือเป็นคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ประการสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่ เปลี่ยนแปลงได้อย่างกล้าหาญและมั่นคง

2.2 การประเมินผลด้านพฤติกรรมจริยธรรม

แนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ถือว่าการประเมินผลเป็น แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญซึ่งเปลี่ยนแปลงมาจากการประเมินผลในรูปแบบเดิม ดังนี้

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบการประเมินก่อนและหลังปฏิรูปการศึกษา (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ,2544)

การประเมินก่อนปฏิรูปการศึกษา		การประเมินหลังปฏิรูปการศึกษา
1. เชื่อว่าทุกคนมีพื้นฐานและการเรียนรู้ความแบบเดียวกัน การประเมินจึงมีมาตรฐานเดียวกัน	⇒	เชื่อว่าทุกคนมีลักษณะเฉพาะตน มีถนัดและความสนใจต่างกัน ต้องประเมินให้มีรูปแบบที่แตกต่างกัน
2. ตัวบ่งชี้ความรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แม่นยำที่สุดคือคะแนนจากแบบทดสอบอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่มเท่านั้น	⇒	เครื่องมือประเมินที่หลากหลายจะทำให้การประเมินสมบูรณ์และแม่นยำถูกต้อง
3. แบบทดสอบประเภท กา จิด เขียนตอบเป็นวิธีการที่แม่นยำที่สุดในการประเมินความประเมิน	⇒	ผู้เรียนที่มีการจัดทำ ปรับปรุง สารสนเทศที่เกี่ยวกับตนเองจาก ทั้ง การทดสอบ และประเมินตนเองจะทำให้มีความเด่นชัดและพัฒนาตนเองได้มากยิ่งขึ้น
4. การประเมินแยกออกจากหลักสูตรและการเรียนการสอน ต้องทำในสถานที่เฉพาะ และเวลากำหนดไว้	⇒	การประเมินเป็นส่วนประกอบหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ กระทำได้ ที่สม่ำเสมอตลอดหลักสูตรในการเรียนประจำวัน
5. เครื่องมือที่สะท้อนภาพความรู้และการเรียนได้จริงและเป็นปรนัยต้องเป็นเครื่องมือจากภายนอกชั้นเรียน เช่น ข้อสอบของกลุ่มโรงเรียน	⇒	การประเมินต้องเกี่ยวข้องกับความรู้เป็นตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับสังคม และบุคคล ได้แก่ ตนเอง เพื่อน ครู พ่อแม่ ถือเป็นหลักสำคัญของการประเมิน
6. การประเมินต้องนิยามความรู้ให้ชัดเจนว่าผู้เรียนเกิดความรู้อะไรในโรงเรียนเป็นความรู้ ความจำ และความเข้าใจ	⇒	เน้นการประเมินผลการเรียนรู้ วิธีคิด ด้วยการ ใช้สติปัญญาควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรมเนื่องจากคุณธรรมถือเป็นเป้าหมายสำคัญ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ) เปรียบเทียบการประเมินก่อนและหลังปฏิรูปการศึกษา (บุญเชิด ภิญโญนันต พงษ์, 2544)

การประเมินก่อนปฏิรูปการศึกษา		การประเมินหลังปฏิรูปการศึกษา
7. ใช้ทฤษฎีทางพฤติกรรมนิยมทำ ความเข้าใจพัฒนาการของผู้เรียน	⇒	ใช้ทฤษฎีมนุษยนิยมเพื่อเข้าใจความ เป็นมนุษย์และพัฒนาอย่างสมบูรณ์
8. การประเมินใช้การเปรียบเทียบ ความสามารถของผู้เรียน เพื่อจัดลำดับ ความสามารถ	⇒	ประเมินเพื่อเพิ่มและเสริมกำลังใจใน การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อขยาย ความสามารถสู่ชีวิตภายนอกโรงเรียน
9. ข้อสอบที่ใช้ในการประเมินต้อง ปกปิดเป็นความลับ	⇒	งาน แบบทดสอบ และกิจกรรมต้อง เปิดเผยให้รับรู้เพื่อปรับปรุง และ พัฒนาได้
10. ความสำเร็จของการเรียนการ สอนคือการเตรียมผู้เรียนให้บรรลุ ความสำเร็จตามแบบทดสอบที่ หลากหลายที่ใช้ในการประเมินความรู้ ทางวิชาการ	⇒	ความสำเร็จคือการเตรียมผู้เรียนเพื่อมี ชีวิตที่มีประสิทธิภาพตลอดช่วงชีวิต การเรียนการสอนต้องสามารถถ่ายโยง ไปในชีวิตประจำวัน

รูปแบบการประเมินแนวใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สามารถนำมาใช้กับพฤติกรรมจริยธรรมเนื่องจากคุณธรรม จริยธรรมเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และความสำเร็จในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ต้องเกิดการจากเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญ โครงการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (2542) ทำการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเด็กไทย โดยมุ่งเน้นความสำคัญเพื่อการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ พบว่า การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่ต้องมีการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดเป็นการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นสิ่งที่ยอมรับในสังคม มีหัวข้อการพัฒนา 3 ประการคือ

1. การควบคุมตนเอง หมายถึง การรับรู้ตนเอง มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ มีสติ และเหตุผล สามารถตัดสินใจกระทำต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ตามค่านิยมและพื้นฐานทางสังคมได้

2. ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับการกระทำของตนเอง ทั้งด้านดีและด้านเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

3. การช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละ หมายถึง ความรู้สึกที่ต้องการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือผู้อื่นที่ประสบปัญหา ตามความสามารถของตนเอง โดยการเสียสละกำลังกาย เวลา สิ่งของ หรือความสุขส่วนตัวทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นเพื่อให้พ้นจากความยากลำบากหรือได้รับในสิ่งที่ต้องการ

การประเมินด้านพฤติกรรมจริยธรรมไม่สามารถส่งเสริมแนวทางของการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิจัยการศึกษา เรื่อง ผลการประเมินผลการเรียนรู้ในประเทศไทยทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2543) พบว่าการประเมินด้านจิตพิสัย (การประเมินการเรียนรู้ด้านอารมณ์ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม) ประมาณร้อยละ 10 ใช้เครื่องมือการวัดจิตพิสัยที่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้การสังเกตพฤติกรรม ไม่มีรูปแบบการประเมินรูปแบบอื่นๆที่ชัดเจน จากการนำเสนอรูปแบบการประเมินคุณธรรม จริยธรรมระดับผู้เรียนควรมีการพิจารณาผู้เรียนเป็นรายกรณี มีการนำข้อมูลที่แสดงถึงจริยธรรมที่ได้จากการวัดมาพิจารณาสรุปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป ในการวัดและประเมินพฤติกรรม (Behavioral Assessment) สิ่งสำคัญประการแรกที่ต้องดำเนินการคือ การศึกษาและให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้จากการประเมินพฤติกรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม และสถานะของอินทรีย์ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ทำให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์พฤติกรรมนี้จะช่วยทำให้สามารถกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่เหมาะสม และเลือกเทคนิคการปรับพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยแนวทางหนึ่งของการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมควรเป็นการประเมินตนเองควบคู่กับการประเมิน โดยผู้อื่น ที่มีลักษณะการประเมินโดยนักเรียนประเมินตนเองจากนั้นผู้อื่นจะเป็นผู้ประเมินกำกับพฤติกรรมเพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงเข้าข้างตนเอง สิ่งสำคัญของแนวทางการประเมินดังกล่าวได้แก่ การนำทฤษฎีทางจิตวิทยาเข้ามาช่วยในการพัฒนาผลการประเมินให้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะอยู่เสมอและตลอดเวลาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการจากค่านิยมจนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง (เย็นใจ เลหาวิช, 2531; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544; สมบูรณ์ ชิตพงษ์, 2545)

ณัฐภรณ์ หลาวทอง (2546) กล่าวถึง การประเมินจิตพิสัย หรือการประเมินคุณธรรม จริยธรรมว่า การวัดและประเมินผลกระบวนการที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์นั้นกระทำได้ยาก ผู้ประเมินจะต้องมีความชัดเจนในทฤษฎีของคุณลักษณะที่จะวัดและประเมินเป็นสำคัญ หลักการประเมินพฤติกรรมในระยะแรกนั้น อิงอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นเฉพาะพฤติกรรมภายนอก และตัวแปรต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมที่สามารถสังเกตเห็น

ได้ และวัดได้อย่างเป็นวัตถุวิสัยเท่านั้น วิธีการประเมินพฤติกรรมในระยะนั้นจึงใช้การสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก แต่เมื่อการปรับพฤติกรรมได้รับการยอมรับและนำไปใช้กันแพร่หลายมากขึ้น นักปรับพฤติกรรมพบว่ามีความสัมพันธ์ที่เป็นปัญหามากมายที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภายในโดยตรง เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล การปวดศีรษะ หรือการย้ำคิดย้ำทำ เป็นต้น นอกจากนี้ นักปรับพฤติกรรมในยุคปัจจุบันจำนวนมากได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดทางปัญญานิยม จึงทำให้มีการนำตัวแปรทางปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิธีวิธีการประเมินพฤติกรรมจึงเริ่มมีความซับซ้อนขึ้น ซึ่งได้มีการพัฒนามาตรวัดการรายงานตนเอง (Self Report) ขึ้นมาอย่างมากมาย มาตรวัดเหล่านี้พบว่าใช้ได้สะดวก ประหยัด เพราะใช้ได้กับคนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ซึ่งต่างจากการสังเกตพฤติกรรมที่จะต้องใช้เวลา และจำนวนคนเป็นจำนวนมากที่จะให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ และบางครั้งพบว่าพฤติกรรมบางอย่างไม่สามารถสังเกตได้ เนื่องจากเป็นพฤติกรรมภายในหรือเกิดขึ้นในเวลาที่เป็นส่วนตัวเท่านั้น ดังนั้นการสังเกตพฤติกรรมจึงเริ่มลดบทบาทลงไปอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามการนำเอามาตรวัดต่าง ๆ มาใช้เกิดปัญหาเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ดังนั้นนักปรับพฤติกรรมจึงต้องจะต้องมีความระมัดระวังมากขึ้นเมื่อนำข้อมูลที่ได้จากมาตรวัดต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรม นอกจากนี้มีการพัฒนามาตรวัดต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประเมินพฤติกรรมแล้ว ปัจจุบันนี้ยังพบว่าได้มีการนำเอาเครื่องมือวัดทางสรีระมาใช้เพื่อการประเมินสภาวะของอินทรีย์อีกด้วย เครื่องมือเหล่านี้รู้จักกันในนามของข้อมูลป้อนกลับทางชีวภาพ (Biofeedback) ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในแง่ของการประเมินพฤติกรรมและบำบัดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งเครื่องมือวัดทางสรีระนี้ไม่มีปัญหาทางด้านของความเที่ยง แต่ทว่าความตรงนั้นยังคงเป็นปัญหาอยู่ วิธีการประเมินพฤติกรรม (Method of Behavioral Assessment) แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน ได้แก่

1. วิธีการประเมินโดยตรง (Direct Methods of Assessment) ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 การสังเกตพฤติกรรม (Observation)
- 1.2 การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง (Self-Monitoring)
- 1.3 การวัดผลพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Measurement of Product)
- 1.4 การวัดทางสรีระ (Physiological Measures)

2. วิธีการประเมินทางอ้อม (Indirect Methods of Assessment)

- 2.1 การสัมภาษณ์ (Interview)
- 2.2 การรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่น (Information from other people)
- 2.3 การรายงานตนเอง (Self Report)

ดังนั้นการประเมินพฤติกรรมจริงธรรมจึงต้องอาศัยการประเมินในรูปแบบรอบด้านและอยู่ในบริบทที่กว้างมากกว่าการประเมินเพียงการทดสอบเท่านั้น สุรชาติ วงศ์อารีย์ (2535) ได้กล่าวถึง

การประเมินพฤติกรรมที่มีความเที่ยงสูงควรใช้การวัดที่ประกอบด้วยหลายวิธี สรุปโดยทั่วไป 5 วิธี ได้แก่

1. วิธีการสังเกต การสังเกตพฤติกรรม และลักษณะที่บุคคลแสดงออกโดยทั่วไป มี 2 แบบ ได้แก่

1.1 การสังเกตแบบควบคุม เป็นการสังเกตการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่จัดไว้เฉพาะ

1.2 การสังเกตทั่วไปในชีวิตประจำวัน ที่บุคคลแสดงออก ต้องมีการบันทึกผลตามที่ได้เห็น โดยไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องจึงจะได้ผลดี

2. วิธีรายงานตนเอง มี 2 แบบ ได้แก่

2.1 การวิเคราะห์ตนเอง เป็นการประเมินตนเอง ประมาณค่าที่เกิดจากพฤติกรรมและความรู้สึกของตนเองที่กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งอย่างชัดเจน

2.2 การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีนี้ผู้สัมภาษณ์จะมีหน้าที่ในการสัมภาษณ์ ชักถามข้อมูลเกี่ยวกับตนเองของผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาระหว่างบุคคล 2 คนอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกประเมินพฤติกรรม

3. วิธีการใช้การทดสอบ เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมเป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นวิธีที่ได้ข้อมูลพฤติกรรมเป็นปริมาณมากในเวลาอันจำกัด โดยมีการสร้างแบบสอบถาม แบบประเมินมาตรฐานตามสถานการณ์หรือบริบทต่างๆ

4. วิธีการศึกษาความเห็นจากผู้อื่น เป็นการสร้างแบบวัด แบบประเมิน เพื่อสอบถามบุคคลอื่นถึงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายเช่น นักเรียน สามารถถามได้จากความเห็นของครู เป็นต้น

5. วิธีให้สร้างจินตนาการ เป็นวิธีที่ผู้วัดจัดสิ่งเร้าขึ้นมา ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนอง อาจเป็นการเล่าเรื่อง การดูภาพ การสร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่อง จากภาพที่กำหนด การเติมคำลงในช่องว่างให้สมบูรณ์ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถของผู้ทดสอบที่ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดีในการตีความพฤติกรรมจากจินตนาการต่างๆ

นางเยาว์ แจ่งเพ็ญแข (2545) ได้อธิบายถึงการวัดและประเมินพฤติกรรมจริยธรรมว่า ต้องเป็นการประเมินความดี ความงาม หมายถึง ถูก ควร เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยยึดถือหลักมนุษยนิยมที่กล่าวถึง การสร้างพลังจิตใจให้สมบูรณ์แข็งแรง การประเมินต้องเป็นแบบการแก้ไข ปัญหาและพฤติกรรมอันไม่เป็นสิ่งที่ดีที่ควรในสังคม ไม่มุ่งเน้นการตัดสินค่าถูก - ผิด ดี-เลว ฯลฯ โดยครูและจากการทดสอบ แนวทางการประเมินต้องมีรูปแบบและกระบวนการของการเสริมพลังจิตใจ กระบวนการเรียนรู้จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องมีความรัก ความจริงใจ เอื้ออาทร เห็นคุณค่า และศักดิ์ศรีของนักเรียนแต่ละคน (child centered) โดยการศึกษาเปรียบเทียบการประเมินทางลบ และการใช้อำนาจในการปกครองเด็ก จะพบพฤติกรรมด้านต่างๆ ทั้ง การต่อต้าน

คือร้อน ทำท่าย มงอลบ คัดค้าน เลียดเค้น โกรธ แผลงฤทธิ์ ไม่ปกติ ก้าวร้าว ต่อสู้ พุดปด นินทา รังแก ต้องการเอาชนะ มีปัญหาทางอารมณ์ แต่จากการศึกษาโดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางบวก จะพบ พฤติกรรมบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ ทั้งการรู้ผิด รู้ถูก จิตใจเข้มแข็ง เชื่อมั่นในตน ริเริ่มสร้างสรรค์ ปฏิบัติตนดีงาม

รูปแบบการประเมินพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมซึ่งมีลักษณะการประเมินที่ส่งผลต่อการ พัฒนาพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติจริงให้สอดคล้องกับการเรียน การสอนในปัจจุบัน ซึ่งการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

2.3 แนวคิดทฤษฎีการประเมินตนเอง

การประเมินแนวทางหนึ่งของการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมที่กล่าวถึงนั่นคือ การ ประเมินตนเอง ซึ่งเมื่อกกล่าวถึง “ตนเอง” ในทางพระพุทธศาสนามีธรรมที่กล่าวถึงความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ เรียกว่า สัปปริสธรรม 7 ข้อที่ 1 คือ อัตตัญญา เป็นการรู้จัก ตน เมื่อตนรู้จักตนทั้งทางเพศ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด ฯลฯ และควรรู้จักหนทางการแก้ไข ทำการต่างๆให้สอดคล้องและบังเกิดผล (พระธรรมปิฎก, 2538) โดยเชื่อว่าบุคคลจะสามารถศึกษา อบรมเพื่อขจัดขัดเกลากิเลส และคลายความหมองเศร้าทั้งปวงได้ ในความหมายของตนเอง มีผู้ให้ ความหมายไว้อย่างหลากหลาย โดยกล่าวถึง ตน (self) หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลเรียกว่าเป็น ของเรา ตนประกอบด้วย ความคิด ความรู้สึกที่ทำให้ตระหนักถึงความเป็นตัวของตัวเอง การรับรู้ ว่า ตนเป็นใครและเป็นอะไรทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น รูปร่าง สิ่งที่มี และสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ การรับรู้และเข้าใจเรื่องของตนเอง หรือรับรู้ได้จากการที่บุคคลอื่นสังเกตตัวเรา และอนุมานจากสถานการณ์และบุคคลอื่นแวดล้อม พัฒนาการความเป็นตนของบุคคล เริ่มตั้งแต่ พัฒนาการในวัยทารก ที่เด็กจะเริ่มรู้จักอะไรที่เป็นของตน และไม่ใช่อันของตน จากนั้นเด็กจะพัฒนา เข้าใจความคิด ความรู้สึกและคุณค่าในตน (เดือน สินธุพันธ์ประทุม, 2508; กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยา กุล, 2530; พระธรรมปิฎก, 2538)

เย็นใจ เลหาวิช (2531) ได้อธิบายความเป็น “ตัวกู ของกู” การปล่อยวางค่าความเป็นตัว ของตัวเองจึงยากยิ่ง การประเมินตนเอง คือ วิธีการเรียนรู้ตนเองที่มีทั้งข้อมูลภายใน และข้อมูล ภายนอก เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมที่ตนเองได้กระทำเพื่อช่วยในการตัดสินใจ การประเมินตนเอง ต้องมีรูปแบบการคานน้ำหนัก เพื่อแสดงพฤติกรรมนำไปสู่การตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ พฤติกรรมนั้นๆ โดยเป็นทั้งแนวทางการส่งเสริม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและแก้ไขพฤติกรรม

สมคิด พรหมจ้อย (2535) กล่าวถึงการประเมินตนเองว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือองค์กร แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับตนเองหรือการปฏิบัติงานของตนเอง วิเคราะห์และนำมาพิจารณาตรวจสอบ

การทำงานของตน จากนั้นนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขผลการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จรัส สุวรรณเวลา (2538, อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) กล่าวถึง การประเมินตนเอง ว่าเป็นการให้ความสนใจกับสิ่งที่เป็นตนเอง ที่เกิดขึ้นกับตนเอง โดยการวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย ที่ต้องมีการพิจารณาข้อมูลจากแหล่งหลายแหล่ง เพื่อเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง

รัชนิวรรณ สงชู (2544) ให้ความหมายของการประเมินตนเองว่า เป็นกระบวนการหรือวิธีที่ใช้ในการตรวจสอบตนเองในการปฏิบัติงานหรือตัดสินใจถึงจุดเด่น จุดด้อยที่ต้องปรับปรุงในการกระทำของตนเอง เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544) กล่าวถึง การประเมินตนเอง ที่แท้จริงแล้วนั้นคือ การรู้ตนเอง เป็นการประเมินขั้นสูง ดังคณาจารย์ที่ว่า “รู้เขา รู้เรา” เรามุ่งแต่การรู้เขา แต่ไม่คำนึงถึงการรู้เรา ว่าเป็นอย่างไร สมควรปรับปรุงตรงส่วนใด ซึ่งหมายความว่า การประเมินเพื่อปรับเปลี่ยนให้รับรู้ตนตามความจริง (real self) เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รูปแบบหนึ่งที่จะสามารถทำให้รู้ตนเองได้นั้นต้องมีการประเมินจากตนเองและผู้อื่น

Schunk (1996, อ้างถึงใน สิริพรรณ พรรณโกสม, 2537) กล่าวถึง การประเมินตนเอง (self-evaluation) เป็นการที่บุคคลตัดสินใจพฤติกรรมหรือการกระทำของตนเอง โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือผลการกระทำของตนกับเกณฑ์พฤติกรรมหรือเกณฑ์การกระทำที่ผู้อื่นตั้งหรือเลือกไว้ และในภายหลังการเปรียบเทียบแล้วจะได้รับผลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเพื่อการปรับปรุงและเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในเกณฑ์และลักษณะที่พึงประสงค์ได้

Airasiam P., et al, (1996, อ้างถึงใน อนงค์พร พะวรรัมย์, 2546) กล่าวถึงการประเมินตนเอง คือ กระบวนการที่ทุกคนปฏิบัติเพื่อเป็นการพิจารณาและตัดสินใจความสำเร็จและการกระทำ ตามกระบวนการหรือการแสวงหาผลลัพธ์ของผลการกระทำด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุป การประเมินตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ ตรวจสอบ และตัดสินใจตนเองของบุคคลในการปฏิบัติพฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆ เพื่อแสวงหาความเป็นตัวตนตลอดจนการ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามความสามารถและข้อจำกัดของตนเอง จากการพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดหรือเรียนรู้จากคำตัดสินของผู้อื่น อันจะนำไปสู่การยอมรับความเป็นจริงและเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีลักษณะอันพึงประสงค์

2.4 รูปแบบของการประเมินตนเอง

นักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยม เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละบุคคลมีผลมาจากการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน Skinner (1953, อ้างถึงใน อนงค์พร พะวรรัมย์, 2546) กล่าวว่า การตอบสนองพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับผลของการกระทำของบุคคล แต่ละบุคคลจะตอบสนองพฤติกรรม

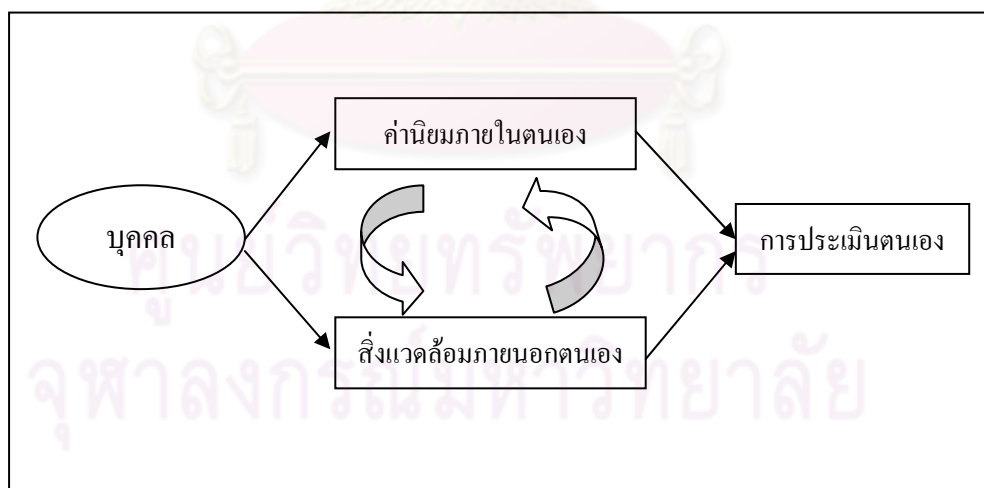
เป็นไปตามการเสริมแรงในกระบวนการ เช่น การเสริมแรงทางบวกจะได้รับการกระทำที่เป็นมิตร การเสริมแรงทางลบจะได้รับการกระทำที่เป็นศัตรู

Thoreson และ Mahoney (1974, อ้างถึงใน กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล, 2530) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลที่เกิดขึ้นนั้น ต้องเกิดขึ้นจากบุคคลได้ทำการระบุเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ส่วนการบำบัดหรือการให้คำปรึกษาเป็นเพียงกระบวนการในการปรับพฤติกรรมเท่านั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Kalish (1981, อ้างถึงใน รัชนีวรรณ สงชู, 2544) ที่กล่าวถึงต้นกำเนิดของการประเมินตนเองว่า มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการปรับพฤติกรรม โดยเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนแปลง เมื่อตนเองเปลี่ยนแปลง ความต้องการภายใน ก็จะส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือเจ้าของสิ่งแวดล้อมคือบุคคล การประเมินตนเองคือการควบคุมสิ่งแวดล้อมในตนเอง

Morris และ Kratochwil (1983, อ้างถึงใน รัชนีวรรณ สงชู, 2544) กล่าวถึง การประเมินตนเอง (self evaluation) เป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมตนเอง ถ้าต้องการให้บุคคลมีพฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์ต้องมีการแสวงหากระบวนการในการควบคุมตนเองของบุคคลนั้นๆ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544) ได้นำเสนอแนวคิด เกี่ยวกับการประเมินตนเองว่า การประเมินตนเองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม การตอบสนองการประเมินตนเองจะเกิดในรูปแบบของการให้ข้อมูลภายในตนเองและภายนอกตนเอง

จากการรวบรวมข้อมูลการประเมินตนเองจากหลายแหล่งข้อมูล พบว่ารูปแบบของการประเมินตนเอง มีดังแผนภาพที่ 2.4

แผนภาพที่ 2.4 รูปแบบการประเมินตนเอง

การประเมินตนเองจึงเป็นรูปแบบที่ต้องการข้อมูลทั้งภายในและภายนอกตนเองเพื่อให้เกิดกระบวนการพิจารณาตนเองอย่างสมบูรณ์

2.5 รูปแบบการประเมินตนเองตามแนวคิด Ross และ Rolheiser

Ross และ Rolheiser เป็นสมาชิกในกลุ่ม CLEAR (Cooperative Learning Evaluation and Assessment Research) กลุ่มองค์กรทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นในปี 1996 โดยกลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษาจากโรงเรียนทั้งรัฐบาลและเอกชน จำนวน 20 ท่าน และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยจำนวน 4 ท่าน ในประเทศแคนาดาที่มีความสนใจในการใช้รูปแบบการประเมินการเรียนรู้ในแนวทางมนุษยนิยม โดยทำการศึกษาวิจัยลักษณะของการประเมินการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ที่แท้จริง มีรูปแบบเฉพาะและเกิดขึ้นจากความต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการประเมินที่เป็นอยู่กับนักเรียนในปัจจุบัน โดยเชื่อมั่นว่า ผู้ที่มีความรู้และประสิทธิภาพทางการศึกษาจะเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาระบบการประเมินที่ก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนมากที่สุด

ความสนใจในรูปแบบการประเมินตนเองของนักเรียนจึงเกิดขึ้น เมื่อพบว่าแนวทางการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืนนั้นต้องเกิดมาจากการพัฒนาตน รูปแบบหนึ่งที่ Ross และ Rolheiser ให้ความสำคัญ ได้แก่ การประเมินตนเองจากแฟ้มสะสมผลงาน (portfolio) เป็นรูปแบบการประเมินตนเองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมหลักฐาน ผลงานของบุคคล ที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ ความพยายาม ความตั้งใจ จากความต้องการของบุคคลให้เกิดการประเมินความสามารถของตนเอง และการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งหลังจากดำเนินการประเมินระยะหนึ่งพบว่า ปัญหาของการประเมินตนเองโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน คือ การสะสมผลงานของนักเรียนเป็นการประเมินตนเองที่ตีรูปแบบหนึ่งซึ่งสามารถเห็นรูปแบบการพัฒนาภายในตนเองแต่ไม่ได้เกิดจากการพัฒนาภายนอก เนื่องจาก การสะสมผลงานที่พึงพอใจของตนเองนั้นมีรูปแบบเฉพาะตน ความสำคัญของการพัฒนาตนเองไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ตนเองสะสมความพึงพอใจส่วนตัว ทำให้เกิดการยึดติดกับตัวตนมากเกินไปที่จะพัฒนาได้

หลังจากที่การประเมินตนเองโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานมีข้อจำกัดเรื่องความเป็นตัวตนมากเกินไป จึงมีการนำเสนอรูปแบบการประเมินตนเองที่เรียกว่า Multi-rater Evaluation กล่าวถึงขั้นตอนของการประเมินตนเองนั้นต้องมีขั้นตอนการประเมินที่ยอมรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายลักษณะเพื่อตรวจสอบผลการประเมิน โดยมีการประเมินรูปแบบดังกล่าวประยุกต์มาจากหน่วยงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดำเนินการประเมินตนเองกับพนักงานเพื่อเลื่อนขั้นและให้ผลตอบแทนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการประเมินตนเองรูปแบบดังกล่าว มีกระบวนการดำเนินการคือ เมื่อมีการประเมินตนเองแล้วจะมีส่วนกลางดำเนินการให้ผู้ประเมินรายอื่นได้ประเมินบุคคลนั้นๆ จากนั้นนำผลที่ได้มารวบรวมส่งผลนั้นให้กับผู้ที่ต้องการข้อมูล เช่น เจ้าของกิจการเพื่อประเมินขึ้นเงินเดือน การให้โบนัส การไล่ออก ฯลฯ และส่งให้กับเจ้าของเพื่อทำการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน พบว่า การ

ประเมินรูปแบบดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบทันทีทันใด โดยการประเมินแบบรอบด้านอาจทำให้เกิดการระแวงมากกว่าการพัฒนา นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าผู้ให้ข้อมูลรอบด้านนั้นอาจไม่ได้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง ไม่มีเหตุผลเพียงพอในการตัดสินคนอื่น การสื่อสารที่ไม่สมบูรณ์อาจเกิดการเข้าใจผิด เนื่องจากระหว่างการสื่อสารอาจมีความไม่เข้าใจระหว่างการสื่อสารผ่านคนกลางที่ไม่ใช่ตนเอง การบันทึกหรือการสื่อความอาจผิดพลาดเกิดความเสียหายขึ้นได้ ผู้ถูกประเมินไม่มีทางทราบแหล่งที่มาของการประเมินทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้ว่าการแก้ไขตนเองจะกระทำได้อย่างไร ไม่มีคำแนะนำที่สามารถให้รูปแบบที่ถูกต้องได้ เนื่องจากการประเมินที่ถือเป็นความลับ ไม่ก่อให้เกิดความเป็นมิตรในการประเมิน เนื่องจากผู้ประเมินแต่ละคนพอใจแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน อาจเป็นผลทำให้นักเรียนที่ถูกประเมินตำหนิขวิญญและกำลังใจในการเรียนรู้

หลังจากดำเนินการศึกษาผลการประเมินตนเองรูปแบบต่างๆ Ross และ Rolheiser จึงทำการพัฒนาการประเมินตนเองของนักเรียนจากรูปแบบของการประเมินตนเองรูปแบบอื่น โดยมีการพัฒนารูปแบบมาจากการรวมจุดเด่นของการประเมินตนเอง และ แก้ไขข้อจำกัดของการประเมินรูปแบบต่างๆ นำมาสู่แนวคิดของการประเมินตนเองรูปแบบดังกล่าวแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน (a four-stage model for students in self-evaluation) ได้แก่

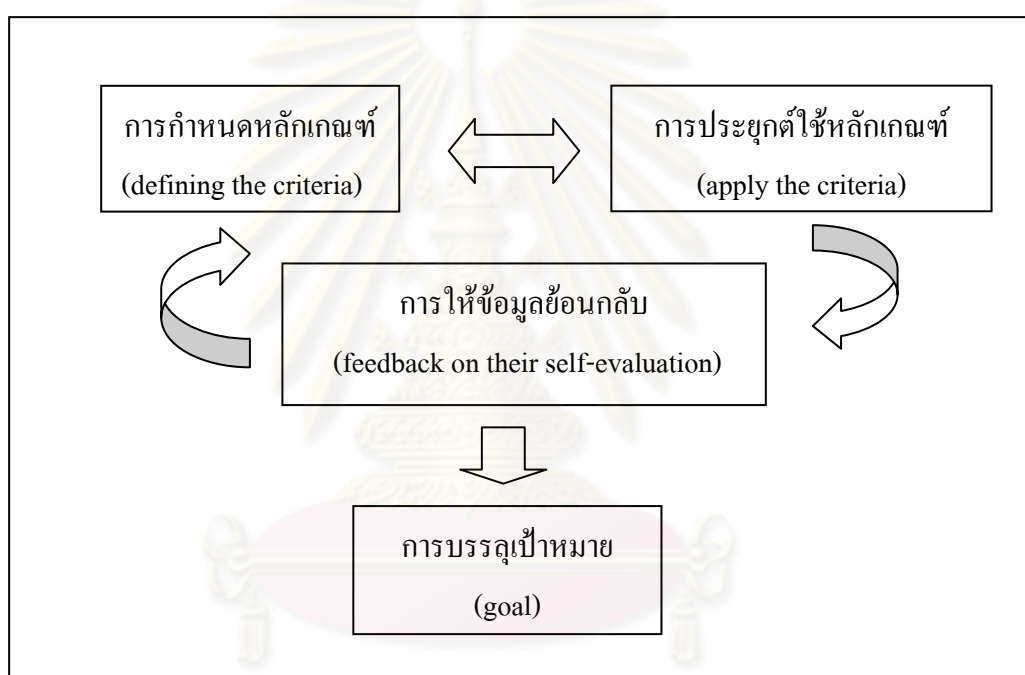
ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์ (defining the criteria) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากแนวคิดของประเมินตนเองจากแฟ้มสะสมงาน (portfolio) ที่กล่าวถึง ความต้องการในตัวบุคคลย่อมส่งผลถึงการแสดงออกของผลงาน เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมความสามารถในตัวตน และการเปิดโอกาสให้กับบุคคลในการแสวงหาแนวทางการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตนเอง และจุดเด่นของการประเมิน Multi-rater Evaluation ที่ให้โอกาสกับผู้ประเมินได้ดำเนินการประเมินตนเองก่อนผู้อื่น

ขั้นที่ 2 การประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์ (apply the criteria) เป็นกระบวนการสร้างเสริมการปฏิบัติตนตามแนวทางที่ตนเองได้กำหนดไว้ ซึ่งเกิดขึ้นมาจากจุดเด่นของการประเมินโดยแฟ้มสะสม (portfolio) ที่เปิดโอกาสให้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความต้องการของตนเอง

ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback on their self-evaluations) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากจุดเด่นของการประเมิน Multi-rater Evaluation ที่เปิดโอกาสให้มีการประเมินจากผู้อื่นที่หลากหลายและนำแนวทางนั้นมาปรับปรุงงานหรือกิจกรรม แต่มีการใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในการให้ข้อมูลย้อนกลับจะเปิดโอกาสให้เรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์ไม่ปกปิดผู้ประเมินแสดงออกถึงความจริงใจ เนื่องจากข้อจำกัดของ Multi-rater Evaluation คือการเก็บข้อมูลเป็นความลับ จึงไม่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมีรูปแบบที่อาจกลายเป็นความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นได้เมื่อเกิดจากการสื่อสารผ่านคนกลาง

ขั้นที่ 4 การบรรลุเป้าหมาย (goals) การประเมินตนเองมีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งคือ การประเมินตนเองนั้น ต้องก่อให้เกิดการพิจารณาและตัดสินใจความสำเร็จและการกระทำ ตามกระบวนการหรือการแสวงหาผลลัพธ์ของผลการกระทำด้วยตนเอง ดังนั้น ทั้งการประเมินตนเองด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (portfolio) หรือ Multi-rater Evaluation ต่างก็ทำให้เกิดการพิจารณาตนเองทั้งสิ้น ดังนั้นรูปแบบของการประเมินตนเองของนักเรียนตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser จึงให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายของตนเองที่จะเป็นกระบวนการพิจารณาตนเองขั้นสุดท้ายเพื่อสรุป ตัดสินตนเองตามความเชื่อมั่นของตนเอง

ซึ่งรูปแบบการประเมินตนเองของนักเรียนสามารถอธิบายเป็นรูปแบบของการประเมินที่เกิดขึ้นเป็นวงจรการประเมินตนเองได้แผนภาพที่ 2.5 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.5 รูปแบบการประเมินตนเองของนักเรียนตามแนวคิด Ross และ Rolheiser (2001)

ในขั้นตอนที่ 1-3 สามารถย้อนกลับเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้กับตนเองได้แสวงหาความจริงก่อนการสรุปประเมินตนเองในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่ง Ross และ Rolheiser (2001) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินตนเองต้องเกิดจากการให้โอกาสตนเอง และต้องใช้ระยะเวลา การตัดสินใจที่รวดเร็วอาจทำให้เกิดความเสียหายมากกว่าการพัฒนา ซึ่งจากการประเมินรูปแบบ Multi-rater Evaluation ที่เกิดขึ้นจากความต้องการความรวดเร็วในภาคธุรกิจทำให้ไม่เกิดการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน แตกต่างจากการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นรูปแบบการประเมินตนเองต้องมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความสำเร็จไม่เพียงทางการเรียนเท่านั้นแต่ยังต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป้าหมายที่สำคัญของการประเมินตนเอง คือการเรียนรู้ตนเอง เข้าใจ ยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองในที่สุด

จุดเด่นของการประเมินตนเองของนักเรียนตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser (2001) ได้แก่ กระบวนการของการประเมินที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ให้โอกาสและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เป็นรูปแบบการประเมินที่เกิดจากการแก้ไขปัญหาของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษามีการวิจัยและทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง

ข้อจำกัดของการประเมินตนเองของนักเรียนตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser (2001) ที่ยังทำการศึกษาพบว่า ลักษณะของการประเมินต้องอาศัยระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการยาวนาน มีขั้นตอนหลายขั้นตอน ไม่เหมาะกับการประเมินทางวิชาการแต่เหมาะกับการประเมินคุณลักษณะด้านต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครูกับแนวคิดเชิงมนุษยนิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาในตนเอง ซึ่งครูที่จะทำการประเมินตนเองกับนักเรียนต้องเปิดใจในอิสระและเคารพความเป็นมนุษย์ในนักเรียนทุกคน

ตอนที่ 3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการประเมินตนเอง

3.1 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง จากการศึกษาทั้งงานวิจัยในประเทศ มีการศึกษาวิจัยหลากหลายรูปแบบ ในการศึกษาครั้งนี้นำเสนอ วิธีการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ดังนี้

จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล (2531) ศึกษาผลของการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกที่มีต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 ครั้งครั้งละ 1-1.30 ชั่วโมง จำนวน 5 สัปดาห์ โดยใช้การฝึกอบรมการกล้าแสดงออกกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 12 คน เป็นการอบรมแบบการสร้าง ความสำคัญและความเชื่อมั่นให้กับตนเอง โดยเชื่อว่าทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้อาศัยการเปิดโอกาสให้กับตนเอง พบว่าการจัด โปรแกรมการฝึกความกล้าแสดง โดยเปิดโอกาสให้กับนักเรียนแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา (2539) ทำการศึกษาผลการฝึกอบรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก จำนวน 60 คน โดยการจัดเข้าค่ายพักแรมเป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมให้ผ่อนคลาย การยอมรับฟังความคิดเห็น การใช้กระบวนการกลุ่ม การเปิดโอกาสให้กับบุคคลแสดงความคิดเห็น มีความคาดหวังในอนาคตตามแนวทางของ Brook (1992) ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองในด้านตนเอง และ โรงเรียน สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

วัฒนา มัคคสมัน (2539) ทำการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล พบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแบบโครงการที่มีการดำเนินโครงการแบบกลุ่ม ลักษณะการร่วมกิจกรรมของนักเรียนเป็นกิจกรรมสันทนการ มีกระบวนการผ่อนคลายและสร้างความสัมพันธ์ในโรงเรียนให้กับนักเรียนอนุบาล มีโครงการเพื่อพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็ก พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

อัปสรสิริ เอี่ยมประชา (2542) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกิ่งเพชร กรุงเทพมหานคร จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองอย่างละ 35 คน ดำเนินการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง 14 กิจกรรม สัปดาห์ละ 5 ครั้ง จำนวน 3 สัปดาห์ กิจกรรมการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองมีรูปแบบของการสอนและการประเมินตนเองควบคู่กัน เป็นลักษณะการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองของนักเรียนตามศักยภาพของตนเอง มีการประเมินตนเองหลังการเรียนหน่วยต่างๆ พบว่าเมื่อก่อนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดโปรแกรมการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองแต่ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2543 ของชไมพร เจริญนครบุรี (2546) พบว่า การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีการทำการวิจัยในระยะเวลาดังกล่าว มีการนำรูปแบบการพัฒนาที่แตกต่างกันมาใช้ ทั้งรูปแบบ วิธีการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมกลุ่ม วิธีการบำบัดทางจิตวิทยา การปรึกษาเชิงจิตวิทยา โปรแกรมตามแนวทฤษฎีทางจิตวิทยา และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยรูปแบบส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยา และการให้คำปรึกษาแนะแนวทางให้เกิดการพัฒนาตนเอง สรุปว่า รูปแบบที่สามารถนำมาเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นรูปแบบใดๆก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยา การฝึกฝนด้านค่านิยมของตนเอง และ การเรียนรู้ทางสังคม โดยมีปัจจัยสนับสนุนทั้งภายในตนเอง และภายนอกตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง จากการศึกษาทั้งงานวิจัยต่างประเทศ พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับรูปแบบที่หลากหลาย ดังนี้

Levenberg (1979) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน Grade 3-6 โดยศึกษากับนักเรียนจำนวนหลายพันคน เพื่อหาความสัมพันธ์ลักษณะทั้งสอง พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวก แสดงว่า ผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงมีแนวโน้มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงตามไปด้วย แต่ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำมีแนวโน้มการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำด้วย

Winkler (1991, อ้างถึงใน อัสพรสิริ เอี่ยมประชา, 2542) ใช้กระบวนการกลุ่มสนับสนุนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 5 พบว่า การสนับสนุนการใช้กระบวนการกลุ่มจากเพื่อนส่งผลให้นักเรียนมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น

จากทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศพบว่าแนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถกระทำได้ในหลากหลายลักษณะ นอกจากนั้นยังพบว่า รูปแบบที่ทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น ต้องทำให้เกิดการยอมรับความรู้สึก การกระทำของตนเอง จิตสำนึกในตน และการเปิดเผยตนจากความไว้วางใจในตนเอง ความสัมพันธ์ของการสร้างความไว้วางใจ กระบวนการกลุ่ม การประเมินตนเอง มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ก่อให้เกิดความสำเร็จในชีวิตได้ในที่สุด

3.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินตนเอง

3.2.1 เอกสารงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินตนเองตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser

การวิจัยเริ่มต้นจากครูใน Durham Board ซึ่งมีความสนใจในการใช้รูปแบบการประเมินการเรียนรู้ จึงจัดตั้งกลุ่ม CLEAR (Cooperative Learning Evaluation and Assessment Research) เป็นกลุ่มองค์กรทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นในปี 1996 โดยกลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษาจากโรงเรียนทั้งรัฐบาลและเอกชน จำนวน 20 ท่าน และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยจำนวน 4 ท่าน ในประเทศแคนาดาที่มีความสนใจในการใช้รูปแบบการประเมินการเรียนรู้ โดยทำการศึกษาลักษณะของการประเมินการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ที่แท้จริง มีรูปแบบเฉพาะและเกิดขึ้นจากความต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการประเมินที่เป็นอยู่กับนักเรียนในปัจจุบัน โดยเชื่อมั่นว่า ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษาจะเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาระบบการประเมินที่ก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนมากที่สุด

รูปแบบการประเมินรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญและมีการทำวิจัยและพัฒนา ได้แก่ รูปแบบการประเมินตนเองของนักเรียน (Student Self-Evaluation) ที่ Ross และ Rolheiser ได้นำเสนอ 4 ขั้นตอนของการประเมินตนเองของนักเรียน (a four-stage model for students in self-evaluation) ที่เกิดขึ้นมาจากแนวคิดทางด้านมนุษยนิยมของ Roger (1960 อ้างถึงใน Ross และ Rolheiser, 1998) ที่มีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่า ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการและแสวงหา ทุกคนอยากเป็นคนเก่งและดี การวัดและประเมินในรูปแบบที่ปฏิบัติอยู่ในรูปแบบทั่วไปก็ขึ้นอยู่กับความเก่งและดีเช่นเดียวกัน ซึ่งเนื่องจากการประเมินแบบนั้นเริ่มต้นมาจากการคัดเลือก การแข่งขัน จึงต้องมีการตัดสิน แต่ในความเป็นจริงแล้ว การวัดและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนควรทำให้เกิดขึ้นตนตามความจริง (Real self) ประเมินเพื่อให้ตนรับรู้ถึงจุดดี และจุดด้อยที่เป็นธรรมชาติของบุคคลที่ไม่มีใครที่เกิดมาพร้อมความสมบูรณ์ในทุกด้าน

แนวคิดของการประเมินตนเองดังกล่าว ได้ถูกดำเนินการศึกษาวิจัยถึงความเป็นไปได้ของการใช้ประโยชน์จริง สมาชิกทั้งหมดจึงทำการสนทนากลุ่มเพื่อทำการศึกษาและทดลองกับกลุ่มตัวอย่างหลากหลายระดับชั้น และหลากหลายวิชา ทั้งในภาครัฐและเอกชน พบว่า รูปแบบการประเมินตนเองรูปแบบดังกล่าวเป็นยุทธวิธีของการประเมินที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ของนักเรียน มีแนวทางในการแสวงหาข้อมูลและการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและครูไปพร้อมกัน โดย Ross และคณะ (1998) ศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการประเมินตนเอง (Impact on student attitudes to self-evaluation) ทำการศึกษากับนักเรียนที่ทำกรประเมินตนเองจำนวน 23 คน โดยทำการสุ่มเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนักเรียนที่เข้ารับการประเมินตนเองกับครูที่ได้รับการศึกษาและเรียนรู้แนวคิดของ Ross และ Rolheiser เป็นเวลา 2 วัน ศึกษาและติดตามการดำเนินงานที่นำแนวคิดการประเมินตนเองของนักเรียนกลับไปประยุกต์ใช้ หลังจากครูให้นักเรียนประเมินตนเองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสำรวจและสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับความพึงพอใจและทัศนคติของนักเรียนหลังการประเมินตนเอง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจที่สามารถประเมินตนเองในวิชาที่หลากหลาย มีรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยครูแต่ละท่านทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการวัดและประเมินผล ให้เป็นเรื่องง่ายและใกล้ตัว นักเรียนเห็นว่าแนวคิดนี้เป็นสิ่งที่สามารถทำให้เรียนรู้ตนเองได้ แต่ควรดำเนินการประเมินตนเองมาตั้งแต่ช่วงชั้นประถมศึกษาเพื่อให้เกิดการปลูกฝังการเรียนรู้ตนเอง และเข้าใจเป้าหมายการประเมินผล ส่วนของความพึงพอใจของนักเรียนพบว่า พึงพอใจกับการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้มากกว่าการประเมินรูปแบบเดิมของครู และ ครูที่เข้าร่วมโครงการมีความเปลี่ยนแปลงโดยมีความเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองของนักเรียนเป็นสิ่งที่ดี ไม่มองข้ามเหตุผลของนักเรียนเหมือนการประเมินแบบเก่า

หลังจากนั้น Ross และคณะ (1999) ทำการศึกษาความสำเร็จของการประเมินตนเองของนักเรียน กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่ได้ทำการประเมินตนเองกับครูจำนวน 65 คน ในประเทศแคนาดา นักเรียนที่ได้ดำเนินการประเมินตนเองตามที่ครูกำหนดให้เป็นเวลา 6 เดือน กับนักเรียน Grade 3-8 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการประเมินตนเองที่แตกต่างกัน นักเรียนช่วงชั้นเล็กซึ่งได้รับโอกาสจากครู มีความพึงพอใจในการประเมินตนเองสูงและเห็นคุณค่าในตนเองสูง เนื่องจาก มีความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้นจากการทำกิจกรรมและรู้สึกยินดีกับการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น นักเรียนช่วงชั้นสูงมีความรู้สึกพึงพอใจต่ำ เนื่องจาก นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าการประเมินตนเองยังไม่มีความน่าเชื่อถือของข้อมูล ยังไม่มีความมั่นใจในการประเมินตนเอง โดยเสนอแนะแนวทางแห่งความสำเร็จกับการประเมินตนเองว่า ควรกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาานาน ให้โอกาสและสร้างความมั่นใจในตนเองตั้งแต่วัยเด็ก เปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลรอบข้างให้รู้จักยอมรับคุณค่าในบุคคลอื่น ควรเกิดการสนับสนุนทักษะทางการแบ่งปันประสบการณ์และความเข้าใจซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นทำการศึกษาเกี่ยวกับผลจากการประเมินตนเองและนำเสนอในวารสารการศึกษา เรื่อง ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบการ

ประเมินตนเองของครูในแคนาดา (Effects of collaborative action research on the knowledge of five Canadian teacher-researchers) กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ที่เป็นครู 5 ท่าน ในเมืองออนตาริโอ ประเทศแคนาดา ที่ได้ดำเนินการประเมินตนเองตามแนวคิดที่นักวิจัยกำหนด ในบริบทที่ครูแต่ละท่านสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองเป็นเวลา 6 เดือน ผลการศึกษาพบว่า ในความคิดเห็นของครู การเปิดโอกาสให้นักเรียนไม่เท่าเทียมกัน จึงมีผลทำให้ความพึงพอใจในตนเองของนักเรียนแตกต่างกัน จึงสรุปได้ว่าการประเมินตนเองของนักเรียนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดต้องเริ่มจากการให้โอกาสจากครู เนื่องจากการฝึกฝนการประเมินตนเองอาจไม่ได้มีคุณค่าเพียงการเพิ่มความน่าเชื่อถือของการประเมินเท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนทักษะทางการแบ่งปันประสบการณ์และความเข้าใจซึ่งกันและกันได้

จากนั้นต่อมา Ross และ Rolheiser (2001) ได้ดำเนินการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองตามแนวคิดของเขา โดยกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนและทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านการวัดและประเมิน มุ่งเน้นการสำเร็จการศึกษา มากกว่าการพัฒนาการเรียนรู้โดยนำเสนอการประเมินตนเอง ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ 1) ความมานะ พยายาม 2) การยอมรับผลการกระทำของตนเอง 3) การเปลี่ยนแปลง แก้ไข และพัฒนาได้ 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาตนเอง จึงนำเสนอรูปแบบการดำเนินการประเมินตนเอง 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์ (defining the criteria)

ขั้นที่ 2 การประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์ (apply the criteria)

ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback on their self-evaluations)

ขั้นที่ 4 การบรรลุเป้าหมาย (goals)

ขั้นตอนที่ 1-3 เปิดโอกาสให้มีการดำเนินการเป็นวัฏจักรแห่งการพัฒนาเพื่อให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สามารถดำเนินการได้ในระยะหนึ่งจนกระทั่งผู้ประเมินเห็นควรสรุปตนเองในเรื่องนั้น จึงจัดกระทำขั้นตอนที่ 4 เพื่อเป็นการประเมินตนเองสรุปยืนยันตนเอง

หลังจากนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินตนเองของทั้ง Ross และคณะ (2002) ยังมีการดำเนินการพัฒนา โดยศึกษาอิทธิพลการเรียนรู้จากการประเมินของนักเรียน (Influences on student cognitions about evaluation) จากการศึกษา นักเรียนแบบหลากหลายเชื้อชาติจำนวน 71 คน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ที่อาศัยอยู่ในเมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดา พบว่า อิทธิพลที่มีต่อนักเรียนในการประเมินตนเองสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความคาดหวังของพ่อแม่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู โดยพ่อแม่ที่มีการโน้มเอียงการประเมินตนเองเข้าข้างลูกของตนเอง ทำให้นักเรียนมีความปรารถนาสูงขึ้น กล้าที่จะทำสิ่งต่างๆ มากยิ่งขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงเกินไป ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับเพื่อน แตกต่างจากครอบครัวที่ให้เหตุผลการประเมิน

ตนเองกับลูกในทิศทางที่เป็นความจริง นักเรียนจะมีความปรารถนาการทำงานสูง และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นอย่างดี เพื่อนนักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะใส่ใจในการประเมินเพื่อนและเป็นส่วนสำคัญในการขยายความได้ดีกว่าพ่อแม่ ผลงานของนักเรียนจะปรับปรุงและพัฒนาขึ้นเมื่อนักเรียนมีการประเมินตนเอง นักเรียนจะเรียนรู้การประเมินได้ดีขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น ผู้หญิงสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินได้ดีกว่าผู้ชาย วัฒนธรรมที่แตกต่างกันส่งผลต่อการประเมินแต่นักเรียนสามารถตอบรับการประเมินทางเลือกได้ในทิศทางเดียวกัน และงานวิจัยเรื่อง การประเมินตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในวิชาคณิตศาสตร์: ผลของการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Student self-evaluation in grade 5-6 mathematics: Effects on problem solving achievement) จากความสนใจในการแก้ไขปัญหาผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่พบว่า นักเรียนที่ไม่เข้าใจการเรียนคณิตศาสตร์มักไม่มีความกล้าที่จะถามคำถาม หรือปัญหา จนกระทั่งมีผลต่อผลการเรียนที่ตกต่ำ นักวิจัยจึงทำการศึกษาผลของการประเมินตนเองกับนักเรียน จำนวน 516 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 257 คน และกลุ่มทดลอง 259 คน ใช้เวลาในการประเมินตนเอง 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองสามารถทำการแก้ไขตนเองได้มากกว่ากลุ่มควบคุม และพบว่า การแก้ไขตนเองเกิดมาจากมีโอกาสนประเมินตนเองของนักเรียน โดยพิจารณาจากคะแนนก่อนและหลังการวิจัย ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้เหมาะสมกับการประเมินตนเองและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในทางที่ดีขึ้น

Ross (2005) ทำการวิจัยการประเมินผลนักเรียนในวิชาที่เรียนจากการสื่อสารทางไกล: การวิจัยและการปฏิบัติตั้งแต่ปี 1993-2004 (Student assessment in online courses: Research and practice, 1993-2004) การวิจัยที่ศึกษาถึงระบบการประเมินทางไกลที่ไม่มีการใช้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากการประเมินอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง Ross ได้ทำคู่มือเพื่อทำการประเมินให้มีรูปแบบเฉพาะเจาะจง ใช้กับกลุ่มตัวอย่างในระดับประถมศึกษาขึ้นไป โดยทำการประเมินค่าเปรียบเทียบกับประเมินในลักษณะเปิดเผยตัวตน พบว่าการประเมินตนเองแบบทางไกลยังติดขัดกับปัญหาของความต่อเนื่องของการประเมิน ผลการวิจัยเกี่ยวกับความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือยังได้ผลไม่มาก Ross จึงกล่าวสรุปว่ารูปแบบการประเมินตนเองต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการกระทำอย่างเปิดเผย รับรู้ได้ร่วมกันทุกฝ่ายจึงจะก่อให้เกิดความตรงและความเที่ยงในการประเมิน อีกทั้งยังได้รับประโยชน์จากการประเมินในรูปแบบอื่นๆอีกด้วย

Ross (2006) ทำการศึกษาความตรง ความเที่ยง และประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินตนเอง (The reliability, validity, and utility of self-assessment) พบว่าการหาความตรงของการประเมินตนเองของนักเรียนนั้นจะสามารถแสดงได้จากการเรียนรู้ของนักเรียน ในด้านของความเที่ยงนั้นแสดงได้จากการวัดซ้ำในเรื่องเดียวกันจากผู้ประเมินต่างกัน เช่น เพื่อน ครู พ่อแม่ ประเมินนักเรียนคนเดียวกัน ส่วนในด้านของความตรงนั้นขึ้นอยู่กับกำหนัดหัวข้อในการประเมินที่

ชัดเจน ประโยชน์ที่จะได้รับจากการประเมินที่จะทำให้การเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพด้านความคิด การแสวงหาความรู้และความพยายามของนักเรียนมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น

หลังการดำเนินการพัฒนาและยืนยันรูปแบบการประเมินตนเองตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser และเป็นแนวทางของการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำ รูปแบบการประเมินตนเองมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ประถมศึกษา

3.2.2 เอกสารงานวิจัยเพื่อสนับสนุนรูปแบบการประเมินตนเอง

ความสัมพันธ์ของการประเมินตนเองในรูปแบบดังกล่าวมีงานวิจัยหลายเรื่องที่สนับสนุน การประเมินตนเองของนักเรียนในลักษณะแนวคิดของ Ross และ Rolheiser (2001) โดยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองของนักเรียนมีดังนี้

บรรทม มณีโชติ (2530) ทำการวิจัยรูปแบบข้อคำถามที่วัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ โดยการประเมินตนเองของนักเรียน กับ การประเมินโดยครูประจำชั้น กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เดียวกันในลักษณะนิสัยการเสียสละ 4 เรื่อง ได้แก่ การให้ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ความมีน้ำใจ การไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น ผลการประเมินพบว่า การประเมินตนเองกับครูมีค่าสหสัมพันธ์ ระหว่าง 0.63-0.77 และการประเมินตนเองกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.65-0.79 ซึ่งความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง สรุปว่าการประเมิน ด้วยตนเองโดยมีการประเมินด้วยผู้อื่นมีความสัมพันธ์กันระดับสูง และความสัมพันธ์ดังกล่าวส่งผล ต่อการประเมินตนเองให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

วิไล แสงเหมือนขวัญ (2537) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านคุณธรรมโดย การประเมินตนเองของนักเรียน ประเมินโดยครู และประเมิน โดยเพื่อนร่วมชั้นเรียน รูปแบบการ ประเมินตนเองในคุณธรรม 4 ด้าน เป็นการประเมินเรื่องเดียวกันให้ทั้งนักเรียน เพื่อนและครู ดำเนินการประเมินนักเรียนคนใดคนหนึ่ง พบว่าทั้งสามส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ 0.01 กล่าวคือ เมื่อนักเรียนประเมินตนเองระดับต่ำ เพื่อนและครูที่อยู่ในห้องเรียนเดียวกันมี การประเมินในลักษณะเดียวกัน แต่เมื่อตนเองประเมินตนเองระดับสูง เพื่อนและครูที่อยู่ใน ห้องเรียนเดียวกันมีการประเมินระดับสูงเช่นเดียวกัน สรุปว่า นักเรียน เพื่อนและครูที่มีความใกล้ชิด เช่น ครูประจำชั้น เพื่อนนักเรียนร่วมห้องเรียนเดียวกัน มีมุมมองในการประเมินระดับเดียวกัน และ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

พัชรีย์ จินดาหลวง (2538) ทำการศึกษาการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมโดยใช้แบบ ประเมินและผู้ประเมินต่างกัน โดยทำการประเมินทั้งการประเมินตนเอง การประเมินจากผู้อื่นที่ เป็นเพื่อนร่วมห้อง และครูประจำชั้น และการใช้แบบประเมินที่มีรูปแบบต่างกัน พบว่าการประเมิน ของตนเอง เพื่อนร่วมห้อง และครูประจำชั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และการใช้

แบบประเมินที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการประเมิน แต่จากการศึกษาพบข้อสังเกตที่สำคัญว่าผู้ประเมินที่แตกต่างกันส่งผลต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมกล่าวคือพฤติกรรมที่ผู้ประเมินตนเองทำการประเมินตนเองจะทำให้ผู้ประเมินมีแนวโน้มในการปรับพฤติกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากกว่าการประเมินโดยผู้อื่นเนื่องจากผู้ประเมินรู้จุดด้อยของตนเองและพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้เปลี่ยนแปลงมากขึ้น

ผลการประเมินตนเอง มีทิศทางที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงเมื่อมีการประเมินตนเองและการประเมินจากผู้อื่นควบคู่กัน นอกจากนี้งานวิจัยบางส่วนยังยืนยันผลการประเมินตนเองที่ส่งผลถึงความสามารถในด้านอื่นๆของผู้ประเมินด้วย ดังนี้

สิริพรรณ พรรณ โทสุขุม (2537) ศึกษาผลการประเมินตนเองที่มีต่อความสนใจในกิจกรรมและผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่มีการประเมินตนเองมีความสนใจในกิจกรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ทำการประเมินตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

Maehr และ Stalling (1975) ทำการศึกษาความถูกต้องของการทำงานด้วยตนเอง โดยเปรียบเทียบผลการประเมินผลงานด้วยตนเอง และครูเป็นผู้ประเมินที่มีต่อแรงจูงใจต่อเนื้อหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า กลุ่มที่มีการประเมินงานโดยครูเมื่อทำงานเสร็จ กับกลุ่มที่ประเมินงานด้วยตนเองเมื่อทำงานเสร็จ โดยทำการตรวจคำตอบด้วยตนเอง ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการประเมินตนเองแสดงความเต็มใจในการทำงานในระดับที่ยากมากกว่ากลุ่มที่ครูเป็นผู้ประเมิน รวมทั้งมีแรงจูงใจในการทำงานต่อเนื่องมากกว่าด้วย

Boggiano, Main และ Katz (1988) ศึกษาการประเมินผลแบบให้ผลป้อนกลับกับนักเรียนที่มีความรู้การควบคุมและการรับรู้ความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียนช่วงอายุ 9-11 ปี โดยให้เงื่อนไขการทดลอง 3 เงื่อนไข คือ

เงื่อนไขที่ 1 ได้รับการควบคุมและป้อนกลับแบบควบคุมมาก คือ ก่อนทำงาน ผู้วิจัยควบคุมว่า “ฉันต้องการที่จะได้ผลงานที่ดี และหวังว่าคุณจะทำได้ดี” หลังจากทำงานเสร็จ ให้ข้อมูลป้อนกลับว่า “คุณควรทำได้ดีมากกว่าที่ทำอยู่”

เงื่อนไขที่ 2 ได้รับประสบการณ์อิสระ และป้อนกลับข้อมูล คือ ก่อนการทำงาน ผู้วิจัยควบคุมว่า “ฉันหวังว่าคุณจะทำงานได้ดี” เมื่อทำงานเสร็จในแต่ละชิ้น กลุ่มตัวอย่างได้ข้อมูลป้อนกลับว่า “คุณทำงานได้ดี”

เงื่อนไขที่ 3 ไม่ได้รับข้อมูลป้อนกลับ เมื่อเริ่มทำงานให้กลุ่มตัวอย่างมารับงานไปทำ เมื่อทำงานเสร็จก็จะได้รับงานชิ้นต่อไป

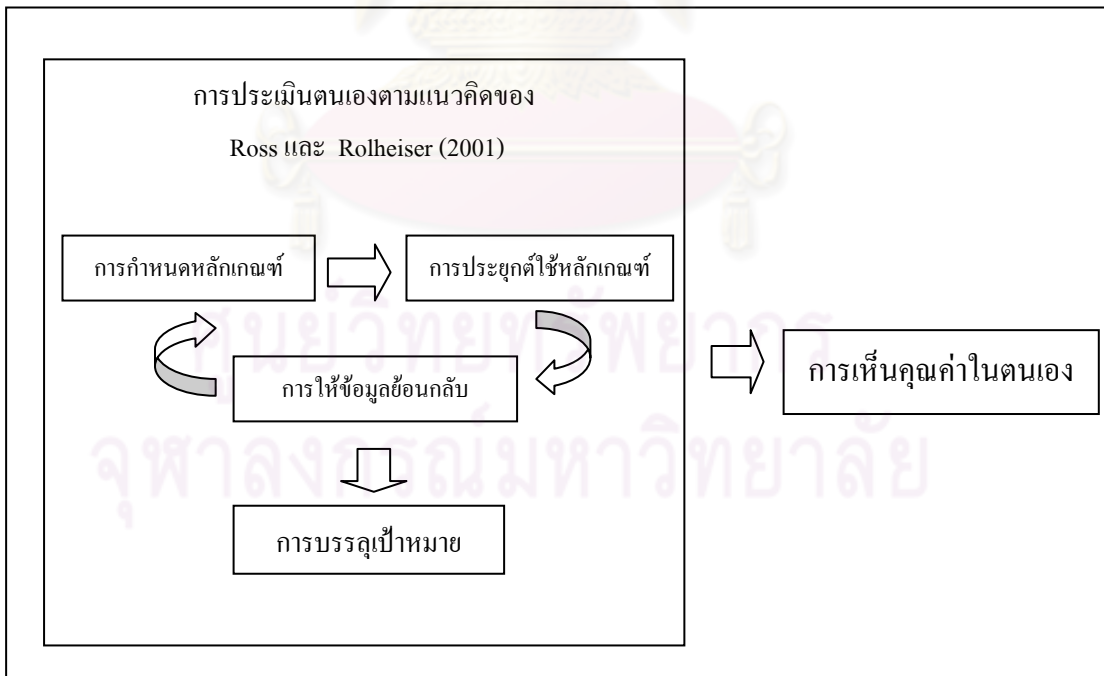
งานที่ต้องรับผิดชอบมีระดับความยาก 3 ระดับ คือ ยาก ปานกลาง และง่าย โดยผู้วิจัยทำการศึกษาพฤติกรรมการทำงานของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในสถานการณ์ที่ไม่มี การควบคุม ไม่พบการพัฒนาการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้และควบคุมสูงจะทำงานอย่างมีความเครียดและความ

กตค้นสูง ส่วนกลุ่มที่ได้รับประสบการณ์อิสระจะเป็นกลุ่มที่รับรู้การพัฒนาได้ดี สรุปว่า การพัฒนาของนักเรียนจะเกิดจากการให้โอกาสและประสบการณ์กับทัศนคติเชิงบวก

ดังนั้นจากการศึกษาทฤษฎีทางการประเมิน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองพบว่า การประเมินตนเองมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อความน่าเชื่อถือโดยควรให้โอกาสกับการส่งเสริมจากผู้อื่นเพราะนอกจากช่วยในการกำจัดความลำเอียงที่จะเกิดขึ้นแล้วยังพบว่าประสิทธิภาพของการประเมินตนเองร่วมกับผู้อื่นด้วยการเสริมแรงและการให้กำลังใจ จะสร้างมิตรภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดและสมมุติฐานของการวิจัย

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวถึง การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การศึกษาการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองผู้วิจัยพบว่า รูปแบบการการประเมินตนเองตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญกับทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของบุคคล และเป็นแนวทางที่ออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์ในการรับรู้ เรียนรู้ตนเอง ให้เกิดความเข้าใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังแผนภาพที่ 2.6

แผนภาพที่ 2.6 กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

CLEAR (Cooperative Learning Evaluation and Assessment Research) เป็นกลุ่มองค์กรทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นในปี 1996 โดยกลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษาจากโรงเรียนทั้งรัฐบาลและเอกชน จำนวน 20 ท่าน และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยจำนวน 4 ท่าน ในประเทศแคนาดาที่มีความสนใจในการใช้รูปแบบการประเมินการเรียนรู้ โดยทำการศึกษาวิจัยลักษณะของการประเมินการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ที่แท้จริง มีรูปแบบเฉพาะและเกิดขึ้นจากความต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการประเมินที่เป็นอยู่กับนักเรียนในปัจจุบัน โดยเชื่อมั่นว่า ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษาจะเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาระบบการประเมินที่ก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนมากที่สุด

รูปแบบการประเมินรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญและมีการทำวิจัยและพัฒนา ได้แก่ รูปแบบการประเมินตนเองของนักเรียน (Student Self-Evaluation) ที่ Ross และ Rolheiser พัฒนาจากการประเมินตนเองแบบแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) และการประเมินในรูปแบบของการประเมินจากแหล่งต่างๆ (Multi-rater Evaluation) ที่มีการผสมผสานข้อดี และ ตัดทอนข้อจำกัดของการประเมินทั้งสองแบบ เป็นการนำเสนอรูปแบบการประเมินแบบครบวงจร (Full-circle Evaluation) รวมกับแนวคิดทางมนุษยนิยมของ Roger (1960 อ้างถึงใน Ross และ Rolheiser, 1998) ที่มีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่า ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) นั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการและแสวงหา ทุกคนอยากเป็นคนเก่งและดี การวัดและประเมินในรูปแบบที่ปฏิบัติอยู่ในรูปแบบทั่วไปก็ขึ้นอยู่กับความเก่งและดีเช่นเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว การวัดและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนควรทำให้เกิดตนตามความจริง (Real self) เพื่อให้ตนรับรู้ถึงจุดดี และจุดด้อยที่เป็นธรรมชาติของบุคคลว่าไม่มีใครในโลกที่เกิดมาพร้อมความสมบูรณ์แบบในทุกด้าน การรับรู้ที่นอกจากจะเกิดจากผู้อื่นแล้วตนเองยังต้องเรียนรู้สภาพที่แท้จริงของตนเองอีกด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานในการวิจัยดังนี้

นักเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการส่งเสริมให้ประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมจะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

ตอนที่ 4 การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2535) ได้รูปแบบ (Model or Paradigm) ของการวิจัยเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การวิจัยแบบที่ไม่ใช่เป็นการทดลอง (Non-experimental design)

- 1.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research)
- 1.2 การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research)
 - 1.2.1 การวิจัยศึกษาเฉพาะกรณี (Case study research)
 - 1.2.2 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)
 - 1.2.3 การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational research)
- 1.3 การวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal research)

การวิจัยแบบที่ไม่ใช่เป็นการทดลอง (Non-experimental design) จะมีรูปแบบของการวิจัยที่ไม่มีแบบแผนตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการวิจัยนั้นๆ โดยการวิจัยประเภทนี้จะเป็นการค้นคว้าหาความจริงของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อจัดความไม่รู้ให้หมดไป ในการตอบปัญหานั้นการวิจัยประเภทนี้จะไม่ตอบปัญหาว่าทำไม แต่จะตอบปัญหาว่าอย่างไร โดยไม่มีการควบคุมตัวแปรหรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง

2. การวิจัยแบบทดลอง (Experimental design)

- 1.1 การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research)
- 1.2 การวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง (True-experimental research)

การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ระหว่างตัวแปร

4.1 ลักษณะของการวิจัยเชิงทดลอง

การศึกษาลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองสามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบของการวิจัยที่มีลักษณะ 3 ประการ (Campbell and Stanley, 1963 อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2535) คือ

1. มีการจัดกระทำ (Manipulation) ผู้วิจัยเป็นผู้จัดกระทำกับตัวแปรอิสระให้เป็นไปตามลักษณะที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ
2. มีการควบคุม (Control) การที่ผู้วิจัยพยายามควบคุมอิทธิพลของตัวแปรแทรกซ้อนให้มีผลน้อยที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความตรงสูงสุด
3. มีการสังเกตและวัดผลที่เกิดขึ้น (Observation) ผู้วิจัยมีหน้าที่ในการศึกษาสภาพการทดลอง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม การวัดค่าตัวแปรตามจะต้องมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลองมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ 3 ลักษณะ คือ

1. ตัวแปรอิสระ ตัวแปรต้น หรือแฟกเตอร์ (independent variable) เป็นชื่อเรียกตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการพิสูจน์ว่าเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตาม ในการทดลองผู้วิจัยจะเป็นผู้จัดกระทำทำให้ตัวแปรอิสระเกิดขึ้นตามที่ผู้วิจัยวางแผนไว้ล่วงหน้า

2. ตัวแปรตาม (dependent variable) เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยคาดหวังให้เกิดขึ้นจากการจัดกระทำของตัวแปรอิสระในการทดลอง

3. ตัวแปรแทรกซ้อน (extraneous variable) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และแยกไม่ออกจากตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่มีผลกระทบต่อตัวแปรอิสระ

หลักการออกแบบการทดลองที่ดีควรคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ หรือที่เรียกว่า Max Min Con (วสันต์ ทองไทย, 2550) คือ

1. ทำให้ความแปรปรวนอันเนื่องมาจากตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ (treatment) ให้มีค่ามากที่สุด (maximum) โดยทำให้ treatment มีความแตกต่างกันมากที่สุด หรือจัดกระทำกับตัวแปรที่บอกลักษณะหรือสถานภาพ (attribute or status variable) ให้แตกต่างกันมากที่สุดที่จะทำได้ ยิ่งทำให้ตัวแปรอิสระมีความแปรผันได้มากเท่าใด ก็เป็นการเพิ่มโอกาสความแปรปรวนของตัวแปรตาม เนื่องจากเป็นผลของตัวแปรอิสระออกจากความแปรปรวนทั้งหมด ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่ทำให้ตัวแปรอิสระแปรผันแล้ว ความแปรปรวนของตัวแปรตามอันเป็นผลจากตัวแปรอิสระก็จะรวมอยู่ในความแปรปรวนทั้งหมด อันแสดงถึงผลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามเกิดขึ้นโดยโอกาสเท่านั้น ดังนั้นการออกแบบการวิจัยควรจัดให้สภาพหรือเงื่อนไขของการทดลองแตกต่างกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ทำให้ความแปรปรวนอันเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำที่สุด (minimization of error variance) ซึ่งเกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคลและความคลาดเคลื่อนจากการวัด สามารถทำให้ค่าความแปรปรวนเหล่านี้มีค่าต่ำสุด โดย

2.1 การควบคุมเงื่อนไขของการทดลองให้มีระบบและแน่นอน จะทำให้ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการวัดน้อยลง

2.2 ทำให้เครื่องมือที่วัดมีความเที่ยง (reliability) สูง เช่น การเพิ่มจำนวนข้อคำถามเมื่อเครื่องมือมีความเที่ยงสูงก็จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนได้

3. ควบคุมอิทธิพลของตัวแปรเกิน (control of extraneous variable) ซึ่งสามารถทำได้โดย

3.1 ใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมากที่สุด ในลักษณะของตัวแปรเกิน แต่การควบคุมตัวแปรนี้จะจำกัดขอบเขตการอ้างอิงผลการวิจัยไปใช้ให้แคบลง

3.2 จัดสมาชิกเข้ากลุ่มโดยการสุ่ม การจัดสมาชิกเข้ากลุ่มโดยการสุ่มจะทำให้โอกาส หรือความน่าจะเป็นที่ค่าของตัวแปรตามของกลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันมีมากกว่าโอกาสที่จะแตกต่างกันก่อนทำการทดลอง

3.3 จับคู่สมาชิกบนพื้นฐานของตัวแปรเกิน แล้วจัดสมาชิกแต่ละคู่เข้ากลุ่มการทดลองโดยการสุ่มการควบคุมตัวแปรเกินวิธีนี้ผู้จัดทำโครงการอาจพบกับปัญหาว่าไม่ทราบว่าตัวแปรเกินตัวใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด เพื่อที่จะใช้เกณฑ์จับคู่บนพื้นฐานตัวแปรเกินนั้น

3.4 ใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อควบคุมค่าที่เกิดขึ้นจากตัวแปรเกิน เช่น ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม

3.5 ควบคุมสภาพการณ์ในการทดลองให้มีความคงที่ ผู้จัดทำโครงการจะต้องควบคุมสภาพการณ์ในการทดลองของกลุ่มต่างๆ เหมือนกันทุกอย่างยกเว้นแต่ตัวแปรอิสระเท่านั้น

3.6 การควบคุมผลของการทดลองทำได้โดยอย่าเลือกสมาชิกที่ได้คะแนนสอบสูงสุด หรือต่ำสุดที่มีความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยมาก ๆ ถ้าจำเป็นต้องเลือกต้องทำให้เหมือนกันทั้งกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง

3.7 นำตัวแปรเกินมาใช้ในการวิจัย โดยพิจารณาให้เป็นตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่ง

3.8 ออกแบบการวิจัยเชิงทดลองแบบต่าง ๆ เช่น Completely Randomized Block Design, Completely Randomized Factorial Design, Split-Plot Factorial Design เป็นต้น

หลักการออกแบบการวิจัยเมื่อพิจารณาถึงการออกแบบการวิจัยในแง่ประสิทธิผลแล้ว การออกแบบการวิจัยนั้นมุ่งที่จะให้ได้ข้อค้นพบที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีความตรงภายใน และมีความตรงภายนอก ดังนี้

ความตรงภายใน (Internal validity) การวิจัยจะมีความตรงภายในสูงเมื่อความแตกต่างหรือความแปรปรวน (variation) ที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม (dependent variable) เป็นผลเนื่องมาจากตัวแปรอิสระ (Independent variable) ของการวิจัยเท่านั้น ซึ่งสามารถพูดได้ในอีกนัยหนึ่งคือ ผู้วิจัยสามารถวัดค่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้อย่างมีความคลาดเคลื่อนต่ำ ตลอดจนสามารถควบคุมตัวแปรเกินหรือตัวแปรแทรกซ้อนทั้งหมดซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามไว้ได้นั้นเอง เช่น หลังจากการควบคุมระดับสติปัญญา และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เรียน คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้สอนแล้วปรากฏว่าวิธีการสอนแบบ x ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าวิธีการสอนแบบ y เป็นต้น การออกแบบการวิจัยให้มีความตรงภายในสูงนั้น ผู้วิจัยจะต้องสามารถออกแบบการวัด เพื่อวัดค่าตัวแปร และควบคุมตัวแปรได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนจะต้องสามารถออกแบบการใช้สถิติ เพื่อเลือกใช้สถิติเชิงบรรยาย และวิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างถูกต้อง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2535; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544; วสันต์ ทองไทย, 2550)

ความตรงภายนอก (External validity) การวิจัยจะมีความตรงภายนอกสูงเมื่อผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปอ้างอิง (inference) ไปยังประชากรเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง หรือสามารถนำผลการวิจัยไปสรุปใช้ (generalize) ในสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันได้อย่างถูกต้อง ซึ่ง

สามารถกล่าวในอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้วิจัยจะต้องสามารถสุ่มหรือคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนประชากรเป้าหมายที่ต้องการสรุปอ้างอิงไปถึง และจะต้องสามารถเลือกใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิงจากค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างไปยังค่าพารามิเตอร์ของประชากรได้อย่างถูกต้อง

ความตรงภายในเป็นคุณสมบัติพื้นฐานสำหรับความตรงภายนอก นั่นคือ การวิจัยจะมีความตรงภายนอกสูง เมื่อการวิจัยนั้นประกอบด้วยความตรงภายใน ตลอดจนผู้วิจัยจะต้องสามารถออกแบบการสุ่มตัวอย่าง (sampling design) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายโดยการสุ่ม (random selection) และจะต้องสามารถออกแบบการใช้สถิติ เพื่อเลือกใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิงในการวิเคราะห์และแปลความหมายได้อย่างถูกต้อง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2535; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544; วสันต์ ทองไทย, 2550)

4.2 ส่วนประกอบของการวิจัยเชิงทดลอง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2535) กล่าวถึงส่วนประกอบของการออกแบบการวิจัยเชิงทดลอง มีส่วนประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1. กรอบแนวคิดหรือทฤษฎี (conceptual framework) เป็นภาพทางความคิดของการวิจัยที่ได้จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพของปัญหา จึงช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดแนวทางของการวิจัยได้อย่างมีเหตุผลสนับสนุนน่าเชื่อถือ

2. การจัดกลุ่มสำหรับการทดลอง (groups) กลุ่มในความหมายดังกล่าวหมายถึงความถึงสมาชิกที่ได้จากการสุ่มมาจากประชากรกลุ่มเดียวกัน และตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มมารวมเป็นกลุ่มเดียวกันเพื่อรับการกระทำบางอย่างร่วมกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดการกระทำตามโปรแกรมทดลองในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มที่ได้รับการประเมินพฤติกรรมจรรยาบรรณด้วยวิธีการประเมินตนเอง เรียกว่า กลุ่มทดลอง (experimental group) การสรุปผลจากกลุ่มทดลองในการวิจัยยังไม่มีที่น่าเชื่อถือเพียงพอ ดังนั้นในการวิจัยต้องมีการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม (control group) ซึ่งไม่ได้รับการจัดการกระทำตามโปรแกรมแต่ไม่ได้หมายความว่าไม่สามารถดำเนินการใดๆกับกลุ่มควบคุมได้เสมอไป อาจมีทางเลือกอื่นในการควบคุมโดยเป็นสภาพทั่วไปอื่นๆได้ โดยกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองควรเป็นกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด หรือมีความเท่าเทียมกัน

3. การจัดดำเนินการสุ่ม (Randomization) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการออกแบบการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งเป็นหลักการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ลำเอียง มีลักษณะคล้ายประชากร การจัดดำเนินการสุ่มมี 2 ลำดับ ได้แก่ การสุ่มจากประชากร (Random Selection) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายของการศึกษา และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง (Random Assignment) เพื่อให้กลุ่มการทดลองต่างๆทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด โดยใช้เป็นข้อตกลง

เบื้องต้นของการทดลองว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะเท่าเทียมกัน (Equivalent group) แต่ถ้าสมาชิกของกลุ่มมาจากการเลือก (Selected) ให้มารวมเป็นกลุ่มหรือเป็นกลุ่มธรรมชาติเดิมอยู่ เรียกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison group) กรณีดังกล่าวถึงว่าไม่สามารถดำเนินการจัดกระทำแบบสุ่มได้ หรือในกรณีที่มีสมาชิกในกลุ่มมีขนาดเล็ก (ไม่เกิน 15 คน) ทำให้ไม่แน่ใจว่าการสุ่มจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้หรือไม่ จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มให้มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันมากที่สุด พร้อมทำการตรวจสอบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามตัวแปรสำคัญต่างๆที่เกี่ยวข้อง ก่อนการดำเนินการทดลอง

4. การวัดหรือสังเกตผลการทดลอง (Outcome measurement) การวัดผลสามารถกระทำได้ในช่วงเวลาต่างๆกันตามการดำเนินงานของโปรแกรมการทดลอง อาจวัดผลการดำเนินการก่อนการทดลอง (pretest) ระหว่างการทดลอง หลังการทดลอง (posttest) หรืออาจวัดซ้ำๆตามช่วงเวลาที่กำหนด การวัดผลก่อนการทดลองอาจดำเนินการเพื่อมุ่งหวังลักษณะที่สำคัญ และจำเป็น ในเหตุการณ์ต่อไปนี้

4.1 ใช้คะแนนการวัดผลก่อนการทดลอง (pretest) เพื่อคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม เพื่อจัดให้มีลักษณะตามความต้องการของการทดลอง เช่น กลุ่มที่มีความสามารถสูง กลาง ต่ำ เป็นต้น

4.2 ใช้คะแนนการวัดผลก่อนการทดลอง (pretest) เป็นตัวตรวจสอบความเท่าเทียมกันก่อนเริ่มการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เมื่อกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มาจากการสุ่มหรือมีขนาดเล็กเกินไป ทำให้เกิดความไม่แน่ใจในความเท่าเทียมกัน จึงจะนำคะแนน pretest มาเปรียบเทียบกันได้

4.3 ใช้ศึกษาคะแนนเพิ่ม (Gain scores) หรือความก้าวหน้า และพัฒนาการอันเนื่องมาจากผลของการจัดกระทำโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีพื้นฐานไม่เท่าเทียมกัน อาจต้องมีการศึกษาการดำเนินการจัดกระทำว่าส่งผลให้มีคะแนนเพิ่มหรือมีความก้าวหน้าแตกต่างกันอย่างไร

4.4 ถ้ามีการจัดดำเนินการแบบสุ่มทำให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้มาจากการสุ่มและมีขนาดใหญ่เพียงพอ เป็นหลักฐานของความเท่าเทียมกัน ควรเปรียบเทียบผล posttest โดยตรง

4.5 เมื่อคาดว่า pretest มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการวัด เช่น เป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ หรือเกิดความลำเอียงใน posttest

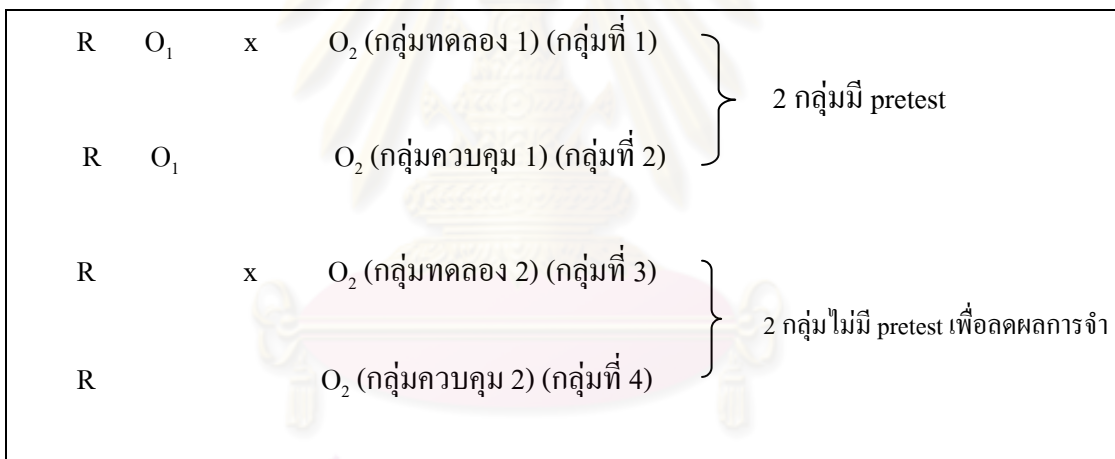
4.6 เมื่อคาดว่า pretest ไม่ให้สารสนเทศเท่าที่ควร เช่นเป็นเรื่องใหม่ที่นักเรียนไม่มีประสบการณ์มาก่อน

4.7 เมื่อการศึกษาคะแนนเพิ่มไม่สมเหตุสมผล เช่น คะแนนทัศนคติเพิ่มขึ้นจากการอบรมระยะสั้น

4.8 เมื่อมีการจัดกระทำไปก่อนที่จะทำ pretest แต่ถ้ามีความจำเป็นผู้วิจัยต้องทำการสืบย้อน (Retrospective pretest) โดยหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตามที่มีอยู่ก่อนเริ่มทำการทดลองซึ่งใกล้เคียงกับตัวแปรตามที่ทำการศึกษา

4.3 การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน

การออกแบบการวิจัยแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน (The Solomon Four-Group Design) เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง เนื่องจากมีการดำเนินการสุ่มและมีกลุ่มควบคุมในการเปรียบเทียบข้อมูล ได้ถูกนำเสนอโดย Solomon (Sawilowsky et. al, 1990) จากการเขียนบทความเรื่อง An extension of control group design ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการแก้ปัญหาการเกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมของการทดสอบก่อนทดลองและตัวแปรจัดกระทำ และนำเสนอรูปแบบการทดลองที่มีการออกแบบนอกเหนือจากการทดลองเบื้องต้นที่มีข้อจำกัดของตัวแปรแทรกซ้อน จึงนำเสนอการจัดรูปแบบการทดลองเป็นการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม โดยมีกลุ่มควบคุม 2 กลุ่มและกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มโดยระบุรูปแบบการออกแบบการทดลองดังแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2.7 รูปแบบการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน

(Sawilowsky et. Al, 1990; วสันต์ ทองไทย, 2550)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการวิจัย

R	หมายถึง	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
O_1, O_2	หมายถึง	การทดสอบ/การวัดผล
X	หมายถึง	การจัดกระทำ (treatment)

การศึกษาในรูปแบบการทดลองแบบ Solomon Four-Group Design มีจุดเด่นของการออกแบบได้แก่

1. การทดลองสามารถควบคุมภาวะแทรกซ้อนของการทดสอบก่อน (pretest) ที่มีผลต่อการจัดกระทำ (treatment)

2. ในรูปแบบการทดลอง ผู้วิจัยสามารถประเมินความสำเร็จของการประเมินได้ 2 สภาพ คือ สภาพที่มีการสอบก่อน (pretest) และไม่มีการสอบก่อน และสภาพที่มีการจัดกระทำ (treatment) และไม่มีการจัดกระทำ ซึ่งทำให้ผลของการศึกษามีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนที่ทำให้ไม่เป็นที่นิยมนั้นในการดำเนินการทดลองได้แก่

1. ความยากที่จะสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทดลองมีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากการจัดกระทำและการทดสอบกระทำ 2 กลุ่ม

หลังจากการศึกษาของ Solomon ในปี 1949 ทำให้ Stouffer (1950, อ้างถึงใน Payne, 1951) นำเสนอรูปแบบการควบคุมการวิจัยเชิงทดลอง จากบทความเรื่อง “Some Observation on Study Design” โดยทำทฤษฎีรูปแบบการทดลองที่ใช้ได้ทั้งทางสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในการพัฒนารูปแบบการควบคุมการทดลองรูปแบบต่าง ๆ นั้น Stouffer ได้ให้เหตุผลของการควบคุมเนื่องจากการทดลองทางสังคมวิทยาและจิตวิทยายังไม่มีเครื่องมือในการวัดระดับของจิตใฝ่มนุษย์ได้ดี สิ่งหนึ่งที่สามารถกระทำได้ในการทำวิจัยในเรื่องของจิตวิทยาเพื่อให้เกิดความแม่นยำของการวิจัยจึงควรมีการออกแบบการวิจัยที่ช่วยควบคุมการวิจัยให้มีผลน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

Stouffer ยังกล่าวถึงการทดลองในเรื่องของตัวแปรนามธรรมและตัวแปรทางจิตวิทยาว่าเป็นตัวแปรที่ต้องอาศัยการออกแบบการวิจัยที่ควบคุมผลจากการสอบก่อน (pretest) ควบคู่กับการจัดกระทำ (treatment) เนื่องจากผลการสอบก่อน (pretest) อาจเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดภาวะการค้นงสภาพของการวัด หรือการจดจำการสอบก่อน (pretest) ซึ่งอาจมีผลทำให้การจัดกระทำ (treatment) ที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้น-ลดลงในการวิจัยครั้งนั้นๆ

การนำเสนอของ Stouffer (1968) มีการนำเสนอรูปแบบความสอดคล้องกับรูปแบบของออกแบบการวิจัยรูปแบบ Four – study model เป็นรูปแบบแผนผังการควบคุมอย่างง่ายมีลักษณะดังนี้

	ก่อน	หลัง	หลัง - ก่อน
กลุ่มทดลอง	x_1	x_2	$d = x_2 - x_1$
กลุ่มควบคุม	x'_1	x'_2	$d' = x'_2 - x'_1$

แผนภาพที่ 2.8 รูปแบบการออกแบบการวิจัยแบบ Four – study model (Stouffer, 1968)

ระหว่างก่อนและหลังการศึกษาของกลุ่มทดลองโดยการกระตุ้นด้วยวิธีการต่างๆนั้นต้องมีการทดสอบค่าความแตกต่างของ d และเมื่อมีการทดลองด้วยวิธีการต่างๆแล้วนั้น d' ที่ได้ต้องมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะถือได้ว่าผลการจัดกระทำมีผล ซึ่ง Stouffer ชี้ให้เห็นจุดเด่นของการศึกษา 4 กลุ่มแบบจัดสุ่มว่า เราสามารถดำเนินการศึกษาเป็นกลุ่มๆได้ โดยในช่วงเวลาหนึ่งสามารถศึกษาในกลุ่มหนึ่งก่อน จากนั้นจึงดำเนินการศึกษากลุ่มต่อไปในระยะต่อมาได้ ลักษณะการออกแบบงานวิจัยสามารถเปรียบเทียบกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังจากการศึกษาได้ ซึ่งวิธีนี้ห่างไกลจากความเป็นจริงมาก และมีความเป็นไปได้ในการศึกษาต่ำ นักวิจัยส่วนใหญ่ไม่เห็นว่าก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัย เนื่องจากไม่มีองค์ประกอบที่ชัดเจนเพียงพอ อาจใช้ได้กับการวิจัยทางการเกษตรหรืออุตสาหกรรมที่มีประชากรเป็นพืช และสัตว์ ยกเว้นการใช้กับการทดลองที่เกี่ยวกับการวัดระดับของจิตใจมนุษย์ที่ไม่สามารถแบ่งเป็นการทดลองที่เป็นส่วนๆไม่มีความต่อเนื่องได้ การออกแบบการวิจัยดังกล่าวไม่สามารถควบคุมตัวแปรจิตวิทยาทางสังคมได้ การใช้เพียงเครื่องมือในการวัดจึงไม่เพียงพอต่อการศึกษาในเรื่องที่ซับซ้อนได้

รูปแบบ Six – study model เป็นรูปแบบที่มีการพัฒนามาจากแนวความคิดที่จะเติมเต็มความสมบูรณ์ของรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีการขยายจากรูปแบบ Four – study model ให้มีความต่อเนื่องและเป็นลำดับมากยิ่งขึ้น มีรูปแบบดังนี้

	ก่อน	หลัง
กลุ่มทดลอง กลุ่ม 2		X_3
กลุ่มทดลอง กลุ่ม 1	X_1	X_4
กลุ่มควบคุมกลุ่ม 1	X_2	X_5
กลุ่มควบคุมกลุ่ม 2		X_6

แผนภาพที่ 2.9 รูปแบบการออกแบบการวิจัยแบบ Six – study model (Stouffer, 1968)

ตัวอย่างที่ได้มีการใช้รูปแบบวิธีการดังกล่าว เริ่มจากการทดสอบประสิทธิภาพของการยอมรับความเป็นจริงหลังจากการชมภาพยนตร์ โดยการเปรียบเทียบครั้งนี้ได้ขยายกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเป็นอย่างละ 2 กลุ่มเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ โดยให้กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองกลุ่ม 1 ได้รับการทดสอบการยอมรับความเป็นจริง จากนั้นจึงให้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มชมโทรทัศน์ หลังจากนั้นนำแบบทดสอบมาวัดทั้ง 4 กลุ่ม การนำมาวิเคราะห์สามารถทราบถึงผลที่ได้จากทั้งการ จัดกระทำ (treatment) จากการเปรียบเทียบผลคะแนนของกลุ่มทดลอง โดยสามารถขยายผลไป เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม 1 ว่าผลของการทดสอบก่อนมีผลต่อการทดสอบครั้งหลังหรือไม่ ซึ่ง ผลกระทบจากเครื่องมือวัด Hovland (1949) กล่าวว่า ผลกระทบนี้เริ่มต้นมาจากรายงานการวิจัยเชิง ทดลอง การชมภาพยนตร์เรื่อง “The American Soldier” พบว่ากลุ่มควบคุมที่ได้ทำการทดสอบก่อน (pretest) แต่ไม่ได้รับการจัดกระทำ (treatment) มีคะแนนการทดสอบสูงกว่ากลุ่มทดลอง นักวิจัยจึงมี ความเชื่อว่า ผลของการทดสอบก่อนเป็นผลทำให้กลุ่มควบคุม สามารถคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้น ต่อไปได้ ซึ่งถ้ามีการเปรียบเทียบพบว่ากลุ่มควบคุมมีผลของการทดสอบก่อน (pretest) แล้วนั้น สามารถไปตรวจสอบกับกลุ่มทดลองเพื่อเป็นการยืนยันได้ด้วยว่า การทดสอบก่อน (pretest) มีผลต่อ การทดสอบครั้งหลัง (posttest) การศึกษาทั้งก่อนและหลังการจัดกระทำ (treatment) สามารถเปลี่ยน ความคิด ทศนคติที่เกี่ยวข้องกับการทดลองในรูปแบบเดิมที่มีเพียงการเปรียบเทียบก่อนและหลังการ ทดลองเท่านั้น ซึ่งนักวิจัยจะได้รับความชัดเจนว่าผลผลิตที่ได้จากการทดสอบครั้งหลังมาจากการจัด กระทำอย่างแท้จริง หรือใกล้เคียงมากที่สุด

Cambell และ Stanley (1963 อ้างถึงใน Sawilowsky et. al, 1990) กล่าวว่า ไม่มีกระบวนการ ใดที่สามารถใช้วิธีทางสถิติหลายตัวในการทดสอบเรื่องเดียวกันเท่ากับการออกแบบการทดลอง รูปแบบนี้ เนื่องจากการออกแบบการวิจัยแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนได้ข้อมูลจากหลายกลุ่มตัวอย่าง แต่ละกลุ่มมีรูปแบบการทดลองที่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ จึงมีการ นำเสนอวิธีการทางสถิติที่หลากหลาย เช่น การใช้รูปแบบ multiple t tests, ANOVA, ANCOVA เป็นต้น การนำเสนอวิธีการทางสถิติที่หลากหลาย ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยที่จะขาด ความชัดเจน Braver (1988, อ้างถึงใน Sawilowsky et. al, 1990) กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลใน ภาพรวมของการออกแบบนี้ว่า การทดสอบเริ่มต้นได้จากการทดสอบการจัดกระทำ (treatment) ใน กลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 และในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 3 จะพบความแตกต่างของการจัดกระทำ (treatment) จะ พบลักษณะความแตกต่างของการทดสอบก่อน (pretest) จากนั้นทำการวิเคราะห์กลุ่มที่ทำ pretest กับกลุ่มที่ไม่ได้ทำ pretest ในการออกแบบเสมือนการแยกการทดลอง สามารถเติมเต็มการสรุปผล การทดลองได้

Payne (1951) กล่าวถึง การศึกษารูปแบบการวิจัยแบบ Six-Study Model และ Solomon four-group design ว่า การออกแบบการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ตัวแปรตามที่เป็นตัว แปรทางจิตวิทยาเนื่องจากเป็นตัวแปรที่เกิดการพัฒนาขึ้นได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ต่างๆที่

นอกเหนือจากการจัดกระทำ (treatment) ซึ่งผลของการลด-เพิ่ม ของคะแนนอาจเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากการสอบก่อน (pretest) ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stouffer ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีตัวแปรตามเป็นตัวแปรทางจิตวิทยา คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง จึงควรศึกษาผลของการทดสอบก่อน (pretest) เพื่อยืนยันผลการทดลองที่เกิดขึ้นให้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากยิ่งขึ้น

Engelenberg (1999) กล่าวถึงการนำ pretest และ treatment มาใช้ในการออกแบบการวิจัยแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนโดยเขาได้กล่าวถึงความเฉพาะของการออกแบบวิธีนี้ว่า มีความแตกต่างจากการออกแบบการทดลองรูปแบบอื่นที่เป็นการออกแบบการทดลองแบบซ้อนกัน 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การทดลองเทียบกลุ่ม การทดสอบหลัง (posttest) กับกลุ่มการจัดกระทำและทดสอบหลัง (treatment+posttest) โดยไม่มี pretest เข้ามาเกี่ยวข้อง

2. การทดลองเทียบกลุ่ม การทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (pretest+posttest) กับกลุ่มการทดสอบก่อน จัดกระทำ และทดสอบหลัง (pretest+ treatment+posttest)

Engelenberg ได้ทำการเสนอหลักการวิเคราะห์รูปแบบการวิจัยสี่กลุ่มของโซโลมอน โดยเน้นย้ำการวิเคราะห์ที่มีอิทธิพลมาจาก 2 ส่วน ได้แก่ อิทธิพลของ pretest และปฏิสัมพันธ์ระหว่าง pretest กับ treatment การวิเคราะห์การออกแบบการวิจัยดังกล่าวมีการนำ pretest มาควบคุมต้องมีการใช้สถิติที่สนับสนุนค่าของ pretest ให้มีอำนาจในการช่วยลด residual variance ถ้า pretest ช่วยควบคุมได้จะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนผลการเพิ่มขึ้นของ posttest จะเกิดจาก treatment การใช้ pretest กับกลุ่มตัวอย่างเสมือนการทำแบบฝึกหัดก่อนการเริ่มจัดกระทำในแต่ละข้อน่าจะมีกลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการจำของกลุ่มตัวอย่างที่จะส่งอิทธิพลถึงการทำ posttest อิทธิพลอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ อิทธิพลจากการทำ pretest และ treatment ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกระทำทั้ง pretest และ treatment ก่อนจะได้รับการวัด posttest ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดหวังจากการเกิดขึ้นของ pretest เพียงอย่างเดียวนักวิจัยพบว่าปฏิสัมพันธ์ทั้งสองมีอิทธิพลขนาดใหญ่ต่อ posttest ดังนั้นการออกแบบการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนมีการโจมตีถึงเรื่องการวิเคราะห์ที่ไม่ได้นำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบการออกแบบอย่างเต็มที่ที่ Cambell and Stanley (1966, อ้างถึงใน Engelenberg, 1999) กล่าวถึงการอธิบาย 6 ส่วนของ Six-Study Model ที่วัดได้ในการออกแบบได้ทั้งหมด Engelenberg จึงนำเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ pretest และ treatment ในการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการควบคุมดังนี้

	ไม่มี pretest	มี pretest
ไม่มี treatment	O	P
มี treatment	T	TP

แผนภาพที่ 2.10 รูปแบบการควบคุมสี่กลุ่มของโซโลมอนแบบ Engelenberg (1999)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการวิจัย

O หมายถึง กลุ่มที่ได้รับการทดสอบหลัง (posttest) เพียงอย่างเดียว

P หมายถึง กลุ่มที่ได้รับการทดสอบก่อน (pretest) และการทดสอบหลัง(posttest)

T หมายถึง กลุ่มที่ได้รับการจัดกระทำ (treatment) และการทดสอบหลัง(posttest)

TP หมายถึง กลุ่มที่ได้รับการทดสอบก่อน (pretest) การจัดกระทำ (treatment) และการทดสอบหลัง(posttest)

เมื่ออยู่ในรูปแบบ 2×2 factorial design สามารถใช้การวิเคราะห์แบบ two way anova โดยให้ pretest และ treatment เป็นตัวแปรอิสระ ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ posttest โดยมีคำถามดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มี pretest กับไม่มี pretest ต่างกันหรือไม่(main effect of P)
2. ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มี treatment กับไม่มี treatment ต่างกันหรือไม่ (main effect of T)
3. ค่าเฉลี่ยของทั้ง 4 กลุ่มมีความแตกต่างกันหรือไม่ (interaction)

สำหรับการแปลผลการวิเคราะห์ สิริชัย กาญจนวาสิ (2535) ได้แนะนำว่า ถ้าการทดสอบทางสถิติไม่พบค่านัยสำคัญของปฏิสัมพันธ์ (T*P effect) แสดงว่าไม่พบปฏิกิริยาของการใช้เครื่องมือวัดผล นั่นคือ pretest ไม่มีผลต่อ posttest ถ้าตรวจสอบทางสถิติต่อไปไม่พบปฏิกิริยาของ P (main effect of P) แสดงว่าการวัด pretest ไม่ส่งผลต่อการวัด posttest จากนั้นผู้วิจัยจึงสามารถตรวจสอบ T effect ซึ่งจะให้ข้อสรุปที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับผลของการจัดกระทำว่าส่งผลต่อตัวแปรตาม แต่ถ้าผลการวิเคราะห์พบค่านัยสำคัญของปฏิสัมพันธ์ (T*P effect) หรือ P effect จะเป็นสัญญาณให้ผู้วิจัยทราบว่าผลของการแปลผลของ T effect ตามคำฟัง จะให้ข้อสรุปผลของ posttest ที่คลาดเคลื่อน เนื่องจาก pretest มีส่วนทำให้ posttest แตกต่างกัน ดังนั้นการเปรียบเทียบโดยใช้เพียงกลุ่ม T และกลุ่ม O ในการเปรียบเทียบจะทำให้ผลมีข้อสรุปที่น่าเชื่อถือมากกว่า

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสื่กลุ่มของโซโลมอน

งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัยแบบสื่กลุ่มของโซโลมอนของ มยุรี กลับวงษ์ (2534) ที่ศึกษาการฝึกความจำในผู้สูงอายุที่มีความจำบกพร่อง มีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น สื่กลุ่มหลังจากนั้นทำการทดสอบก่อนและหลังการฝึกความจำ ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มทดลองมีความจำเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและพบว่าอิทธิพลของการทดสอบก่อนไม่มีผลต่อการทดสอบหลังการฝึกความจำ

งานวิจัยในต่างประเทศพบว่าม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการวิจัยแบบสื่กลุ่มของโซโลมอน มีการใช้การออกแบบดังกล่าวทางการศึกษาทางจิตวิทยาจำนวนน้อยเนื่องจากมีข้อจำกัดมาก และผลการในกลุ่มทดลองมักไม่มีผลต่อการจัดกระทำ เช่น

Rowell and Dawson (1980) ทำการศึกษาเสียง บทสนทนา และคำแนะนำในชั้นเรียน โดยใช้ทฤษฎี Piaget เป็นพื้นฐานจากการเรียนรายบุคคลถึงการเรียนทั้งชั้นเรียน โดย Rowell and Dawson ทำการทดลองโดยมีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเป็นนักเรียน Grade 8 มีการทำการทดลองโดยใช้เสียง บทสนทนา และคำแนะนำที่อ่อนโยนและเป็นกันเองในชั้นเรียนกับกลุ่มทดลองและทำการรายงานผลทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม แสดงวิธีการและผลกระทบ ผลการวิจัยพบว่า การสอบก่อน (pretest) และ การสอบหลัง (posttest) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน

Kvalem et al.(1990) ทำการศึกษาโปรแกรมการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษามีการพัฒนาถึงการป้องกันตัวจากการมีเพศสัมพันธ์ที่มีการแพร่เชื้อ โรคและก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ การออกแบบการทดลองแบบ Solomon four-group มีการสุ่มเลือกตามสภาพความแตกต่างของบุคคลใช้การวิเคราะห์การแทรกแซงของการเรียนรู้ทางสังคมจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป้าหมายหลักเพื่อให้นักเรียนมีการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป 124 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 2,411 คน ทดสอบก่อนการจัดกระทำในเรื่องของผลกระทบต่อการใช้ถุงยางอนามัย จากนั้นทำการจัดกระทำตามทฤษฎีทางสังคม และทำการทดสอบหลังการจัดกระทำ พบว่าอิทธิพลของการจัดกระทำมีผลเพียงเล็กน้อยกับนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งต้องมีการอธิบายและสังเกตผลที่ได้ต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาผลการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน (Solomon four-group experiment) ซึ่งมีขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและตรวจสอบกรอบโครงสร้างและเครื่องมือในการประเมินตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบเครื่องมือในการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มเป้าหมาย

รายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและตรวจสอบกรอบโครงสร้างและเครื่องมือในการประเมินตนเอง

1.1 กรอบโครงสร้าง

เมื่อทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง ผู้วิจัยจึงทำการสร้างกรอบโครงสร้างในการประเมินตนเองในด้านพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของ Ross และ Rolheiser (2001) 4 ขั้นตอนที่มีลักษณะของการประเมินเพื่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง และเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับรูปแบบการประเมินจริยธรรมที่ต้องการ เพื่อจัดกระทำรูปแบบการประเมินที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงภายในบุคคล ใช้แนวคิดการประเมินทางมนุษยนิยมมากกว่าแนวคิดทางปัญญานิยม โดยใช้พฤติกรรมจริยธรรมตามการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ในทักษะที่จำเป็น 3 ประการ ได้แก่ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลือและเสียสละ ดำเนินการสร้างกรอบโครงสร้างในการดำเนินการประเมินตนเอง

1.2 การตรวจสอบกรอบโครงสร้าง

ผู้วิจัยดำเนินการส่งกรอบโครงสร้างให้กับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมโครงสร้างการประเมินตนเอง โดยทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง พิจารณาเลือกจากเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งตามคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม
3. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน

ระดับประถมศึกษาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

ผู้วิจัยจึงคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบกรอบโครงสร้างจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติวรรณ อมาตยกุล

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ท่านเขียนตำราและบทความเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ตั้งแต่ปี 2533-ปัจจุบัน

2. ดร. สาวิตรี สิทธิโกศล

นักวิชาการศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยท่านเป็นวิทยากรในการอบรมธรรมะรับอรุณ ณ ศาลาภิรมย์ภักดี สำนักรัชมังคลาภิเษก เป็นเวลา 20 ปี ให้กับผู้สนใจปฏิบัติธรรม นอกจากนั้นท่านยังเป็นนักวิชาการด้านจริยธรรมโดยเป็นที่ปรึกษาให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเรียนรู้คู่คุณธรรม

3. อาจารย์ทัศนีย์ เตียวตระกูล

อาจารย์หัวหน้ากลุ่มวิชาคุณธรรม จริยธรรมระดับประถมศึกษา ท่านเป็นอาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการด้านคุณธรรม จริยธรรมในระดับประถมศึกษาเป็นเวลา 30 ปี เป็นผู้ริเริ่มโครงการหลายโครงการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม เช่น โครงการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โครงการธนาคารความดี เป็นต้น

ผลจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพบว่ากรอบโครงสร้างการประเมินตนเองมีการปรับปรุงแก้ไข สรุปได้ดังตารางที่ 3.1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1 การพัฒนาโครงสร้างการประเมินตนเองตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนประกอบ	ฉบับร่าง	ส่วนที่ควรปรับปรุง
เนื้อหาพฤติกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรับผิดชอบ 2. มีความซื่อสัตย์ 3. ความมีเหตุผล 4. ความกตัญญูต่อเวที 5. การรักษาระเบียบวินัย 6. ความเสียสละ 7. ความสามัคคี 8. การประหยัด 9. ความซื่อสัตย์ 10. ความอดทน 11. ความเมตตากรุณา (พฤติกรรม 11 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลดหัวข้อพฤติกรรมที่มีความเอนเออ 2. ควรเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเองและผู้อื่น 3. ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้มีการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยที่มีพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมควรใช้หัวข้อพฤติกรรมส่งเสริมทั้งการเห็นคุณค่าของทั้งตนเองและผู้อื่น 5. ทุกเนื้อหาพฤติกรรมต้องทำการประเมินตนเองให้ครบทั้ง 4 ชั้นตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser 6. ดำเนินการศึกษาและแก้ไขพฤติกรรมจริยธรรมเป็น 3 หัวข้อ คือ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง และการช่วยเหลือและเสียสละ
กิจกรรม	หนูดีมีปัญหา จดหมายเพื่อนรัก นักเรียนที่รัก ชัยชนะที่สำคัญที่สุด ความตั้งใจของฉันทบ ทบวานตนเอง รวมพลังสร้างสรรค์คณิศ คณิศชอบแก้ไข ที่สุดของความสำเร็จ	<ol style="list-style-type: none"> 1. หัวข้อกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ต้องเป็นส่วนของแผนการประเมินตนเองไม่ใช่โครงสร้างของการสร้างเครื่องมือ เนื่องจากไม่เป็นคำที่ชัดเจนและสื่อสารไม่เข้าใจความหมาย 2. เปลี่ยนแปลงเป็นคำที่เข้าใจง่ายและสื่อสารได้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ โดยเปลี่ยนแปลงเป็นคำกริยาตามโครงสร้างในแผนภาพที่ 3.1
ผลงาน	-การฝึกทักษะการควบคุมตนเอง -เสริมสร้างและปรับปรุงพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่ตนเองกำหนด -สรุปผลการประเมินตนเองได้ -เขียนและบันทึกสื่อสารกับบุคคลอื่นได้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดทำโครงสร้างการประเมินตนเองต้องคำนึงถึงเป้าหมายที่แท้จริง นั่นคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งผลงานที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง 2. สรุปภาพรวมของการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งเป็นเป้าหมายของการวิจัย เกิดการนำกิจกรรมถ่ายทอดสู่ผลงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง 3. สรุปการประเมินตนเองส่วนท้ายเป็นส่วนที่ใช้ในการสรุปผลการประเมินตนเอง

ผู้วิจัยได้ แก้ไขกรอบโครงสร้างจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นกรอบโครงสร้างตามแผนภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 กรอบโครงสร้างการประเมินตนเองตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser (2001) ด้านพฤติกรรมจริยธรรม

1.2 การสร้างเครื่องมือการประเมินการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การประเมินตนเองของ Ross และ Rolheiser (2001) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับแนวทางพฤติกรรมจริยธรรม เนื่องจากเป็นแนวทางของการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลายประการ ประการสำคัญประการหนึ่ง คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวทางเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์

การดำเนินการสร้างเครื่องมือการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม ให้ครอบคลุมกรอบโครงสร้างที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ในการออกแบบการประเมินตนเอง ได้ดำเนินการศึกษาการบันทึกการประเมินตนเองของนักเรียนพบว่า ต้องมีการบันทึกการประเมินตนเองควบคู่กับการดำเนินกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสังเกตการใช้สมุดบันทึกส่วนตัวของนักเรียนโรงเรียน Stanley Clark ที่มีการส่งเสริมการเขียนและบันทึกส่วนตัวกับนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ Grade 1-8 เป็นแนวทางในการออกแบบ โดยจัดทำเป็น สมุดบันทึกส่วนตัว (การบันทึกการประเมินตนเอง) เป็นสมุดเล่มเล็กขนาด 15×30 เซนติเมตร ภายในเล่มประกอบด้วยส่วนประกอบต่างๆดังนี้

1. หน้าปก ระบุชื่อ ชั้น เลขที่ ของสมุดบันทึกส่วนตัว และข้อความที่กล่าวถึงสิทธิของเจ้าของสมุดต้องขออนุญาตก่อนทำการอ่านหรือเปิดเผยข้อมูล
2. ส่วนของคำชี้แจงที่กล่าวถึงการจัดทำสมุดบันทึกส่วนตัว การปฏิบัติตนของนักเรียน และชื่อผู้วิจัย
3. ส่วนการบันทึกส่วนตัวในด้านพฤติกรรมจริยธรรม แบ่งเป็น 3 เล่มตามหัวข้อพฤติกรรม ได้แก่ เล่มที่ 1 การควบคุมตนเอง เล่มที่ 2 ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง เล่มที่ 3 การช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละ
4. การบันทึกข้อมูลส่วนตัวมีส่วนของการแสดงความคิดเห็น การประเมินตนเอง การแสดงความคิดเห็นกับพฤติกรรมผู้อื่น (เพื่อนและครู) และ การสรุปการประเมินตนเอง
5. การบันทึกส่วนตัวจัดกระทำเป็นวงจร 4 ขั้นตอนตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser ซึ่งได้สร้างรูปแบบของการประเมินตามตารางที่ 3.2 และสร้างรูปแบบการดำเนินการกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.2 รูปแบบของการประเมินตนเองในการดำเนินการทดลอง

เดือน / หัวข้อ สัปดาห์	เดือนที่ 1 การควบคุมตนเอง	เดือนที่ 2 ความรับผิดชอบและ มีวินัยในตนเอง	เดือนที่ 3 การช่วยเหลือและเสียสละ
สัปดาห์ที่ 1			
สัปดาห์ที่ 2			
สัปดาห์ที่ 3			
สัปดาห์ที่ 4			

ตารางที่ 3.3 รูปแบบการดำเนินการกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เดือนที่ กลุ่ม	1	2	3
ทดลอง	<p>ดำเนินการประเมินตนเองเวลา Homeroom ของวันจันทร์-ศุกร์ 2 กลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการรวม 2 กลุ่มในกิจกรรมการกำหนดเกณฑ์และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ในเรื่อง การควบคุมตนเอง โดยการอธิบายและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเรื่องการควบคุมตนเอง จากนั้นให้ตั้งเกณฑ์ของตนเองที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง บันทึกตนเองตามความเป็นจริงในแต่ละวัน ดำเนินกิจกรรมการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการควบคุมตนเองทั้งจากเพื่อนและครู แล้วนำกลับไปตั้งเกณฑ์ของตนเองใหม่อีกครั้งและบันทึกตนเองตามความเป็นจริง ดำเนินกิจกรรมให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำกิจกรรมซ้ำไปเรื่อยๆจนกระทั่งสัปดาห์ที่ 4 เมื่อได้รับข้อมูลย้อนกลับจึงดำเนินการสรุปตนเองในเรื่อง การควบคุมตนเอง</p>	<p>ดำเนินการประเมินตนเองเวลา Homeroom ของวันจันทร์-ศุกร์ 2 กลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการรวม 2 กลุ่มในกิจกรรมการกำหนดเกณฑ์และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ในเรื่อง ความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเอง โดยการอธิบายและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเรื่องความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเอง จากนั้นให้ตั้งเกณฑ์ของตนเอง บันทึกตนเองตามความเป็นจริงในแต่ละวัน ดำเนินกิจกรรมการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการควบคุมตนเองจากผู้อื่น แล้วนำกลับไปตั้งเกณฑ์ของตนเองใหม่อีกครั้งและบันทึกตนเองตามความเป็นจริง ดำเนินกิจกรรมให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำกิจกรรมซ้ำไปเรื่อยๆจนกระทั่งสัปดาห์ที่ 4 เมื่อได้รับข้อมูลย้อนกลับจึงดำเนินการสรุปตนเองในเรื่อง ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง</p>	<p>ดำเนินการประเมินตนเองเวลา Homeroom ของวันจันทร์-ศุกร์ 2 กลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการรวม 2 กลุ่มในกิจกรรมการกำหนดเกณฑ์และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ในเรื่อง การช่วยเหลือและเสียสละ โดยการอธิบายและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเรื่องปรัชญาโรงเรียนที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือและเสียสละ จากนั้นให้ตั้งเกณฑ์ของตนเอง บันทึกตนเองตามความเป็นจริงในแต่ละวัน ดำเนินกิจกรรมการให้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น แล้วนำกลับไปตั้งเกณฑ์ของตนเองใหม่อีกครั้งและบันทึกตนเองตามความเป็นจริง ดำเนินกิจกรรมให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำกิจกรรมซ้ำไปเรื่อยๆจนกระทั่งสัปดาห์ที่ 4 เมื่อได้รับข้อมูลย้อนกลับจึงดำเนินการสรุปตนเองในเรื่อง การช่วยเหลือและเสียสละ</p>
ควบคุม	<p>ดำเนินการอบรมเวลา Homeroom เรื่อง เหตุการณ์ประจำวัน และเรียนรู้เรื่องจริยธรรม คุณธรรมทั่วไป เช่น ปรัชญาโรงเรียน ความมีเกียรติมารยาท การใช้วาจาสุภาพ ความซื่อสัตย์สุจริต การส่งงานให้ตรงต่อเวลา ฯลฯ โดยดำเนินการอบรมใช้การบรรยายและการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน โดยไม่มีการบันทึกการดำเนินการของนักเรียน และไม่มีการประเมินผลการดำเนินการ</p>	<p>ดำเนินการอบรมเวลา Homeroom เรื่อง เหตุการณ์ประจำวัน และเรียนรู้เรื่องจริยธรรม คุณธรรมทั่วไป โดยดำเนินการอบรมใช้การบรรยาย และการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน โดยไม่มีการบันทึกการดำเนินการของนักเรียน และไม่มีการประเมินผลการดำเนินการ ในวันศุกร์เป็นการใช้เวลากับการอ่านหนังสือที่ตนเองสนใจ</p>	<p>ดำเนินการอบรมเวลา Homeroom เรื่อง เหตุการณ์ประจำวัน และเรียนรู้เรื่องจริยธรรม คุณธรรมทั่วไป โดยดำเนินการอบรมใช้การบรรยาย และการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน โดยไม่มีการบันทึกการดำเนินการของนักเรียน และไม่มีการประเมินผลการดำเนินการ ในวันศุกร์เป็นการใช้เวลากับการอ่านหนังสือที่ตนเองสนใจ</p>

รูปแบบการดำเนินการของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีรูปแบบที่แตกต่างกันกล่าวคือ การประเมินตนเองในกลุ่มทดลองดำเนินการกิจกรรมตามรูปแบบการดำเนินการ 4 ขั้นตอน โดยมีการบันทึกการประเมินตนเองในสมุดบันทึกตนเอง ในกลุ่มควบคุมมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเป็นการบรรยายและอภิปรายควบคู่กัน ไม่มีรูปแบบการวัดหรือการประเมินตนเอง

1.3 การตรวจสอบเครื่องมือการประเมินตนเอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบโครงสร้าง ทำให้ได้ “สมุดบันทึกตนเอง” ฉบับร่างที่ 1 จึงนำไปตรวจสอบเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนดำเนินการประเมินตนเอง จากนั้นจึงดำเนินการส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุม โครงสร้างการประเมินตนเอง โดยทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง พิจารณาเลือกจากเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งตามคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการวัดและประเมินผลทางจิตพิสัย คุณธรรม จริยธรรม

1.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัยจึงคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือการประเมินตนเองด้านพฤติกรรม จริยธรรม จำนวน 4 ท่านได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐภรณ์ หลาวทอง

อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. อาจารย์เฉลิมเกียรติ สุขสวัสดิ์

ผู้ประสานงานด้านคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน ศูนย์ต้นกล้าคุณธรรม กรุงเทพฯ

3. อาจารย์พรทิพย์ โรจน์สุนทรมิตร

อาจารย์กลุ่มวิชาแนะแนวการศึกษา ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราษฎร์บำรุงชินูปถัมภ์

4. อาจารย์ทัศนีย์ เตียวตระกูล

อาจารย์หัวหน้ากลุ่มวิชาคุณธรรม จริยธรรมระดับประถมศึกษา โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในประเด็นดังนี้

1. ความครอบคลุมเนื้อหาของ สมุดบันทึกส่วนตัว ที่นำมาเป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองทั้ง 4 ขั้นตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser

2. ความเหมาะสมของแผนการประเมินตนเองที่จะนำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. ตรวจสอบความถูกต้องของภาษาที่ใช้ใน สมุดบันทึกส่วนตัว

ขั้นที่ 2 นำเครื่องมือการประเมินตนเองมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นฉบับร่างที่ 2 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบ

1.ความเหมาะสมของเทคนิคการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3

2. ความเหมาะสมทางภาษาที่ใช้เป็นคำถามและพื้นที่ในการเขียนการประเมินตนเอง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง เพื่อผลิต “สมุดบันทึกส่วนตัว” เพื่อนำไปทดลองใช้เก็บข้อมูลการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมในงานวิจัยจริง

การปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม สรุปได้ตามตารางที่ 3.4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนประกอบ	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 2	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับที่นำไปทดลองจริง	การปรับปรุงแก้ไข และ เหตุผลของการปรับปรุงแก้ไข
	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	
หน้าปก	<p>สมุดประเมินตนเอง</p> <p>ชื่อ.....</p> <p>การประเมินเรื่อง การควบคุมตนเอง (ความรับผิดชอบในหน้าที่) (ความเสียสละต่อส่วนรวม)</p>	<p>สมุดบันทึกส่วนตัว</p> <p>เรื่อง.....</p> <p>ของ ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....</p>	<p>สมุดบันทึกส่วนตัว</p> <p>เรื่อง.....</p> <p>ของ ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....</p> <p>สมุดบันทึกเล่มนี้เป็นสมบัติส่วนบุคคลห้ามมิให้ผู้อื่นเปิดอ่านก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของ</p>	<p>1. ในการใช้ชื่อเรื่องว่าการประเมินเป็นการระบุถึงการตัดสินใจตนเองอาจทำให้เกิดความหวาดกลัวในการบันทึกผลจึงควรเลือกใช้คำที่เป็นคำที่เชิญชวนให้มีการบันทึกมากกว่าการประเมิน</p> <p>2. เจ้าของผลงานควรระบุให้ชัดเจนเนื่องจากการทำกิจกรรมใช้กับนักเรียนชั้นประถมต้นซึ่งยังไม่สามารถจดจำงานของตนเองได้ถ้ายังไม่มีชื่อ</p> <p>3. ในการปรับปรุงครั้งที่ 2 แล้วนำไปใช้กับนักเรียนพบว่านักเรียนยังมีความเกรงกลัวในการเขียนเรื่องของตนเอง ถึงแม้จะมีการอธิบายว่าจะไม่มีการเปิดอ่าน ซึ่งควรเขียนเป็นรายละเอียดที่ชัดเจนมากกว่าการอธิบายของผู้วิจัย</p>

ตารางที่ 3.4 (ต่อ) เปรียบเทียบการพัฒนาส่วนต่างๆในสมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1 ฉบับร่างที่ 2 และฉบับที่นำไปใช้ทดลองจริง

ส่วนประกอบ	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 2	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับที่นำไปทดลองจริง	การปรับปรุงแก้ไข และ เหตุผลของการปรับปรุงแก้ไข
	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	
คำชี้แจง	<p>สมุดประเมินตนเองฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยการประเมินตนเองซึ่งส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดหลักเกณฑ์ 2. การประยุกต์หลักเกณฑ์ 3. การให้ข้อมูลย้อนกลับ 4. การบรรลุเป้าหมาย <p>ขอให้นักเรียนบันทึกตามความเป็นจริง</p> <p>ลงชื่อ ผู้วิจัย</p>	<p>สมุดสัญญาตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมการประเมินตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นสมุดบันทึกประจำวันของนักเรียนแต่ละบุคคลตามความเป็นจริง ไม่มีการนำไปเผยแพร่ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของสมุดเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล</p> <p>จึงขอความร่วมมือดำเนินกิจกรรมตามแนวทางการประเมินตนเองที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต่อไปในอนาคต</p> <p>เพ็ญศิริ อิ่มอุดม นิสิตบัณฑิตศึกษา</p>	<p>สมุดสัญญาตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมการประเมินตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นสมุดบันทึกประจำวันของนักเรียนแต่ละบุคคล ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของสมุดเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล</p> <p>จึงขอความร่วมมือดำเนินกิจกรรมตามแนวทางการประเมินตนเองที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้การเห็นคุณค่ากับตนเองและเป็นแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคต</p> <p>เพ็ญศิริ อิ่มอุดม นิสิตบัณฑิตศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้สมุดกับนักเรียนยังอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้น ต้องเขียนคำชี้แจงให้นักเรียนอ่านเข้าใจง่าย เห็นคุณค่าของการทำงานเปลี่ยนแปลงจากการประเมินเป็นการบันทึกประจำวัน ไม่ต้องระบุขั้นตอนที่ไม่เข้าใจและซับซ้อน 2. ควรเพิ่มเติมส่วนของการรักษาสิทธิส่วนบุคคลของการบันทึกประจำวัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน 3. การลงชื่อผู้วิจัยต้องลงให้สื่อความหมายและระบุชัดเจนเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจว่าผลการทำงานของเขามีคุณค่า ตัวของเขามีคุณค่า เป็นการสร้างคุณค่าให้กับตนเองในขั้นแรก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนประกอบ	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 2	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับที่นำไปทดลองจริง	การปรับปรุงแก้ไข และ เหตุผลของการปรับปรุงแก้ไข
	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	
<p>ขั้นที่ 1</p> <p>การกำหนด หลักเกณฑ์</p>	<p>ให้นักเรียนกำหนดเกณฑ์ตาม ความสามารถของตนเองโดยให้ นักเรียนเขียนข้อความที่ตั้งใจ กระทำด้วยตนเอง กำหนด ข้อความก่อนในหัวข้อเรื่อง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การควบคุมตนเอง 2. ความรับผิดชอบและมีวินัย 3. การช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละ และใช้ข้อความนั้นๆเขียนไปโดย ตลอดในเรื่องนั้นๆในแต่ละเล่ม 	<p>ให้นักเรียนสำรวจพฤติกรรม** ที่กำหนดให้ โดยขีดเครื่องหมาย✓ใน ระดับที่ตนเองตั้งใจกระทำ ในระดับ ดังนี้</p> <p>ระดับ 3 = ฉันจะกระทำหรือปฏิบัติ ตามพฤติกรรมนั้นทุกครั้ง</p> <p>ระดับ 2 = ฉันจะกระทำหรือปฏิบัติ ตามพฤติกรรมนั้นได้บางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 = ฉันไม่สามารถกระทำหรือ ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นได้</p>	<p>ให้นักเรียนสำรวจพฤติกรรม** ที่กำหนดให้ โดยขีดเครื่องหมาย✓ใน ระดับที่ตนเองตั้งใจกระทำ ในระดับ ดังนี้</p> <p>ระดับ 3 = ฉันจะกระทำหรือปฏิบัติตาม พฤติกรรมนั้นทุกครั้ง</p> <p>ระดับ 2 = ฉันจะกระทำหรือปฏิบัติตาม พฤติกรรมนั้นได้บางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 = ฉันไม่สามารถกระทำหรือ ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นได้ (เขียนเหตุผลที่ไม่สามารถปฏิบัติ พฤติกรรมนั้นได้)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้เขียนระบุข้อความใน หัวข้อต่างๆให้ชัดเจน เนื่องจาก ไม่ควรให้ นักเรียนชั้นป.3 เป็นผู้กำหนดหัวเรื่องที่ตนเอง อาจยังไม่เข้าใจ คำบางคำมีความหมายหลาย ความหมาย นักเรียนอาจสับสนและคิดการ กระทำไม่ได้ตามที่ผู้วิจัยต้องการ 2. ต้องยกตัวอย่างพฤติกรรมที่นักเรียนสามารถ เข้าใจได้ง่าย อยู่ในชีวิตประจำวันที่นักเรียน สามารถมองเห็นหรือกระทำได้จริง 3. เมื่อนำไปใช้ทดลอง (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการระบุเหตุผลในการ เลือกไม่ปฏิบัติพฤติกรรมบางพฤติกรรมเพราะมี สาเหตุที่อยากจะเขียนไว้เพื่ออธิบายเหตุผล

ส่วนประกอบ	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 2	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับที่นำไปทดลองจริง	การปรับปรุงแก้ไข และ เหตุผลของการปรับปรุงแก้ไข
	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	
<p>ขั้นที่ 2</p> <p>การ ประยุกต์ใช้ หลักเกณฑ์</p>	<p>นักเรียนสำรวจการกระทำของตนเองในแต่ละวันที่ผ่านมาเปรียบเทียบกับระดับที่ตั้งใจกระทำกับระดับที่กระทำได้จริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับการกระทำตามข้อความพฤติกรรมที่กำหนดให้</p> <p>ระดับ 3 = ฉันสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นทุกครั้ง</p> <p>ระดับ 2 = ฉันสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นได้บางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 = ฉันไม่สามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นได้</p>	<p>นักเรียนสำรวจพฤติกรรม**ของตนเองในแต่ละวันที่ผ่านมาที่ตนเองได้ปฏิบัติจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับการกระทำตามข้อความพฤติกรรมที่กำหนดให้</p> <p>ระดับ 3 = ฉันสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นทุกครั้ง</p> <p>ระดับ 2 = ฉันสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นได้บางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 = ฉันไม่สามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นได้</p>	<p>นักเรียนสำรวจการกระทำของตนเองในแต่ละวันที่ผ่านมาที่ตนเองได้ปฏิบัติจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับการกระทำตามข้อความพฤติกรรมที่กำหนดให้</p> <p>ระดับ 3 = ฉันสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นทุกครั้ง</p> <p>ระดับ 2 = ฉันสามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นได้บางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 = ฉันไม่สามารถกระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นได้</p>	<p>1. ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำถึงการเปรียบเทียบระดับความตั้งใจกับระดับการกระทำจริงจะทำให้ให้นักเรียนสับสน และไม่เข้าใจ เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ยากที่จะให้เข้าใจทั้งสองอย่างพร้อมกัน การประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์ให้บันทึกแต่ส่วนของการกระทำจริงจะตรงกับวัตถุประสงค์มากกว่า</p> <p>2. ควรมีการสำรวจการกระทำของตนเองเป็นกิจวัตรประจำวันเพื่อเน้นย้ำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการคิดไตร่ตรองในเรื่องเดิมซ้ำๆจะก่อให้เกิดการสร้างความสำคัญในการกระทำมากกว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยตลอด จะไม่ทำให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง</p>

ส่วนประกอบ	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 2	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับที่นำไปทดลองจริง	การปรับปรุงแก้ไข และ เหตุผลของการปรับปรุงแก้ไข
	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	
<p>ขั้นที่ 3</p> <p>การให้ข้อมูล ย้อนกลับ</p>	<p>ให้ทำการประเมินผู้อื่นโดยทำ เครื่องหมาย ✓ ในระดับการ กระทำตามข้อความพฤติกรรมที่ กำหนดให้</p> <p>ระดับ 3 = ฉันเห็นว่าเขาสามารถ กระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรม นั้นทุกครั้ง</p> <p>ระดับ 2 = ฉันเห็นว่าเขาสามารถ กระทำหรือปฏิบัติตามพฤติกรรม นั้นได้บางครั้ง</p> <p>ระดับ 1 = ฉันเห็นว่าเขาไม่สามารถ กระทำหรือปฏิบัติพฤติกรรมนั้นได้</p>	<p>ให้ตนเองหรือผู้อื่น (เพื่อนหรือครู) เขียนข้อความสั้นๆหลังจากได้ทำการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยกล่าวถึง การกระทำของนักเรียนในแบบต่างๆ ตามหัวข้อดังนี้</p> <p>จดหมายเพื่อนรัก } การควบคุมตนเอง จดหมายจากคุณครู } สิ่งที่ต้องเรียนรู้ }</p> <p>คนดีชอบแก้ไข } ความรับผิดชอบ รวมใจ ใฝ่ฝัน ทำดี } และ วินัยที่ดีของเพื่อน } มีวินัยในตนเอง</p> <p>เขาคือใคร } การช่วยเหลือผู้อื่น โฆษณาของเพื่อน } และ คำขวัญของความมุ่งมั่น } การเสียสละ</p>	<p>ให้ตนเองหรือผู้อื่น (เพื่อนหรือครู) เขียนข้อความสั้นๆหลังจากได้ทำการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยกล่าวถึง การกระทำของนักเรียนในแบบต่างๆ ตามหัวข้อดังนี้</p> <p>จดหมายเพื่อนรัก } การควบคุมตนเอง จดหมายจากคุณครู } ผลการควบคุมตนเอง }</p> <p>คนดีชอบแก้ไข } ความรับผิดชอบ รวมใจ ใฝ่ฝัน ทำดี } และ รวมพลังสร้างสรรค์คนดี } มีวินัยในตนเอง</p> <p>ทนายใครเอ่ย? } การช่วยเหลือผู้อื่น โฆษณาตนเอง } และ มุ่งมั่น ตั้งใจ ใฝ่ดี } การเสียสละ</p>	<p>ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและแก้ไขส่วนของ การให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้อื่น โดยนำเสนอว่า รูปแบบที่ได้กำหนดขึ้นนั้นถือเป็นการตัดสิน ผู้อื่นอย่างเด็ดขาด ไม่สอดคล้องกับการ สนับสนุนการสร้างควมไว้วางใจ หรือสร้าง มิตรภาพที่ดีต่อกัน เนื่องจากการประเมินตนเอง ตามรูปแบบ Ross มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ การเห็นคุณค่าในผู้อื่นด้วย จึงควรเป็นการให้ ข้อมูลในทางเหตุผลมากกว่าการตัดสินด้วย คะแนน และในการวิจัยไม่ได้นำการประเมินนี้ เป็นตัวแปรตามจึงไม่สมควรมีการตัดสินเป็น คะแนนจากบุคคลอื่น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นแบบความเข้าใจและสำนึกในตนเอง</p>

ตารางที่ 3.4 (ต่อ) เปรียบเทียบการพัฒนาส่วนต่างๆในสมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1 ฉบับร่างที่ 2 และฉบับที่นำไปใช้ทดลองจริง

ส่วนประกอบ	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 1	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับร่างที่ 2	สมุดบันทึกส่วนตัว ฉบับที่นำไปทดลองจริง	การปรับปรุงแก้ไข และ เหตุผลของการปรับปรุงแก้ไข
	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	หัวข้อและเนื้อหา	
<p>ขั้นที่ 4</p> <p>เป้าหมาย</p>	<p>แบบสรุปรูปการประเมินตนเอง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับที่ตนเองได้พัฒนาตาม หัวข้อดังที่กำหนดให้** ระดับความพึงพอใจในตนเอง แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด</p>	<p>แบบสรุปรูปตนเอง ให้นักเรียนประเมินตนเองหลังจาก ที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับ กิจกรรมเรื่อง (การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง ความเสียสละและแบ่งปัน) ทำ เครื่องหมาย ✓ ในระดับที่ตนเองได้ พัฒนาตามหัวข้อดังที่กำหนดให้** ระดับความพึงพอใจในตนเอง แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ มาก ปานกลาง น้อย</p>	<p>แบบสรุปรูปตนเอง ให้นักเรียนประเมินตนเองหลังจาก ที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับ กิจกรรมเรื่อง (การควบคุมตนเอง ความ รับผิดชอบและมีวินัยในตนเองความ เสียสละและแบ่งปัน) ทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับที่ตนเองได้พัฒนาตาม หัวข้อดังที่กำหนดให้** ระดับความพึงพอใจในตนเอง แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ มาก ปานกลาง น้อย</p>	<p>1. การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการ ประเมินตนเองตามผู้เชี่ยวชาญได้ทำการ แนะนำให้เป็นแบบสรุปรูปของตนเองมากกว่าการ สรุปรูปการประเมินตนเองที่ต้องอาศัยข้อมูลจาก ผู้อื่นแต่ในกรณีการประเมินตนเองนี้ควรให้อยู่ บนพื้นฐานของความสำนึกในตนเอง ให้ ความสำคัญกับการตัดสินใจด้วยตนเองใน หัวข้อต่างๆตามความพึงพอใจในตนเอง</p> <p>2. ระดับความพึงพอใจในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ควรแบ่งระดับไม่เกิน 3 ระดับ เนื่องจาก ความเข้าใจของนักเรียนยังจำแนกความสำคัญ ของที่สุดได้ยากเกินระดับช่วงวัย</p>

ตอนที่ 2 ตรวจสอบเครื่องมือการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดระดับการเห็นคุณค่าของนักเรียนระดับ 8 - 15 ปี (The Self esteem Inventory School Form) ที่มีการนำมาเผยแพร่และแปลเป็นภาษาไทยและใช้อย่างแพร่หลาย ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบสองทาง โดยใช้คำว่า “ใช่ หรือ เหมือนตัวฉัน” และ “ไม่ใช่ หรือ ไม่เหมือนตัวฉัน” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบวัดที่แปลเป็นภาษาไทยและพัฒนาโดย มุทธา วัธนจิตต์ (2543) เนื่องจากเหตุผล คือ แบบวัดที่นำมาใช้เป็นแบบวัดที่มีการเปรียบเทียบมาจากการแปลเป็นภาษาไทยของผู้วิจัย 4 ท่าน ได้แก่

- 1) จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล
- 2) สุใจ ตั้งตรงสวัสดิ์ แปลร่วมกับ นุสพา ยีค้อย
- 3) ศศิกานต์ ธนะโสธร

หลังจากนั้น มุทธา วัธนจิตต์ นำไปตรวจสอบความตรงทางภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นตัดจำนวนข้อคำถามที่มีความซ้ำซ้อน ข้อความกำกวม จึงได้ข้อความเป็นแบบวัดที่สมบูรณ์จำนวน 50 ข้อ และนำไปหาค่าความเที่ยงจากนักเรียนจำนวน 100 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.83 ถือว่าเป็นแบบวัดที่สามารถใช้วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองได้อย่างเหมาะสม แบบวัดแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบวัดเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบวัด มี 5 คำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ผลการศึกษาในภาคเรียนที่ผ่านมา

ตอนที่ 2 แบบวัดปลายปิดชนิดเลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” โดยครอบคลุมลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

แบบสำรวจตนเองโดยทั่วไป จำนวน 22 ข้อ เป็นข้อความที่ใช้ในการสำรวจความคิดเห็นของตนเองในแนวทางการเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบสำรวจตนด้านสังคม-เพื่อน จำนวน 7 ข้อ เป็นข้อความที่ใช้สำรวจอิทธิพลของสังคม-เพื่อนในการช่วยสนับสนุนหรือคัดค้านความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบสำรวจตนด้านครอบครัว-พ่อแม่ จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อความที่ใช้สำรวจอิทธิพลของครอบครัวในการสนับสนุนหรือคัดค้านความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบสำรวจตนด้านการศึกษา-โรงเรียน จำนวน 5 ข้อ เป็นข้อความที่ใช้ในการสำรวจอิทธิพลของโรงเรียนในการสนับสนุนหรือคัดค้านความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

คำถามที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อความที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เรียกว่า ข้อความโกหก (Lie Scale) เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับตนเอง แต่มีหลักการให้คะแนนตรงข้ามกับการสำรวจตนเองโดยทั่วไป

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองจำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็น

แบบวัดทางบวก 20 ข้อ ถ้าตอบ “ใช่” ได้ 1 คะแนน ตอบ “ไม่ใช่” ได้ 0 คะแนน

แบบวัดทางลบ 22 ข้อ ถ้าตอบ “ไม่ใช่” ได้ 1 คะแนน ตอบ “ใช่” ได้ 0 คะแนน

แบบวัดที่เป็นคำถามไม่ตรงกับความเป็นจริง 8 ข้อ

เป็นคำถามทางบวก 8 ข้อ ถ้าตอบ “ไม่ใช่” ได้ 1 คะแนน ตอบ “ใช่” ได้ 0 คะแนน

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ได้พัฒนาจาก มุทธา วัฒนจิตต์ (2543) ไปทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 72 คน จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพความเที่ยงของเครื่องมือ โดยทำการวิเคราะห์ทั้งฉบับ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_x^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบแอลฟา
	K	หมายถึง	จำนวนข้อ
	S_x^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_t^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวม

จากการวิเคราะห์คุณภาพแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .87 ซึ่งถือว่าแบบวัดมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จริง

ตอนที่ 3 ทดลองและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การทดลองการประเมินตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตใช้เป็นสถานที่ในการทดลองการประเมินตนเองและเก็บข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม- 5 กันยายน 2551

2. ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีแผนดำเนินการทดลอง ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 แผนดำเนินการทดลอง

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/ประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล
20 พฤษภาคม 2551	เก็บข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการทดลองกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เป็นจำนวน 2 กลุ่มกลุ่มละ 36 คน
1-30 มิถุนายน 2551	ทดลองการประเมินตนเองเรื่อง การควบคุมตนเอง กับกลุ่มทดลอง 2
1-30 กรกฎาคม 2551	กลุ่มทดลองการประเมินตนเองเรื่อง ความรับผิดชอบในหน้าที่ กับกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม
1-30 สิงหาคม 2551	ทดลอง 2 กลุ่ม
1 กันยายน 2551	ทดลองการประเมินตนเองเรื่อง ความเสถียร กับกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม เก็บข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการทดลองกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เป็นจำนวน 4 กลุ่มกลุ่มละ 144 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นการเลือกสุ่มทดลองแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีแนวนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรม และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. ผู้บริหารและคณะครูมีความยินดีและให้ความร่วมมือในการจัดสภาพการณ์ทดลอง ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. เป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลจากการคัดเลือกดังกล่าวทำให้ได้โรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานครที่เป็นนักเรียนหญิงทั้งหมด

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มนักเรียนตั้งแต่ปลายปีการศึกษา 2550 ในขณะที่นักเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการจัดระดับพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับจากครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แบ่งเป็นนักเรียนระดับพฤติกรรมจริยธรรม 4 กลุ่ม ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ ควรปรับปรุง โดยมีจำนวนนักเรียนดังตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีระดับพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

ระดับพฤติกรรม	จำนวนนักเรียน (คน)
ดีมาก	48
ดี	55
พอใช้	8
ควรปรับปรุง	33
รวม	144

2. ผลจากการจัดระดับนักเรียนเข้ากลุ่มตัวอย่างตามการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าเป็นกลุ่ม (random assignment) เป็นการสุ่มอย่างง่ายจากระดับพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มตามระดับพฤติกรรม 4 ระดับ ดังตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 จำนวนนักเรียนและกลุ่มในการทดลอง

ห้องเรียน	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3				
	จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับพฤติกรรม (คน)				รวม (คน)
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
ห้อง A	12	13	3	8	36
ห้อง B	14	12	1	9	36
ห้อง C	10	16	2	8	36
ห้อง D	12	14	2	8	36
รวมจำนวน	48	55	8	33	144

หมายเหตุ การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนต้องคำนึงถึงศาสนาที่นักเรียนนับถือและสีประจำตัวของนักเรียนในการทำการจัดการเข้ากลุ่มด้วย

3. หลังการดำเนินการสุ่มกลุ่มในการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มเงื่อนไขของการทดลองเข้ากลุ่ม (random treatment) เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้ตามตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 ห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ห้องเรียน	ประเภทของกลุ่ม
ห้อง A	กลุ่มควบคุม 1
ห้อง B	กลุ่มทดลอง 1
ห้อง C	กลุ่มทดลอง 2
ห้อง D	กลุ่มควบคุม 2

ในการทดลองครั้งนี้จัดการทดลองเป็นแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนซึ่งมีลักษณะของการออกแบบการทดลอง โดยมีแบบแผนตามตาราง 3.9

ตารางที่ 3.9 รูปแบบการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	รูปแบบการทดลอง
กลุ่มทดลอง 1	R O ₁ x O ₂
กลุ่มทดลอง 2	R x O ₂
กลุ่มควบคุม 1	R O ₁ O ₂
กลุ่มควบคุม 2	R O ₂

กำหนดให้

R	หมายถึง	การสุ่มกลุ่มห้องเรียนเข้ารับการทดลอง
O ₁ , O ₂	หมายถึง	การวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง
X	หมายถึง	การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

ทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง

การทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มควบคุม 1 และจัดดำเนินการประเมินตนเองกับกลุ่มทดลอง 1-2 และกลุ่มควบคุม 1-2 ตามรูปแบบการจัดกระทำทดลอง ดังตาราง 3.10

ตารางที่ 3.10 รูปแบบการทดลองที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่ม	ก่อนการทดลอง	การทดลอง	หลังการทดลอง
ทดลอง 1	วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	จัดการประเมินตนเอง ติดต่อกัน 12 สัปดาห์	วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง
ทดลอง 2	ไม่ดำเนินการวัด	จัดการประเมินตนเอง ติดต่อกัน 12 สัปดาห์	วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง
ควบคุม 1	วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	ไม่มีการดำเนินการประเมินตนเอง	วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง
ควบคุม 2	ไม่ดำเนินการวัด	ไม่มีการดำเนินการประเมินตนเอง	วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

เวลาในการทำการทดลอง

ผู้วิจัยทำการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนใน 2 กลุ่มที่ได้ทำการสุ่มตัวอย่างไว้ก่อนเข้าสู่สนาม ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2551 โดยให้เวลาในการประเมินเป็นเวลา 50 นาที

ระยะของการดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยใช้เวลาของชั่วโมง Homeroom (ชั่วโมงก่อนการเรียนการสอนตั้งแต่เวลา 7.30-7.50 น. ซึ่งตามปกติใช้เป็นเวลาอบรมมารยาทและข้อตกลงต่างๆในแต่ละวัน) เป็นช่วงเวลาของการดำเนินการทดลอง โดยรวมนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มเข้าทำการประเมินตนเองในเวลาเดียวกัน ตามกำหนดเวลาการดำเนินการทดลองเป็นเวลา 12 สัปดาห์

หลังจากนั้นดำเนินการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผู้วิจัยทำการดำเนินการวัดคุณค่าของตนเองกับทั้ง 4 กลุ่มตัวอย่าง ในวันที่ 1 กันยายน 2551 โดยให้เวลาในการประเมินเป็นเวลากลุ่มละ 50 นาที

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม 2551 – สิงหาคม 2551 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 14 สัปดาห์ เนื่องจากการศึกษาระยะเวลาในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองจากงานวิจัยในอดีตพบว่า ระยะเวลาในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงต้องใช้เวลาประมาณ 8-15 สัปดาห์ (และจากการศึกษาของ Ross และ Roheiser พบว่า ระยะเวลาในการประเมินตนเองเพื่อการพัฒนา อยู่ระหว่าง 4-12 สัปดาห์ ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับการประเมินตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง

ส่วนที่ 2 การศึกษากรณีศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลที่ได้รับจากการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการทดลองกับกลุ่มทดลอง 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียงอันดับการเห็นคุณค่าในตนเองและทำการศึกษากรณีศึกษา

ตัวอย่างที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุด 2 กรณี และกรณีศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด 2 กรณี ในกลุ่มทดลอง 1 ที่มีการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม ทำการศึกษาเชิงลึก กระทำการแบบไม่เปิดเผย ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต (Observation) ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยเน้นการสังเกตนักเรียนในสภาพจริง การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้อื่นสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง (Open Interview) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกรณีศึกษา เพื่อนครูผู้สอน ผู้ปกครอง เพื่อศึกษาผลกระทบของกรณีศึกษาจากการประเมินตนเอง โดยดำเนินการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ก่อนการประเมินตนเอง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะพฤติกรรมก่อนการประเมินตนเองของทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ดำเนินการในวันที่ 23-30 พฤษภาคม 2551

ระยะที่ 2 ระหว่างการประเมินตนเอง เพื่อศึกษาผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีผลต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลอง ดำเนินการในสัปดาห์ที่ 1-12 ของการประเมินตนเอง

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความน่าเชื่อถือและความครบถ้วนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตามวิธีการตรวจสอบเชิงคุณภาพ ดำเนินการ ดังนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ นักเรียนในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และใช้บุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์เพื่อน ครูและผู้ปกครอง

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) คือการใช้วิธีการต่างๆ ในการรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาลักษณะของกรณีศึกษาโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และการสนทนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม

1.1 วิเคราะห์ภูมิลักษณ์ของ 4 กลุ่มตัวอย่าง

1.2 วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน 4 กลุ่มตัวอย่าง เรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมและภาพเฉพาะรายด้าน

1.3 วิเคราะห์ two-way ANOVA เพื่อตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเอง (treatment) กับการวัดก่อนการทดลอง (pretest) ในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งการวิเคราะห์นี้มี

ตัวแปรตาม คือ คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลอง

ตัวแปรอิสระ คือ การวัดการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการทดลอง

การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

1.4 วิเคราะห์ one-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มสำหรับการวิเคราะห์ถ้าพบว่ามี ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จะดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่ (Post hoc)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษากรณีศึกษาในกลุ่มทดลอง โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาสังเคราะห์แล้วนำเสนอโดยวิธีการบรรยาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการประเมินตนเองและไม่มี การประเมินตนเองด้านพฤติกรรม จริยธรรม และเพื่อศึกษาผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรม การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้จัดเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง

4.1 สภาพภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติพื้นฐานของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง

4.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมของ 4 กลุ่มตัวอย่าง

4.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองรายด้านของ 4 กลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลมีความสะดวกและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึง

กำหนดให้สัญลักษณ์ต่างๆแทนความหมายดังนี้

E_1	หมายถึง	กลุ่มทดลอง 1
E_2	หมายถึง	กลุ่มทดลอง 2
C_1	หมายถึง	กลุ่มควบคุม 1
C_2	หมายถึง	กลุ่มควบคุม 2
P	หมายถึง	กลุ่มที่ได้รับการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน
NP	หมายถึง	กลุ่มที่ไม่ได้รับการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน
T	หมายถึง	กลุ่มที่ได้รับการประเมินตนเอง
NT	หมายถึง	กลุ่มที่ไม่ได้รับการประเมินตนเอง
n	หมายถึง	จำนวนนักเรียน
Pretest	หมายถึง	การวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน (pretest)
Treatment	หมายถึง	การประเมินตนเอง (treatment)
Posttest	หมายถึง	การวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองหลัง (posttest)
mean	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (mean)
%	หมายถึง	ร้อยละ (Percentage)
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SE	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)

t	หมายถึง	สถิติทดสอบ (t-test)
F	หมายถึง	สถิติทดสอบ (F-test)
Sig	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant)
df	หมายถึง	องศาอิสระ (degree of freedom)
Cor	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation)
d'	หมายถึง	ความแตกต่างเฉลี่ยระหว่างตัวแปร (Mean Different)
CI	หมายถึง	ช่วงของความเชื่อมั่น (Confidence Interval)
Lower	หมายถึง	ช่วงความเชื่อมั่นขั้นต่ำ (Lower Bound)
Upper	หมายถึง	ช่วงความเชื่อมั่นขั้นสูง (Upper Bound)
Max	หมายถึง	ค่าสูงสุด (Maximum)
Min	หมายถึง	ค่าต่ำสุด (Minimum)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลสถานภาพโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 คน ผลการวิเคราะห์ลักษณะของนักเรียนมีดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิหลัง

ภูมิหลัง	ความถี่	E ₁	E ₂	C ₁	C ₂	ร้อยละ	E ₁	E ₂	C ₁	C ₂
อายุ										
(1) 6-7 ปี	40	12	9	11	8	100	30.0	22.5	27.5	20.0
(2) 7 ปี 1 เดือน-8 ปี	90	22	23	25	20	100	24.4	25.5	27.9	22.2
(3) 8 ปี 1 เดือน-9 ปี	14	4	4	3	3	100	28.6	28.6	21.4	21.4
ผลการเรียนชั้นปีก่อน										
(1) 2.01-2.50	5	1	1	2	1	100	20.0	20.0	40.0	20.0
(2) 2.51-3.00	26	6	5	9	6	100	23.0	19.3	34.7	23.0
(3) 3.01-3.50	51	14	16	11	10	100	27.4	31.3	21.6	19.7
(4) 3.51-4.00	62	15	14	14	19	100	24.2	22.6	22.6	30.6

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 7 ปี 1 เดือน - 8 ปี รองลงมาอายุ 6-7 ปี และ 8 ปี 1 เดือน - 9 ปี ตามลำดับ ระดับผลการเรียนในชั้นปีก่อนส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 3.51-4.00 รองลงมาอยู่ในระดับ 3.01-3.50 และ 2.51-3.00 ตามลำดับ

จากการกระจายของกลุ่มตัวอย่างตามอายุและผลการเรียนมีช่วงอยู่ระหว่าง 19.3-40.0 ซึ่งมีลักษณะการกระจายในลักษณะไม่แตกต่างกัน

4.2 สถิติพื้นฐานของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง

ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแสดงดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สถิติพื้นฐานของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของ 4 กลุ่มตัวอย่างทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อมูล	กลุ่ม	n	mean	SD	Min	Max	Kurtosis	Skewness
ภาพรวม	E1	36	39.83	6.304	26	48	-.825	-.599
	E2	36	38.75	6.281	26	49	-1.169	.080
	C1	36	28.81	6.098	19	39	-1.176	-.253
	C2	36	28.89	5.980	16	37	-.986	-.986
ด้านตนเอง ทั่วไป	E1	36	19.08	2.545	12	22	-.765	-.546
	E2	36	18.94	2.216	14	22	-1.459	-.467
	C1	36	15.56	3.246	8	20	-1.154	-.543
	C2	36	16.56	3.401	10	21	-.982	-.567
ด้านความรู้สึก โดยรวม	E1	36	5.92	1.500	3	8	-.842	-.468
	E2	36	5.67	1.724	3	8	-1.324	.685
	C1	36	3.50	1.342	1	7	-1.532	-.684
	C2	36	2.72	1.003	1	6	-.843	-.424
ด้านสังคม - เพื่อน	E1	36	5.64	1.268	3	8	.345	-.579
	E2	36	5.83	1.183	4	8	.142	-.467
	C1	36	3.17	1.363	1	5	-.165	-.578
	C2	36	3.53	1.424	2	7	-.776	-.689
ด้านครอบครัว - พ่อแม่	E1	36	4.64	1.915	1	7	-.824	-.467
	E2	36	4.47	1.978	1	7	-1.672	.463
	C1	36	2.86	1.457	1	6	-1.075	-.467
	C2	36	2.83	1.540	1	7	-.864	-.869
ด้านการศึกษา - โรงเรียน	E1	36	4.56	.843	2	5	-.725	-.535
	E2	36	4.31	.951	2	5	-1.369	.581
	C1	36	3.08	1.108	1	5	-1.476	-.246
	C2	36	3.86	1.204	1	5	-.686	-.642

จากตาราง 4.2 พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองภาพรวมของกลุ่มทดลอง 1 มีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่มควบคุม 2 และกลุ่มควบคุม 1 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง 39.83, 38.75, 28.89 และ 28.81 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.304, 6.281, 6.098 และ 5.980 ตามลำดับ สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ดำเนินการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพบว่า กลุ่มทดลอง 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุดและกลุ่มควบคุม 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด

การแจกแจงของคะแนนของกลุ่มทดลองมีลักษณะเบ้ซ้าย ยกเว้นกลุ่มควบคุม 2 ที่แจกแจงเป็นปกติ คะแนนของทุกกลุ่มค่อนข้างกระจาย

ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนเองทั่วไปของกลุ่มทดลอง 1 มีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่มควบคุม 2 และกลุ่มควบคุม 1 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง 19.08, 18.94, 16.56 และ 15.56 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.545, 2.216, 3.401 และ 3.246 ตามลำดับ สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ดำเนินการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนเองทั่วไปสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพบว่า กลุ่มทดลอง 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุดและกลุ่มควบคุม 1 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด

การแจกแจงของคะแนนของกลุ่มทดลองมีลักษณะเบ้ซ้าย และ คะแนนของทุกกลุ่มค่อนข้างกระจาย

ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกโดยรวมของกลุ่มทดลอง 1 มีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่มควบคุม 1 และกลุ่มควบคุม 2 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง 5.92, 5.67, 3.50 และ 2.72 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.500, 1.724, 1.342 และ 1.003 ตามลำดับ สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ดำเนินการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพบว่า กลุ่มทดลอง 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุดและกลุ่มควบคุม 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด

การแจกแจงของคะแนนของกลุ่มทดลองมีลักษณะเบ้ซ้าย และ คะแนนของทุกกลุ่มค่อนข้างกระจาย

ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม-เพื่อนของกลุ่มทดลอง 2 มีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มทดลอง 1 กลุ่มควบคุม 2 และกลุ่มควบคุม 1 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง 5.83, 5.64, 3.53 และ 3.17 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.268, 1.183, 1.424 และ 1.363 ตามลำดับ สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ดำเนินการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม-เพื่อนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพบว่า กลุ่มทดลอง 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุดและกลุ่มควบคุม 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด

การแจกแจงของคะแนนของกลุ่มทดลองมีลักษณะเบ้ซ้าย และ คะแนนของกลุ่มทดลองค่อนข้างเกาะกลุ่มและคะแนนของกลุ่มควบคุมค่อนข้างกระจาย

ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว-พ่อแม่ของกลุ่มทดลอง 1 มีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่มควบคุม 1 และกลุ่มควบคุม 2 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง 4.64, 4.47, 2.86 และ 2.83 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.915, 1.978, 1.457 และ 1.540 ตามลำดับ สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ดำเนินการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว-พ่อแม่สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพบว่า กลุ่มทดลอง 1 และ 2 และกลุ่มควบคุม 2 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุด และทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด

การแจกแจงของคะแนนของกลุ่มทดลองมีลักษณะเบ้ซ้าย และ คะแนนของทุกกลุ่มค่อนข้างกระจาย

ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการศึกษา-โรงเรียนของกลุ่มทดลอง 1 มีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่มควบคุม 1 และกลุ่มควบคุม 2 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง 4.56, 4.31, 3.53 และ 3.08 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .843, .951, 1.108 และ 1.204 ตามลำดับ สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ดำเนินการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการศึกษา-โรงเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพบว่า ทุกกลุ่มมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุด และกลุ่มควบคุมทั้ง 2 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด

การแจกแจงของคะแนนของกลุ่มทดลองมีลักษณะเบ้ซ้าย และ คะแนนของทุกกลุ่มค่อนข้างกระจาย

4.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมของ 4 กลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มที่ประเมินตนเองกับไม่ได้ประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม และ กลุ่มที่วัดการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนกับไม่วัดการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน ปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
Treatment	3948.361	1	39.27	103.249	.000
Pretest	5345.427	1	9.000E-02	.237	.627
Treatment*Pretest	1671.44	1	2.250	.322	.571
Error	5324.944	140	5324.944		
Total	9273.306	144	176418.000		

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทางของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า ค่าสถิติ F ของการทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองกับการวัดก่อนการทดลองในด้านการเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าการวัดก่อนการทดลองไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าสถิติ F ของผลกระทบหลักของการวัดก่อนการทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 จึงสรุปได้ว่า การวัดก่อนการทดลองไม่มีความแตกต่างกันในคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการวัดก่อนการทดลองและไม่ได้รับการวัดก่อนการทดลอง แต่เมื่อพิจารณาค่าสถิติ F ของผลกระทบหลักของการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 จึงสรุปได้ว่า มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนที่ได้รับการประเมินตนเองและไม่ได้รับการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

จากผลการทดสอบข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3948.361	3	1316.120	34.603	.000
ภายในกลุ่ม	5324.944	140	38.035		
ทั้งหมด	9273.630	143			

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม พบค่าสถิติทดสอบ F มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้นจึงต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ (post hoc) ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นรายคู่ (Post hoc)

กลุ่มเปรียบเทียบ	d'	SE	Sig
E1 กับ E2	1.08	1.454	.879
C1 กับ C2	.08	1.454	1.000
E1 กับ C1	11.03*	1.454	.000
E1 กับ C2	10.94*	1.454	.000
E2 กับ C1	9.94*	1.454	.000
E2 กับ C2	9.86*	1.454	.000

*the mean difference is significant at the .05 level

จากการวิเคราะห์ภายหลังเป็นรายคู่ (post hoc) ด้วยวิธีของ tukey พบว่า ผลการเปรียบเทียบภายหลังของความแตกต่างรายคู่ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ผลการเปรียบเทียบภายหลังของความแตกต่างรายคู่ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมทั้ง 4 คู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 4 คู่

4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองรายด้านของ 4 กลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่ประเมินตนเองกับไม่ได้ประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 จึงทำวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวในรายด้าน ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นรายด้าน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ภาพพจน์ ตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	333.410	3	111.137	13.271	.000
	ภายในกลุ่ม	1172.417	140	8.374		
	ทั้งหมด	1505.826	143			
ความรู้สึก โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	270.688	3	90.229	44.958	.000
	ภายในกลุ่ม	280.982	140	2.007		
	ทั้งหมด	551.660	143			
ด้านสังคม - เพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	208.472	3	69.491	40.322	.000
	ภายในกลุ่ม	241.278	140	1.723		
	ทั้งหมด	449.750	143			
ด้านครอบครัว - พ่อแม่	ระหว่างกลุ่ม	105.576	3	35.193	11.659	.000
	ภายในกลุ่ม	422.583	140	3.018		
	ทั้งหมด	528.160	143			
ด้านการศึกษา - โรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	50.243	3	16.748	15.605	.000
	ภายในกลุ่ม	150.250	140	1.073		
	ทั้งหมด	200.493	143			

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองรายด้าน พบค่าสถิติทดสอบ F มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้นจึงต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ (post hoc) กับทุกด้าน ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองรายด้านเป็นรายคู่ (Post hoc)

ด้าน	กลุ่มเปรียบเทียบ	d'	SE	Sig
1.ด้านตนเองทั่วไป	E1 กับ E2	.14	.682	.997
	C1 กับ C2	-1.00	.682	.461
	E1 กับ C1	3.53*	.682	.000
	E1 กับ C2	2.53*	.682	.002
	E2 กับ C1	3.39*	.682	.000
	E2 กับ C2	2.39*	.682	.003
2.ด้านความรู้สึกโดยรวม	E1 กับ E2	.25	.334	.877
	C1 กับ C2	.78	.334	.096
	E1 กับ C1	2.42*	.334	.000
	E1 กับ C2	3.19*	.334	.000
	E2 กับ C1	2.17*	.334	.000
	E2 กับ C2	2.94*	.334	.000
3.ด้านสังคม-เพื่อน	E1 กับ E2	-.19	.309	.923
	C1 กับ C2	-.36	.309	.649
	E1 กับ C1	2.47*	.309	.000
	E1 กับ C2	2.11*	.309	.000
	E2 กับ C1	2.67*	.309	.000
	E2 กับ C2	2.31*	.309	.000

ตารางที่ 4.7 (ต่อ) ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองรายด้านเป็นรายคู่ (Post hoc)

ด้าน	กลุ่มเปรียบเทียบ	d'	SE	Sig
4.ด้านครอบครัว - พ่อแม่	E1 กับ E2	.17	.410	.977
	C1 กับ C2	.03	.410	1.000
	E1 กับ C1	1.78*	.410	.000
	E1 กับ C2	1.81*	.410	.000
	E2 กับ C1	1.61*	.410	.001
	E2 กับ C2	1.64*	.410	.001
5.ด้านการศึกษา - โรงเรียน	E1 กับ E2	.25	.244	.736
	C1 กับ C2	.44	.244	.268
	E1 กับ C1	1.03*	.244	.000
	E1 กับ C2	1.47*	.244	.000
	E2 กับ C1	.78*	.244	.010
	E2 กับ C2	1.22*	.244	.000

จากการวิเคราะห์ภายหลังเป็นรายคู่ (post hoc) ด้วยวิธีของ tukey ในแต่ละด้าน พบว่า ผลการเปรียบเทียบภายหลังของความแตกต่างรายคู่ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยกันในทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ผลการเปรียบเทียบภายหลังของความแตกต่างรายคู่ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมทั้ง 4 คู่ในรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 4 คู่ของทุกด้าน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา

การศึกษาข้อมูลจากกรณีศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยทำการคัดเลือกกรณีศึกษาหลังจากการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน (pretest) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษากับ 4 กรณีศึกษา ได้แก่

เด็กหญิง ก. ใก่ - นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน(pretest) การประเมินตนเองระดับสูง ในกลุ่มทดลอง 1

เด็กหญิง ข. ไข่ - นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน(pretest) การประเมินตนเองระดับสูง ในกลุ่มทดลอง 1

เด็กหญิง ญ. หญิง - นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน(pretest) การประเมินตนเองระดับต่ำ ในกลุ่มทดลอง 1

เด็กหญิง ด. เด็ก - นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน(pretest) การประเมินตนเองระดับต่ำ ในกลุ่มทดลอง 1

ภูมิหลังของกรณีศึกษา

การศึกษาภูมิหลังทางการศึกษาของ 4 กรณีพบว่า ทุกกรณีมีระดับผลการเรียนระดับสูง อยู่ที่ระดับ 3.50-4.00 เมื่อศึกษาภูมิหลังครอบครัว พบว่า ทุกกรณีมีฐานะทางครอบครัวสูง รายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 30,000 – 100,000 บาท/เดือน โดยอาชีพของบิดาของเด็กหญิง ก. ใก่ และ ข. ไข่ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และ แพทย์ ส่วนอาชีพของมารดาของเด็กหญิง ก. ใก่ และ ข. ไข่ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และ แม่บ้าน อาชีพของบิดาของเด็กหญิง ญ. หญิง และ ด. เด็ก ประกอบอาชีพวิศวกร และ แพทย์ ส่วนอาชีพของมารดาของเด็กหญิง ญ. หญิง และ ด. เด็ก ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวทั้งคู่ กรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงตั้งแต่ก่อนการจัดกระทำ มีการเอาใจใส่ดูแลจากครอบครัวโดยบิดาหรือมารดาเป็นหลัก แตกต่างจากครอบครัวของกรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำก่อนการจัดกระทำที่มีลักษณะของบุคคลอื่นดูแลเอาใจใส่

“แม่ไม่ต้องอยู่คลินิกกับพ่อตั้งแต่ท้องหนูเลยคะ เพราะพ่อให้แม่มาทำงานบ้านอย่างเดียว แม่เลยพาน้องมารับหนูได้ทุกวัน...แม่จะส่งหนูก่อนแล้วไปส่งน้องและรับน้องก่อนค่อยมาหาหนู”

(เด็กหญิง ก. ใก่/5 มิ.ย. 51)

“หนูอยู่ในบ้านกับพี่เลี้ยง พอเช้าพี่ภามาส่ง ตอนเย็นก็พาไปเรียนเปียโน...”

(เด็กหญิง ญ. หญิง/ 5 มิ.ย. 51)

“ถ้าจะพบแม่เขาจะไปเรียนให้กะ เพราะส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยู่บ้าน ถ้ามีเรื่องอะไรบอกภา เพราะภาดูแลน้องเรื่องเรียนและงาน ทั้งหมดคะ...”

(พี่เลี้ยงเด็กหญิง ค.เด็ก/ 6 มิ.ย. 51)

“แม่เปิดร้านขายพวกคัมพู กำไล อยู่ที่ไหนไม่รู้ ตอนเย็นหนูก็ไปอยู่ที่ร้านแม่... หนูบอกแม่เองละคะว่าให้มารับข้าวเพราะไม่ยอกริบไปร้าน ไม่มีเพื่อน อยากเล่นกับ... ที่โรงเรียนมากกว่า แต่ตอนเช้าต้องมาเร็วเพราะพ่อต้องไปทำงานไกล...”

(เด็กหญิง ข. ไซ่/ 6 มิ.ย. 51)

ผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการณ์เห็นคุณค่าในตนเองของกรณีศึกษา

การศึกษาผลของการประเมินตนเองเป็นรายกรณีดำเนินการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะก่อนการประเมินตนเอง และ ระยะที่ 2 ระยะระหว่างดำเนินการประเมินตนเอง (treatment) โดยนำเสนอผลการใช้ลักษณะการนำเสนอตามลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง

ก่อนการประเมินตนเองของกรณีศึกษา พบว่า กรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง มีความสามารถในการเรียนรู้ และยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อน ได้อย่างมีเหตุผล

“เรายอมรับก็ได้ เธอพูดถูก เรายังไม่ได้ทำดีทุกครั้งเลย....เราจะลองทำดูใหม่นะ”

(เด็กหญิง ก. ไก่/29 พ.ค. 51)

แต่เมื่อศึกษาเชิงลึกยังพบว่ากรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ยังมีการแสดงออกถึงการไม่ยอมรับผิดในเรื่องที่ตนเองกระทำเนื่องจากยังมีความกังวลและเป็นห่วงกับภาพลักษณ์ของตนเองในทางที่ดี ยังมีความกลัวที่จะยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้ก่อขึ้น

“ครูลองสังเกตนะ เขาชอบช้อนงานเหมือนกัน แล้วบอกว่าไม่ได้เอามา เจอแม่เลยรู้ว่าเอามาแต่แอบไม่ให้เห็น กลัวถูกทำโทษ...”

(ครูประจำชั้นป.2 ของ ก. ไก่/26 พ.ค.51)

“เขาเคยคืนสอหายเพราะไม่ยอมเก็บให้ดี ก็ไปบอกแม่ว่าเพื่อน
ขโมย คราวนี้เรื่องใหญ่เลย แม่มาเอาเรื่อง พี่ต้องหากันทุกซอกทุก
มุม จนไปเจอที่ห้องศิลปะครูบอกว่าลืมไว้เองตั้ง 3 วันมาแล้ว...”

(ครูประจำชั้นป.2 ของ ข.ไข่/26 พ.ค.51)

พฤติกรรมของกรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ พบว่า การไม่ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง มีการแสวงหาแนวทางปกป้องตนเองมีลักษณะที่ชัดเจน สามารถสังเกตได้จากสีหน้า และการกระทำมีลักษณะการแสดงออกถึงการประชดประชัน หรือมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความรับรู้เป็นไปในทางลบ และมีแนวทางการปกปิดการรับรู้ด้วยการไม่ตอบคำถาม มักไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

“ไม่ใช่ของหนูค่ะ หนูไม่ได้ทิ้ง”

(เด็กหญิง ญ.หญิง/ 27 พ.ค. 51)

“...หนู ก็ทำได้แค่นี้แหละ... ไม่มีใครอยากให้หนูอยู่ด้วยหรอก”

(เด็กหญิง ญ.หญิง/ 28 พ.ค. 51)

“แม้ว่าเขาเป็นเด็กแบบ...ชอบออกแนวประชด ใครไม่ทำอะไร
ให้หน่อยก็จิ้งจอกที่สุด...”

(คุณแม่เด็กหญิง ค.เด็ก/ 30 พ.ค.51)

เมื่อดำเนินการประเมินตนเองในระยะแรกยังพบว่า กรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำยังมีแนวทางปฏิบัติรูปแบบเดิม คือ การไม่ยอมรับความเป็นจริงของตนเอง สังเกตได้จากการร่วมกิจกรรมในระยะแรกมีการประเมินตนเองระดับสูงโดยตลอด ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความคิดเดิมของตนเอง แต่เมื่อดำเนินการประเมินตนเองในเวลาประมาณ 8 สัปดาห์ เมื่อดำเนินการสรุปผลความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง พบว่า กรณีศึกษาสรุปผลมีแนวโน้มลดต่ำลงใกล้เคียงลักษณะตนเองตามที่สังเกต

“หนูไม่รู้ว่าจะบอกสูงไปทำไม เพื่อนก็มาว่าหนูว่า ไม่จริง บอกอย่างนี้ ทำอย่างนี้ทุกวัน...หนูเบื่อ...รู้แล้วว่าหนูไม่ได้ดีไปหมด แล้วครูจะโทษหนูไหมคะ”

(เด็กหญิง ญ.หญิง/ 21 ก.ค. 51)

“ฉันอยากบอกไบเตยว่า ขอบคุณมากที่ชวนฉันเล่นตอนกลางวัน
วันนี้ฉันได้เขียนจดหมายหาเธอ ฉันอยากบอกเธอว่า เธอเป็นคน
ดีที่ทำให้ฉันได้กล้ามากขึ้น เพราะไบเตยได้รับคำชมจากครูตลอด
เลยที่ไบเตยกล้ายอมรับผิด ฉันจะเอาเธอเป็นแบบอย่างนะ”

(บทสรุปตนเองของเด็กหญิง ค.เค็ก/ 28 ส.ค. 51)

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพื่อนและสังเกตพฤติกรรมของกรณีศึกษาพบว่า การแสดงออกถึงการ
ไม่ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเองลดลง โดยสามารถเรียนรู้และรับฟังผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้น

“เดี๋ยวนี้เขาบอกคนอื่นได้บ้างว่า ให้ทำโน่นทำนี่ที่ทำได้ ไม่ทำ
อะไรอยู่คนเดียว แบ่งให้เพื่อนทำบ้าง ไม่เหมือนก่อนตัวเองทำได้
เพื่อนทำไม่ได้เลย”

(ครูสังคมนเด็กหญิง ก.ไก่/ 26 ส.ค. 51)

“เดี๋ยวนี้แม้ว่า เขากล้ามากขึ้นค่ะ กล้าบอกความผิดของตัวเองกับ
พ่อแม่ แต่ก่อนเวลาหยิกน้องเขาจะอ้างว่าที่เลี้ยงทำ แต่เดี๋ยวนี้รับ
สารภาพหลายเรื่องแล้ว อย่างสอบคราวนี้ได้ 7 ก็เอามาให้ดู เขา
บอกว่าครูจะชื่นชมคนที่กล้ายอมรับผิดมากกว่าคนทำผิดแล้วไม่
ยอมรับ แม่ว่ามันดีนะค่ะ”

(คุณแม่เด็กหญิง ก.ไก่/ 17 ก.ค.51)

“หนูกลัวว่าถ้าหนูทำผิด เพื่อนกับครูก็จะว่าหนู แต่พอตอนนั้น
เพื่อนทำผิดแล้วยอมรับ ทั้งห้องบอกว่าเป็นคนดี เขาได้เป็นขวัญ
ใจประจำห้อง หนูเลยรู้ว่า ทำผิดก็ต้องยอมรับดีกว่า”

(เด็กหญิง ข.ไข่/ 21 ส.ค. 51)

การศึกษาผลของการประเมินตนเองที่มีต่อลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองในการรับรู้
ตนเองตามความเป็นจริง พบว่า การประเมินตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยมของการยอมรับ
ตนเองตามการยอมรับของสังคม โดยเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้รับการโต้ตอบหรือแสดงความคิดเห็น
กับผู้อื่นในเรื่องการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง และการประเมินตนเองที่เปิดโอกาสให้นักเรียน
ได้มีโอกาสอยู่กับตนเองเพื่อไตร่ตรองการกระทำของตนเอง จึงทำให้เกิดพฤติกรรมรับรู้ตนเอง
ทั้งในนักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงในแนวทางที่เหมาะสม และในนักเรียนที่มีระดับ
การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความต้องการของสังคม
ระยะเวลาที่สามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมยอมรับตนเองของนักเรียนใช้ระยะเวลาประมาณ 8
สัปดาห์

2. ความกระตือรือร้น มานะพยายาม

ความกระตือรือร้นและมานะพยายามเป็นลักษณะหนึ่งที่สำคัญของผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้ประสบความสำเร็จต้องมีการแสดงออกถึงความจริงใจ ต่อผู้ด้วยความไม่ย่อท้อ มีความบากบั่นไม่หวั่นเกรงกับอุปสรรคใดๆ ต้องการเวลาในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไม่หวั่นไหวต่อคำพูดของผู้อื่น เจริญปัญหาอย่างกล้าหาญและเด็ดเดี่ยว จากการศึกษาพบว่า กรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง มีลักษณะของความอดทนอดกลั้น กระตือรือร้นและมานะพยายาม ในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ

“เขาทำงานตั้งใจสุดๆ เพื่อนบอกไปกินข้าวก่อน เขาก็ไม่ไปจะทำให้เสร็จก่อน ไม่เสร็จไม่ไปค่ะ...”

(เพื่อนเด็กหญิง ก. ใ/30 พ.ศ. 51)

“ความตั้งใจของเขา บางครั้งแม่กลัวเลยละคะ เพราะอย่างพาไปอ่านหนังสือ ไม่จบเธอก็ไม่ไปเพราะอย่างพาไปอ่านหนังสือ ไม่จบเธอก็ไม่ไปไหนเลย...”

(คุณแม่เด็กหญิง ข. ใ/ 30 พ.ศ. 51)

แตกต่างจากกรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่มีความกระตือรือร้นและพยายามในเรื่องที่ตนเองสนใจ แต่ไม่กระตือรือร้นในการทำงานที่ตนเองไม่สนใจ

“...ทำไม่ได้หรอกค่ะ มันยากเกินไป...”

(เด็กหญิง ฉ.หญิง/ 28 พ.ศ. 51)

“ก็หนูไม่อยากทำนี่ หนูอยากวาดรูปมากกว่า ครูให้แต่เขียนน้ำเบื้อ...”

(เด็กหญิง ค.เด็ก/ 29 พ.ศ. 51)

เมื่อดำเนินการประเมินตนเองในขั้นการประยุกต์หลักเกณฑ์ที่มีการตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา จากการสังเกตการบันทึกตนเองในระยะแรกของนักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มักมีการบันทึกพฤติกรรมตนเองให้เสร็จอย่างรวดเร็วโดยไม่มีการไตร่ตรอง แต่เมื่อมีการให้ข้อมูลย้อนกลับกับในเรื่องพฤติกรรมต่างๆที่นักเรียนแสดงออก โดยเพื่อนและครูช่วยกันให้ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีความพยายามในการทำงานต่างๆได้ดีขึ้น และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานหลายอย่างให้ประสบความสำเร็จ

“สังเกตว่าช่วงหลังงานทุกชิ้นเริ่มดูดีขึ้นกว่าแต่ก่อนพอได้ทำการประเมินตนเองที่เขาได้ค่อยๆคิด ที่ريباเอาให้เสร็จๆไป เขาเริ่มกลับคิดมากอาจกลัวว่าต้องทำแล้วทำอีกเล่มึง”

(ครูประจำชั้นเด็กหญิง ญ.หญิง/ 18 ส.ค. 51)

“แต่ก่อนไม่เคยเห็นยกมือตอบคำถาม เดี่ยวนี้ถึงกับจะแย่งครูพูดเลยละ...คือใจที่เขาสนุกกับการร่วมกิจกรรมบ้าง เพราะที่ผ่านมาเขาแทบจะไม่อะไรเลย”

(ครูคณิตศาสตร์เด็กหญิง ญ.หญิง/ 29 ส.ค. 51)

“เรื่องที่หนูไม่ชอบ คือ เขียนหนังสือ เพราะหนูไม่ชอบเขียนใหม่ เวลาทำการบ้านที่ภาชอบลบให้เขียนใหม่ แต่ตอนนี้ครูให้หาความพยายามกับหนูเรื่องเขียนหนังสือ หนูดีใจมากและจะเขียนสวยๆอย่างนี้ตลอดไปค่ะ”

(สมุดบันทึกส่วนตัวเด็กหญิง ค.เด็ก/ 29 ส.ค. 51)

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมความพยายามและกระตือรือร้นในการทำงานอย่างเด่นชัด ไม่ได้เกิดจากการร่วมกิจกรรมซึ่งการประเมินตนเองจึงเป็นเพียงกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ผลของความพยายามและความกระตือรือร้นในการทำงาน

กรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการกระตือรือร้นและมานะพยายาม ทั้งจากการทำงานและการร่วมกิจกรรมโดยไม่เลือกกระทำงานใดงานหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกิดจากการได้รับกำลังใจจากผู้อื่น การเรียนรู้ผลดีที่เกิดจากความพยายาม และการกระตือรือร้นเกิดจากความต้องกรมีส่วนร่วมร่วมกับผู้อื่น

3. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในกรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมีลักษณะของการยอมรับความคิดเห็นมีการแสดงออกอย่างชัดเจน มีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นในการยอมรับและปฏิเสธความเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

“หนูรู้แล้วคะว่าเพื่อนไม่ชอบที่หนูฟ้องครูเรื่องเขา แต่หนูคิดว่าหนูทำถูกแล้วคะ...”

(เด็กหญิง ก. ก./25 พ.ค. 51)

ในกรณีศึกษาที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มักแสดงความรู้สึกไม่พึงพอใจ แสดงถึงการปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่น และมักไม่มีการแสดงความคิดเห็นด้วยการพูดทางวาจา มักใช้วิธีการสื่อสารกับเพื่อนสนิทเป็นรายๆ แต่ไม่มีการแสดงอารมณ์หรือทำร้ายผู้อื่นที่แสดงความคิดเห็นต่อตนเอง

“เขาไม่บอกครูหรอกค่ะ ถ้าอยากรู้ก็ไปถาม...เพื่อนสนิทเขาซิคะ”

(เพื่อนเด็กหญิง ญ.หญิง/ 29 พ.ค. 51)

“เพื่อนเขาก็ว่ากันแต่หนูอยู่นั้นแหละ พวกเขาไม่ชอบหนู”

(เด็กหญิง ญ.หญิง/30 พ.ค.51)

“เดี๋ยวนี้เขาอยากให้เรามารับเร็วทุกวันครับ เพราะ เขาจะเป็นอย่างนี้ครับ พอเพื่อนพูดอะไรถึงเขาหน่อย เขาจะไม่พอใจแล้ว เลิกเลย...”

(พ่อเด็กหญิง ค.เด็ก/11 ส.ค. 51)

ในระยะเวลาดำเนินการประเมินตนเอง กรณีศึกษาได้รับการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในการให้ข้อมูลย้อนกลับ ลักษณะของการยอมรับความคิดเห็นของกรณีศึกษาที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำมีการแสดงออกอย่างชัดเจน นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเหตุผลจากผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นในการยอมรับและปฏิเสธความเห็นของผู้อื่น โดยไม่แสดงความรู้สึกไม่พึงพอใจ ด้วยสีหน้าอาการที่แสดงถึงการปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่น และมีการสื่อสารกับผู้อื่นได้มากขึ้น

“หนูก็ยอมรับ ได้ค่ะว่าหนูไม่ชอบให้ใครมาว่าหนู แต่ถ้าพูดดีๆ ด้วยก็อยากฟัง ออมเขาบอกหนูว่าไม่อยากให้หนูตะ โทนใส่คนอื่นเสียงดัง กลัว โตขึ้นอาจไม่มีเสียงได้ หนูเชื่อออมเพราะออมเป็นเพื่อนที่มีน้ำใจหนูจะพยายามทำค่ะ”

(บันทึกส่วนตัวของเด็กหญิง ค.เด็ก/17 ก.ค.51)

“เขาเห็นว่าคำพูดของพี่มีความหมายมากขึ้น เพราะเขาบอกว่าเขาก็ฟังความเห็นของเพื่อนเหมือนกัน”

(พี่เลี้ยง ญ.หญิง/ 21 ส.ค. 51)

“ตั้งแต่เพื่อนเตือนหนู ในเวลาทำกิจกรรมหนูเลยพูดกับคนอื่นได้”

(เด็กหญิง ค. เด็ก/ 24 ส.ค. 51)

“จิตใจ ที่เพื่อนๆยอมฟังหนูบ้าง เมื่อก่อนหนูคิดว่ามีแต่คน ไม่ชอบ
หนู แต่พอเพื่อนเล่าให้ฟัง หนูเลยอยากคุยกับเพื่อนมากขึ้น”

(เด็กหญิง ญ.หญิง/ 28 ส.ค. 51)

นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมีลักษณะของการยอมรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่นมาตั้งแต่เริ่มต้นทำให้การจัดกิจกรรมการประเมินตนเองเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับฟัง
ความคิดเห็นของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

ผลกระทบที่ได้รับจากการประเมินตนเองของนักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
พบว่า มีผลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติกับผู้อื่นในทิศทางที่ดีเมื่อมีโอกาสได้เรียนรู้เพื่อนและครูใน
กิจกรรมการประเมินตนเอง ทำให้เกิดพฤติกรรมการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

4. มีความยืดหยุ่นสูงและพอใจในความสามารถของตนเอง

การเปิดมุมมองความคิดที่มีความยืดหยุ่นต้องมีกระบวนการคิดที่หลากหลาย มีการเปิด
โอกาสให้กับความคิดของตนเองที่จะมีหลายแนวทาง ตามความสามารถของตนเอง ก่อนการ
ประเมินตนเอง ทั้งสองกรณีที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูงมีความพึงพอใจในตนเอง
ระดับดี แต่ก็มีพฤติกรรมเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นตลอดเวลา มีความกังวลในการกระทำ
หรือผลงานตนเองเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น มีความรู้สึกต่ำต้อยเมื่อมีการเปรียบเทียบผลงาน

“ของเพื่อนดีกว่าของหนู... ไม่เอาดีกว่า ”

(เด็กหญิง ก.ไก่/ 27 พ.ค. 51)

“เวลาครูบอกว่าให้ตั้งโจทย์อย่างนี้ แม่จะเข้าไปสอนไม่ได้เลยนะ
เพราะเขาจะไม่เชื่อเลย กลัวว่าจะทำไม่เหมือนเพื่อน...”

(คุณแม่เด็กหญิง ข.ไข่/ 29 พ.ค. 51)

นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ แสดงออกถึงความพอใจในตนเองมากแต่เป็น
ความพอใจในการหลีกเลี่ยงการพัฒนา รูปแบบการยอมรับมักเกิดขึ้นจากความต้องการของตนเอง
แต่ไม่รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้อื่น

“หนูพอแล้ว ทำได้เท่านี้แหละ ชี้เกี่ยจทำแล้ว”

(เด็กหญิง ค.เต๋/ 28 พ.ค. 51)

“ถ้าต้องเขียนเพิ่มอีกถึงจะได้คะแนน หนูก็เอาแค่นี้ก็พอ”

(เด็กหญิง ญ.หญิง/ 29 พ.ค. 51)

ในระยะเวลาในการดำเนินการประเมินตนเองทำให้พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงเปลี่ยนแปลงไป สังเกตได้จากการแสดงความพึงพอใจในผลงานและความสามารถของตนเอง และต้องการนำผลงานของตนเองแสดงไว้ตามสถานที่ต่างๆ มากยิ่งขึ้น เมื่อได้รับคำชื่นชม ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความคิดในการพัฒนาตนเองมากกว่าการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น

“หนูได้คะแนน 7 เต็ม 10 ยังได้โชว์ผลงานเลยคะ ดีใจจัง”

(เด็กหญิง ก. ใก่/ 17 ก.ค. 51)

“เพื่อนชอบว่างานหนูไม่สวย หนูเลยไม่อยากเอาออกมาโชว์ แต่ตอนนี้ใครๆก็ได้โชว์แล้วหนูเลยไม่กลัวหรอก”

(เด็กหญิง ก. ใก่/ 22 ส.ค. 51)

“ให้ทำงานแบบคิดเองได้ อย่างวาดรูปแล้วเอาไปโฆษณาตัวเอง ทำได้หลายแบบ ยังไม่ต้องลอกตามครูตลอดก็ไม่ผิดซะใหม่คะ ทุกอย่างเลยใช่ใหม่คะ ดีจังเลย”

(เด็กหญิง ข. ใช้/ 27 ส.ค. 51)

นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมีพฤติกรรมการพัฒนาตนเองมากขึ้นจากการยอมรับตนเองในเบื้องต้น เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ความสามารถของตนเอง การยอมรับความสามารถนั้นจากเพื่อนและครู ทำให้นักเรียนพัฒนาผลงานตนเองอย่างเต็มความสามารถ

“พอหนูได้เห็นงานตัวเองทุกครั้งในสมุดบันทึก หนูอยากทำให้ดีขึ้นๆ ไปอีกเรื่อยๆ เพราะงานเก่าหนูยังอยากเอามาทำใหม่เลย”

(เด็กหญิง ค. เต็ก/ 29 ก.ค. 51)

“หนูว่าน้องเขาเชื่อมั่นมากขึ้น เมื่อก่อนงานยิ่งกว่าไก่อี๊ย เขาเอากลับมาดู เขาก็บอกว่า ทำไปได้ยังไง ตอนนี้เลยมีใจฮึดทำงาน พอเพื่อนบอกว่า ทำได้เข้าหน่อยเลยเอาใหญ่เลย...”

(พี่เลี้ยง ณ. ญิง/ 27 ส.ค. 51)

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงนั้น มักมีข้อจำกัดในการทำงานอยู่ในกรอบและระเบียบ ไม่กล้าคิดกระทำแบบหลากหลาย การเพิ่มโอกาสในการคิดโดยไม่จำกัดรูปแบบทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมความยืดหยุ่นและพึงพอใจในความสามารถของตนเองได้

นักเรียนที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ พบว่า มักจำกัดขอบเขตของความพึงพอใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งในความเป็นจริงนักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถต่างๆได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เมื่อนักเรียนได้เก็บสะสมผลงานเพื่อให้เห็นงานในอดีต ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการพัฒนาตนเอง จะทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงตนเองในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการประเมินตนเองและไม่มีประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยมีสมมุติฐานในการวิจัย คือ นักเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการส่งเสริมให้ประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมจะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาที่ไม่ได้ประเมินตนเอง

การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนกับโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 คนแบ่งเป็น 4 กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 36 คน ดำเนินการสุ่มเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม และสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างละ 2 กลุ่ม ใช้เวลาในการดำเนินการเป็นเวลา 12 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith ที่พัฒนาโดย มุทธา วัฒนจิตต์ (2543) ซึ่งแบ่งการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาพพจน์ตนเอง 2) ความรู้สึกโดยรวม 3) ด้านสังคม-เพื่อน 4) ด้านครอบครัว – พ่อแม่ 5) ด้านการศึกษา – โรงเรียน

2. แผนการจัดกิจกรรมการประเมินตนเอง ประกอบด้วยแผนจำนวน 30 แผน ใช้ควบคู่กับสมุดสัญญาตนเอง ตามพฤติกรรมจริยธรรม 3 เรื่อง ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินตนเอง 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ 2) การประยุกต์หลักเกณฑ์ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ 4) การบรรลุเป้าหมาย

ตัวแปรที่ศึกษาในกรณีศึกษา ได้แก่ ผลกระทบของการประเมินตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการทดลอง ได้แก่
 - 1.1 วิเคราะห์ two-way ANOVA เพื่อตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเอง (treatment) กับการวัดก่อนการทดลอง (pretest) ในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.2 วิเคราะห์ one-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มสำหรับการวิเคราะห์ถ้าพบมีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จะดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่ (Post hoc)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา 4 กรณีศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการประเมินตนเองและไม่มีการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

1.1 การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมไม่มีปฏิสัมพันธ์กับการวัดก่อนการทดลอง ในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

1.2 นักเรียนที่ได้รับการประเมินตนเองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานในการวิจัย

1.3 คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

1.4 ผลการเปรียบเทียบภายหลังของความแตกต่างรายคู่ระหว่างกลุ่มที่ประเมินตนเองและกลุ่มที่ไม่ได้ประเมินตนเองด้วยกันทั้งภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

1.5 ผลการเปรียบเทียบภายหลังของความแตกต่างรายคู่ระหว่างกลุ่มที่ประเมินตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้ประเมินตนเองทั้งภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

2. ผลกระทบของการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา

การศึกษากรณีศึกษา 4 กรณี พบว่า การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมส่งผลต่อพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองทั้ง 4 พฤติกรรม ได้แก่

1. การรับรู้ตนเองตามความจริง การศึกษาการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริงพบว่า การแสดงออกถึงการยอมรับความเป็นจริงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในทิศทางบวกจากการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการฝึกฝนการรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองอย่างมีสติ การเตรียมจิตใจยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งแง่บวกและแง่ลบ ผู้ที่แสดงออกถึงการรับรู้ตนเองแสดงออกได้จากการกระทำ คำพูด และปฏิกริยากับผู้อื่น การประเมินตนเองเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิตตามความเป็นจริง ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดำรงชีวิตของตนเองอย่างพอเพียงและพอใจในสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่จริง

2. *ความกระตือรือร้น และมานะพยายาม* การศึกษาพบว่าผู้ที่ได้รับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและมานะพยายามในการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้ประสบความสำเร็จต้องมีการแสดงออกถึงความจริงใจ ต่อผู้ด้วยความไม่ย่อท้อ มีความบากบั่นไม่หวั่นเกรงกับอุปสรรคใดๆ ไม่หวั่นไหวต่อคำพูดของผู้อื่น เผชิญปัญหาอย่างกล้าหาญและเด็ดเดี่ยว การประเมินตนเองเป็นกิจกรรมที่มีการให้กำลังใจกับการต่อสู้เพื่อให้ได้รับชัยชนะ และความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น ให้เป็นการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน เกิดการซึมซับความพยายาม ให้โอกาสและเวลากับความมุ่งมั่นและตั้งใจ รวมทั้งให้กำลังใจกับการต่อสู้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนถึงเป้าหมายที่หวังไว้

3. *การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น* จากการศึกษาพบว่า การเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ สามารถทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจความคิดเห็น ยอมรับและปฏิเสธความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล การสนับสนุนและสร้างบรรยากาศแห่งการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเป็นแบบกัลยาณมิตร ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์

4. *มีความยึดหยุ่นสูงและพอใจในความสามารถของตนเอง* การศึกษาพบว่า การแสดงความพึงพอใจในผลงานและความสามารถของตนเอง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความคิดในการพัฒนาตนเองมากกว่าการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น การเปิดโอกาสให้รู้จักยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีอิสระทางความคิด ไม่รู้สึกถึงความกดดัน อันจะเป็นผลมาจากการแข่งขัน การเปรียบเทียบ การเอาชนะผู้อื่น โดยให้เรียนรู้การเอาชนะใจตนเองในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งต้องมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเอง ก่อให้เกิดความพึงพอใจในตนเองและเข้าใจสังคมอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. ผลการจัดกระทำประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

การดำเนินการตามกระบวนการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมตามแนวคิดของ Ross และ Rolheiser เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้กำหนดเกณฑ์ของตนเองและบันทึกตนเองตามความเป็นจริงได้โดยตรง และพิจารณาตนเอง ประกอบกับการและเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในชั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นโอกาสในการเรียนรู้ความจริงที่เกิดขึ้นรอบตัวเอง สามารถนำมาใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ของตนเองได้ใหม่ การพัฒนาของนักเรียนในด้านต่างๆ ของการประเมินตนเองจึงก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาจะเห็นการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลางถึงสูงก่อนการดำเนินการทดลอง แสดงให้เห็นว่าแนวทางการใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้อง

กับการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเมื่อทำการศึกษาเชิงลึกจึงพบว่า ปัจจัยบางประการทำให้เกิดกระบวนการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ เศรษฐฐานะของกลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมในการส่งเสริมและสนับสนุนความต้องการรอบด้านของกรณีศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งกรณีศึกษามีผลอยู่ในระดับดี ซึ่ง วีระ ชัยยุทธยรรยง (2542) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองมีในด้านฐานะทางครอบครัว เนื่องจากความพร้อมของฐานะทางการเงินทำให้สามารถแสวงหาโอกาสในการพัฒนาด้านอื่นๆ ได้อย่างเต็มที่ และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา Levenberg (1979) ทำการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง กล่าวคือ เมื่อมีระดับผลการศึกษาระดับสูงจะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองให้สูงขึ้น นอกจากนี้การศึกษารายด้านของการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า การประเมินตนเองส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านภาพพจน์ตนเองทั่วไป ด้านความรู้สึกรวม ด้านสังคม-เพื่อน ด้านครอบครัว-พ่อแม่ และด้านการศึกษา-โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตและสัมภาษณ์กรณีศึกษา แต่ในด้านครอบครัว-พ่อแม่ ที่ไม่สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ในกรณีศึกษาซึ่งอาจเกิดจากการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เพียงพอ ส่วนในด้านภาพพจน์ตนเองทั่วไป และความรู้สึกรวมที่มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ทางสังคม และ พัฒนาการตามช่วงวัย ซึ่ง พัชรีย์ จินดาหลวง (2538) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงระดับการเห็นคุณค่าในตนเองมีผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาตามช่วงวัยได้เช่นกัน กล่าวคือ ช่วงวัยมีผลต่อการยอมรับความเป็นจริงในตนเองได้มากยิ่งขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง

พฤติกรรมตามลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองจะต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมภายในตนเอง ดังนั้นการดำเนินการจัดกิจกรรมจึงต้องใช้ระยะเวลา และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงจะได้ผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระ ชัยยุทธยรรยง (2542) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น ต้องเกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดการส่งเสริมเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 8 สัปดาห์ พฤติกรรมจึงจะปรากฏออกมา นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมยังขึ้นอยู่กับกระบวนการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต้องมีกระบวนการที่เน้นการสร้างเสริมทัศนคติที่ดี ดังนั้น ผู้มีบทบาทในการส่งเสริมลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ครู ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทิศทางบวก การเรียนรู้ควบคู่กับนักเรียน เป็นการสร้างความไว้วางใจ บรรยากาศเป็นมิตรภาพก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ การใช้ความเป็นจริงในการประเมินตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้ข้อบกพร่องของนักเรียนเป็น โอกาสให้นักเรียนเห็นความเป็นจริงและหันมาแก้ไขปรับปรุงตนเอง

3. การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน

การออกแบบการทดลองที่แท้จริงแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนทำให้ได้สารสนเทศในการนำมาสนับสนุนผลการวิจัยเป็นจำนวนมาก มีจุดเด่นของการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนมี 2 ประการ ได้แก่

ประการที่ 1 การค้นพบว่าการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรมกับการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน (pretest) การทดลองไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน จึงทำให้ทราบว่า ผลการทดลองที่ได้ไม่มีอิทธิพลมาจาก การวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน (pretest) การทดลอง ซึ่งอาจจำกัดอยู่ในระดับช่วงวัยของการวิจัย เนื่องจากเป็นช่วงวัยเด็ก ไม่มีความจำในเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานาน และในการศึกษาพบว่า อิทธิพลที่มีผลต่อคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ การประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม (treatment) การตรวจสอบดังกล่าว เป็นการขจัดตัวแปรแทรกซ้อนก่อนการดำเนินการทดลอง เพื่อให้ผลการทดลองมีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

ประการที่ 2 รูปแบบการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนเป็นการทดลองที่มีการเปรียบเทียบผลของการจัดกระทำ 2 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่มีการวัดก่อน (pretest) และไม่มีการวัดก่อน กับสถานการณ์ที่มีการจัดกระทำ (treatment) และไม่มีการจัดกระทำ จากการทดลองครั้งนี้ในสถานการณ์ที่มีการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน (pretest) ไม่มีอิทธิพลต่อคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองหลัง (posttest) เป็นการสร้างความมั่นใจในผลของการทดลองที่มีผลต่อความตรงภายนอก

แต่ข้อจำกัดของการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนมี 2 ประการหลัก ได้แก่

ประการที่ 1 การทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนต้องดำเนินการในกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

ประการที่ 2 การดำเนินการจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่มให้มีความเท่าเทียมกันกระทำได้ยาก จากข้อจำกัดดังกล่าวจึงทำให้รูปแบบการทดลองนี้ไม่เป็นที่นิยม

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องดำเนินการทดลองในภาคการศึกษาต้น เนื่องจากการขอความร่วมมือกับโรงเรียนในการสุ่มสมาชิกเข้ากลุ่มให้มีความเท่าเทียมกัน ในภาคการศึกษาปลายของชั้นเรียนเก่า ดังนั้น นักวิจัยที่ต้องการดำเนินการทดลองแบบสี่กลุ่มของโซโลมอนต้องดำเนินการสุ่มสมาชิกล่วงหน้าก่อนการดำเนินการทดลอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เนื่องจากการประเมินตนเองที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะผลการวิจัยในการนำไปใช้สำหรับครู ดังนี้

ครูที่ต้องการดำเนินการประเมินตนเองเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ต้องเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการประเมินผล โดยดำเนินการประเมินตามแนวคิดมนุษยนิยม ที่เห็นถึงคุณค่าของมนุษย์ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสคิด ตัดสินใจ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดในเชิงบวก สร้างทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียน ให้มีการสื่อสารที่สร้างสรรค์ และความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล จะส่งผลให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ยั่งยืนตลอดไป นอกจากนี้ การให้โอกาสเรียนรู้ของนักเรียนยังทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาเกิดจิตสำนึกในความพยายามพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น ครูเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตต่อไปในอนาคตอย่างเข้มแข็ง ไม่เปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมหรือถูกชักจูงในแนวทางที่ไม่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในกลุ่มประชากรที่แตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น นักเรียนชายและระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ครอบคลุม
2. ควรนำรูปแบบการประเมินตนเองไปใช้กับหัวข้อในวิชาอื่นๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา เป็นต้น
3. ควรนำผลของการบันทึกใน สมุดบันทึกส่วนตัว ของนักเรียนมาทำการสังเคราะห์ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล. (2530). *การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: สารศึกษาการพิมพ์.
- กัลยา ศรีปาน. (2542). *ศึกษาคูณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2550). *เท่าที่ทุนนิยม*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- คมกฤษ อนามนารถ. (2544). *จิตวิญญาณของครูกับเทคนิคการประเมิน: การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. (2531). *ผลการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชไมพร เจริญครบุรี. (2546). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2543*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา. (2546). *ผลการฝึกอบรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เดือน สิ้นธุพันธ์ประทุม. (2508). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พฤติกรรมของตนเองของนักเรียน การรับรู้พฤติกรรมของนักเรียน โดยครู ในทัศนะของนักเรียนและการรับรู้ของครูที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนกับสัมฤทธิ์ผลในการเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย เทียนพุด. (2541). *การประเมินผลงานระบบ 360 องศา: ปัจจัยสร้างความสามารถหลักทางธุรกิจ*. *จุฬาลงกรณ์วารสาร* 10 (กรกฎาคม-กันยายน): 40-46
- ธีระ ชัยยุทธขรรจง. (2542). *การเสริมสร้างความรู้สึกรู้จักเห็นคุณค่าในตนเอง*. *วิชาการ* 2 (กุมภาพันธ์): 2-10.

- ธีระพร อูวรรณโณ. (2544). *พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2546). *การประเมินยุคใหม่: การประเมินจิตพิสัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ แฉ่งเพ็ญแข. (2545). *การเสริมพลังจิตใจ จริยธรรม และวินัย สำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: ส่งเสริมการศึกษาและจริยธรรม.
- นันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์. (2544). *การพัฒนาเทคนิคและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในกิจกรรม โครงการงานของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2538). *ศัพทานุกรมวิทยานิพนธ์*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บรรทม มณีโชติ. (2530). *รูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ที่มีต่อคุณภาพแบบทดสอบ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เบญจนาถ อมรประสิทธิ์. (2539). *การวิเคราะห์แบบการวิจัยเชิงทดลองที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2533-2543*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). *การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บุปผา อยู่ยัด. (2533). *ผลของกิจกรรมแนะแนวกลุ่มต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยุทธ์ ปยุตโต. (2538). *ประมวลธรรมในพระไตรปิฎก: แนวทางพัฒนาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ข่าวจักรวาล.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2534). *คู่มือการพัฒนาคน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ปรีชา ธรรมมา. (2547). *การเห็นคุณค่าในตนเอง: จิตวิทยาและจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- พัชรีย์ จินดาหลวง. (2538). *ผลการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบประเมินและผู้ประเมินต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2545). *ความรู้คู่คุณธรรม: บทความเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี กลั้ววงษ์. (2534). *การฝึกความจำในผู้สูงอายุที่มีความจำบกพร่อง*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนสภรณ์ วิฑูรเมธา. (2543). *การพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณวุฒิปบัณฑิต. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มุกธา วัธนจิตต์. (2543). *การเปรียบเทียบความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนแบบสหศึกษา และชายล้วนหรือหญิงล้วน สังกัดกรม สามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มิลินทร์ สำเภาเงิน. (2524). *การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากการ ประเมินหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503-2521*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณวุฒิปบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลลภ ตังคณานุรักษ์. (11 ตุลาคม 2550). *คุยกับครูหุຍ: จากเด็กหญิงดีกันถึงไม่นุ่งกางเกงใน*. *เคลวินิวส์*: 12
- วันชัย สุมโนจิตราภรณ์. (2531). *การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองพัทยา 8 ในเมืองพัทยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอน โครงการเพื่อ เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณวุฒิปบัณฑิต. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ทองไทย. (2550). *การวิจัยเชิงทดลอง: วิธีดำเนินการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนา ศึกษา.
- วิโรจน์ คำนิงคุณากร. (2529). *ความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของ ครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ประเมินโดยตนเอง เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิไล แสงเหมือนขวัญ. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านการประเมินคุณธรรมที่ ประเมินโดยตนเอง ครูผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาวัดและประเมิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิไล อิ่มสำราญ. (2543). *เปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเผชิญความจริงกับกิจกรรม กระทั่งค่านิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของเด็กด้อยโอกาส*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิทย์ เทียงบูรณธรรม. (2539). *พจนานุกรมฉบับรวมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2545). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน*. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2535). *การพัฒนากระบวนการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร เทพสิทธิธา. (2525). *ค่านิยมของข้าราชการไทยควรเป็นอย่างไร*. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2544). *การวัดและประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม: การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545- 2559)*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การประเมินคุณภาพการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: เอร่าวัฒนาการพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาคุณธรรม. (2537). *การสังเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของเด็กไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิคเตอร์เพาเวอร์พอยท์.
- สิริพรรณ พรรณโกสุม. (2537). *ผลของการประเมินตนเองที่มีต่อความสนใจในกิจกรรมและผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุใจ ตั้งตรงสวัสดิ์. *การใช้เพื่อนผู้ให้ความช่วยเหลือในกลุ่มเพื่อการเพิ่มความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทรী โคมิน และสนิท สมักรการ. (2522). *ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ศศิกานต์ ชนะโสธร. (2529). *ผลของการมีตำแหน่งหัวหน้าห้องต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2535). การวิจัยเชิงทดลองทางพฤติกรรมศาสตร์: การออกแบบและการวิเคราะห์ข้อมูล. *วารสารครุศาสตร์* 7: 73-90.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). *การประเมินการเรียนรู้: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- หัตถ์ชัยประยูร วทานยกุล. (2549). *การทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา: รำลึก 100 ปีพุทธทาสภิกขุ*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อนงค์พร พะวรรัมย์. (2546). *การเปรียบเทียบผลการประเมินการปฏิบัติงานสอนของครูระหว่างการประเมินตนเองกับการประเมินแบบ 360 องศา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัปสรศิริ เอี่ยมประชา. (2542). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Alan, L. (1978). *The effects of value clarification and moral development curricula on school-age subjects: A critical review of recent research*. [online]. Available from: <http://www.springerlink.com/content/r6761881k40754277/> [2006, Dec 22]
- Bateson, M. C.(1994). *Peripheral visions: Learning along the way*. [online]. Available from: <http://www.sprisind.com/content/r644381k40754394/> [2006, Dec 21]
- Bruno, R. (1983). *Development of Children's Orientation Toward a Moral Order*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Boggiano, A. K.; Main, D. S.; and Katz, P. (1988). *Mastery motivation in boys and girls: The role of intrinsic versus extrinsic motivation*. [online]. Available from: <http://www.springerlink.com/content/r623381k40754277/> [2006, Dec 21]
- Coopersmith, S.(1981). *SEI : Self-Esteem Inventories* . California : Psychologist Press Inc.
- Evans, D. (2003). *Statistics, data analysis, and decision modeling*. New Jersey: Pearson Education,Inc.
- Engelenberg, R. (1999). *Solomon four-group design: method for future*. [online]. Available from: <http://www.jstor.org/pss/323124-5> [2006, Dec 25]
- Jame, W. (1950) *The Principles of psychology*. New York: Dober Publication.

- Kingman, B. (1975). *The Development of Value Clarification Skills: Initial Efforts in an Eighth Grade Social Studies Class, Part 2*. [online]. Available from: <http://www.jstor.org/pss/32194-5> [2006, Dec 21]
- Kvalem et. al. (1990). *The role of intrinsic versus extrinsic self-evaluation*. [online]. Available from: <http://www.springerlink.com/content/r62341k40754277/> [2006, Dec 27]
- Levenberg, L. H. (1979). *Accuracy of academic self assessment and its relation to age, sex, achievement, I.Q. and self-esteem*. Dissert Abst Int.
- Maehr, M. L., & Stallings, W. M. (1975). *Freedom from external evaluation*. [online]. Available from: <http://www.jstor.org/pss/1127881> [2006, Dec 21]
- Newman, A. S. (1986). *Follow me, the human element in leadership*. Novato California: Presidio Press.
- Pope, A. W. (1988). *Self-esteem enhancement with children and adolescents*. New York: Pergamon.
- Rowell, J. A., & Dawson, C.J. (1980). *Volume, conservation and instruction: A classroom based solomon four group study of conflict*. South Australia: Department of Education, The University of Adelaide.
- Ross, J. A. & Rolheiser, C. (2001). *Student self-evaluation: What research says and what practice shows*. [online] Available from: http://www.cdl.org/resource-library/article/self_eval.php [2006, Dec 21]
- Sawilowsky, D., Shlomo, R., & Kelley, D. (1994). *Meta-analysis and the Solomon four-group design*. [online]. Available from: <http://www.jstor.org/pss/11322881> [2006, Dec 21]
- Schunk, D. H. (1996). *Goal and Self-Evaluative Influences during Children's Cognitive Skill Learning*. [online] Available from: <http://links.jstor.org/sici?sici=0002-8312%28199622%2933%3A2%3C359%3AGASIDC%3E2.0.CO%3B2-6> [2006, Dec 21]
- Stanley, L. P. (1951). *The Ideal Model for controlled experiments*. [online] Available from: <http://www.union.edu/Scholars/soph/wilson.htm> [2006, Dec 21]
- Stouffer, D. G. (1968). *Today a excellence for perfect of experiment*. [online] Available from: <http://www.union.edu/Schsoph/wilson.htm> [2006, Dec 23]
- Sullivan, P. (1953). *Discipline for Today's Children and Youth*. Wasington, D.C: National Education.
- Wilson, S. A. (1999) The effects of birth order and parental attention on self-esteem. [online] Available from: <http://www.union.edu/Scholars/soph/wilson.htm> [2006, Dec 21]

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
เนื้อหาพฤติกรรมจรรยาบรรณที่ใช้ในการประเมินตนเอง

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

เรื่อง การควบคุมตนเอง

การควบคุมตนเอง หมายถึง รับรู้ ฝึกฝน ข่มใจ บังคับตนเอง ให้กระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น โดยมีกระบวนการคิดและแสดงออกอย่างมีเหตุผล มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการควบคุมตนเองจากข้อความเชิงพฤติกรรมของกรมวิชาการ (2542) และการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มากกว่า 0.6 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ทำให้ได้ข้อความเชิงพฤติกรรมการควบคุมตนเอง ดังนี้

1. ฉันพูดกับเพื่อนด้วยคำพูดที่สุภาพ
2. ฉันพูดและแสดงท่าทางสุภาพเมื่อพบกับครูหรือผู้ใหญ่
3. ฉันเป็นตัวอย่างให้กับน้องได้เพราะฉันเลือกปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน
4. ฉันเลือกกระทำปฏิบัติตามกฎมากกว่าการฝ่าฝืนกฎ ระเบียบของโรงเรียน
5. ฉันเชื่อคำแนะนำของเพื่อนที่ชักชวนให้ฉันตั้งใจเรียนมากกว่าเพื่อนที่ชักชวนให้ฉันเล่นหรือคุยเวลาเรียน
6. ฉันสามารถทำงานที่ค้างในเวลาพักขณะที่เพื่อนไปวิ่งเล่น
7. ฉันจะทำการบ้านหรืองานให้สำเร็จก่อนที่จะไปพักผ่อนหรือวิ่งเล่น
8. ฉันอธิบายให้ผู้อื่นรู้ว่าฉันมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความตั้งใจ เอาใจใส่ในการทำงาน และ ข้อตกลงในการเรียน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งด้านดีและด้านเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น โดยมี พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของกรมวิชาการ (2542) และการตรวจสอบของ ผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มากกว่า 0.6 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ทำให้ได้ ข้อความเชิงพฤติกรรมความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. ฉันวางแผนในการเรียนวิชาต่างๆ โดยอ่านหนังสือหรือเตรียมบทเรียนล่วงหน้าก่อนครูจะ สอน
2. ฉันตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายในชั่วโมงโดยไม่เล่น-คุยถึงแม้ครูจะอยู่ในห้องหรือไม่อยู่ที่ ตาม
3. ฉันไม่ยินยอมให้เพื่อนลอกการบ้านหรือลอกคำตอบในการสอบ
4. ฉันพยายามทำข้อสอบหรือแบบฝึกหัดด้วยตนเอง
5. ฉันตั้งใจเรียนตั้งแต่ต้นชั่วโมงถึงท้ายชั่วโมง ไม่คุย เล่น หรือลุกออกจากที่โดยไม่ขอ อนุญาตในขณะที่มีการเรียนการสอน
6. ฉันส่งงานและการบ้านตามกำหนดเวลา
7. ฉันปฏิบัติตามข้อตกลงในการเรียนวิชาต่างๆ
8. ฉันพอใจในผลงานของตนเองที่ได้ทำอย่างเต็มความสามารถ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง การช่วยเหลือผู้อื่น และเสียสละ

ความหมายของการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละและมุ่งมั่นพัฒนานั้นกรมวิชาการ (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม ทั้งทางกาย จิตใจ ทรัพย์สิน สุขส่วนตัว เพื่อให้ความช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นได้รับความสุขและพ้นจากความทุกข์ ความลำบากหรือเพิ่มเติมในสิ่งที่ขาดหายของผู้อื่นเท่าที่จะกำลัง ความสามารถของบุคคลนั้นๆ จะช่วยเหลือได้ด้วยความเต็มใจ โดยมีพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละของกรมวิชาการ (2542) และการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มากกว่า 0.6 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ทำให้ได้ข้อความเชิงพฤติกรรมกรช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละ ดังนี้

1. ฉันใช้เวลาว่างช่วยเหลือและอธิบายบทเรียนที่เพื่อนไม่เข้าใจ
2. ฉันอธิบายงานและการบ้านกับเพื่อนที่ไม่มาโรงเรียนอย่างเต็มที่
3. ฉันร่วมบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อผู้อื่นเท่าที่ตนเองสามารถช่วยเหลือได้
4. ฉันช่วยเหลือขยับเขยื้อนพื้นเมื่อพบเห็น โดยไม่เป็นเวรประจำวัน
5. ฉันช่วยปิดน้ำ-ไฟก่อนออกจากห้องหรือเมื่อเห็นว่าไม่มีคนอื่นใช้งาน
6. ฉันไม่ทำให้ห้องเรียนวุ่นวายโดยการวิ่งเล่นในห้องเรียนหรือพูดเสียงดังรบกวนผู้อื่น
7. ฉันอาสาช่วยครูถือของเมื่อพบเห็น โดยไม่ต้องได้รับการร้องขอความช่วยเหลือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แผนการดำเนินการประเมินตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการดำเนินการประเมินตนเองด้านพฤติกรรมจริยธรรม

เดือนที่ 1 การควบคุมตนเอง

กิจกรรมที่ 1 การปฐมนิเทศและหนูดีมีปัญญา

ขั้นการประเมิน ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์

ระยะเวลา 3 คาบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องการประเมินตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนควบคุมตนเองในการอธิบายตัวตนของตนเองตามความเป็นจริง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. ครูแนะนำการประเมินตนเองโดยใช้การตั้งคำถามเกี่ยวกับ การประเมินตามความรู้สึกรักของนักเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลที่ผ่านมา เช่น การสอบ การทำแบบฝึกหัด จากนั้นครูอธิบายเรื่องเกี่ยวกับการประเมินตนเองให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนถามคำถามที่สงสัยเกี่ยวกับการประเมินตนเอง

2. ครูแจกสมุดสัญญาตนเอง เรื่อง การควบคุมตนเองให้กับนักเรียนทุกคน เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม การควบคุมตนเองตลอดเวลา 4 สัปดาห์

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่าเรื่อง “หนูดีมีปัญญา” ให้นักเรียนคิดว่า ถ้านักเรียนเป็นหนูดี นักเรียนต้องเผชิญกับปัญหาใดบ้าง? ซึ่งครูและนักเรียนร่วมอภิปรายถึงความไม่สมบูรณ์ในการดำรงชีวิตของคน

2. ครูให้นักเรียนแสดงความตั้งใจในการกระทำการควบคุมตนเองลงในสมุดสัญญาตนเอง

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงการควบคุมตนเอง โดยใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ความภาคภูมิใจในความพยายามของตน จากนั้นครูและนักเรียนช่วยกันคิดและเขียนข้อตั้งใจที่กระทำได้ในชีวิตจริงบนกระดาน

2. ครูให้นักเรียนเขียนข้อตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมสรุปของห้องลงในสมุดสัญญาตนเอง จากนั้นให้นักเรียนเลือกระดับที่ตั้งใจจะควบคุมและพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองตามความสามารถที่คิดว่าจะกระทำได้ในสมุดสัญญา

การประเมินผล

การแสดงผลของนักเรียนในขณะดำเนินกิจกรรม

การบันทึกสมุดสัญญาตนเอง

เรื่อง หนูดีมีปัญหา

หนูดีเป็นเด็กที่มีปัญหาที่มีข้อสงสัยอยู่เสมอ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เธอไม่เข้าใจ เธอมักถูกผู้ใหญ่ดูว่าเป็นเด็กไม่เรียบร้อยเสียเลย ไม่เคยได้รับคำชมเชยจากครูหรือเพื่อน ด้วยความช่างสงสัยของเขาและความอยากได้รับคำชมเชยจากผู้อื่น เธอจึงต้องการให้เพื่อนตอบข้อสงสัยของเธอที่มีอยู่ว่า ...

“ทำไมนะเราต้องมาโรงเรียน?”

“ทำไมเราต้องทำหน้าที่เรียนหนังสือแล้วทำไมผู้ใหญ่ไม่ต้องเรียนหนังสือ”

“ทำไมเราต้องทำเวร”

“ทำไมครูต้องดุเมื่อเราคุยในห้องเรียน”

“ทำไมเราต้องนั่งฟังคนอื่นพูด”

“ทำไมเราต้องเรียนมารยาทในการยกมือก่อนพูดหรือตอบคำถาม”

“ทำไมเพื่อนต้องบอกเราว่าเราควรตั้งใจเรียนมากกว่าวาดรูปเล่นขณะครูสอน”

“ทำไมผู้ใหญ่ชอบให้เราทำการบ้านก่อนไปเล่นเกม”

“ทำไมเราต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ต่างๆที่ไม่ถูกใจเรา”

.....
นักเรียนทั้งหลาย ถ้าหนูเป็นเพื่อนที่ดีของหนูดี ช่วยตอบคำถามเหล่านี้ให้หน่อยได้ไหม
แล้วช่วยกันสรุปว่า

“นักเรียนต้องทำอะไร ? จึงจะไม่เป็นเหมือนหนูดี ที่มีปัญหา”

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 2	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	4 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนได้ทบทวนความตั้งใจในการควบคุมตนเองที่ได้กำหนดระดับที่ ตั้งใจกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 1 โดยให้นักเรียนอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ ผ่านมาตามหัวข้อที่ได้ตั้งใจจะกระทำ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของความตั้งใจกับระดับที่กระทำจริง เพื่อตรวจสอบตนเอง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนร่วมอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง ผลดีของการควบคุมตนเอง

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การเขียนบันทึก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 3	จดหมายเพื่อนรัก
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบาย ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกระทำต่างๆของผู้อื่นได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนเล่นเกม “ปิดตา หาคู่” โดยครูขออาสาสมัคร 10 คนในแต่ละรอบ จากนั้นครูปิดตานักเรียนทั้ง 10 คน ครูให้เพื่อนคนอื่นเดินมาหน้าชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนที่ปิดตาได้สัมผัสตัว ถ้าใครทายถูกว่า “เพื่อนคนนั้นเป็นใคร” ถือว่าเป็นผู้ชนะ ได้รับรางวัลความนุษย์สัมพันธ์ดี และได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในลำดับต่อไป

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูอธิบายถึงสมุดสัญญาตนเอง ที่เป็นสมบัติส่วนบุคคล แต่การประเมินตนเองที่สมบูรณ์ต้องสามารถยอมรับและเปิดเผยตนเองกับผู้อื่นด้วย โดยครูให้นักเรียนแต่ละคู่ทำการแลกเปลี่ยนสมุดของกันและกัน โดยมีสัญญาว่าเราจะไม่เปิดเผยและตำหนิการประเมินตนเองของเพื่อน แต่เราจะช่วยบอกเพื่อนด้วยการเขียนจดหมายจากเพื่อนรัก เขียนสิ่งที่ตนเองเห็นเพื่อนกระทำและอยากให้เพื่อนรู้ว่าสิ่งนั้นดีและควรทำต่อไปหรือสิ่งนั้นยังไม่ดีเพื่อนควรปรับปรุง ใช้ภาษาสุภาพและให้กำลังใจเท่านั้น

2. นักเรียนแต่ละคนเขียน จดหมายเพื่อนรัก ในสมุดสัญญาตนเอง โดยนักเรียนสามารถดูบันทึกพฤติกรรมที่เพื่อนได้บันทึกการกระทำกับความตั้งใจได้ ครูจะให้ดาวเด็กดีเป็นกำลังใจกับเด็กที่สามารถควบคุมตนเองในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับหน้าสัญญาที่เพื่อนและครูไม่อนุญาตให้อ่านได้

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการควบคุมตนเองในการยับยั้งใจตนเอง และให้นักเรียนเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้จากการเขียนจดหมายถึงเพื่อน

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การเขียนจดหมายเพื่อนรัก

กิจกรรมที่ 4	จากเพื่อนถึงเพื่อน
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนสามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ปรับปรุง แก้ไขเกณฑ์ที่ตั้งไว้ใน การประเมินตนเองต่อไป

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนอ่านจดหมายที่เพื่อนเขียนถึงตนเอง และทำความเข้าใจข้อความในจดหมาย โดยครูเปิดโอกาสให้ซักถาม พูดคุยกันได้

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคน นำความคิดที่ได้รับจากเพื่อนและข้อสรุปของการควบคุมตนเองในคาบที่แล้ว มาพิจารณาเพื่อปรับปรุงการกำหนดเกณฑ์ของตนเอง นักเรียนสามารถเพิ่ม-ลด เกณฑ์ที่นักเรียนตั้งใจจะกระทำไว้ได้ เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง โดยนักเรียนแต่ละคนใช้ความคิดของตนเอง ตัดสินเกณฑ์ของตนเอง ไม่ต้องปรึกษาผู้อื่น โดยแสดงความตั้งใจที่จะปฏิบัติให้ได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละคนเก็บสมุดสัญญาตนเอง จากนั้นนั่งสมาธิทบทวนสิ่งที่นักเรียนได้ตั้งใจกระทำในการบันทึกการปฏิบัติในคาบต่อไป

การประเมินผล

การเขียนเกณฑ์การประเมินตนเอง

การนั่งสมาธิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 5	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	3 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนความตั้งใจของตน ในการควบคุมตนเองที่ได้กำหนดระดับความตั้งใจที่จะกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 4 โดยการให้นักเรียนนั่งอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจตนเอง จดจ่อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อที่ได้ตั้งใจจะกระทำไว้ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของความตั้งใจและระดับความสามารถที่กระทำได้จริงด้วยเพื่อตรวจสอบตนเอง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง ผลดีของการควบคุมตนเอง

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 6	จดหมายจากครู
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำของตนเองจากมุมมองของผู้อื่น และสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลอื่นด้วยวิธีการที่เหมาะสม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคน ได้แสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของครู สิ่งที่นักเรียนอยากให้ครูเปลี่ยนแปลง ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนและอธิบายถึงการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ที่สามารถนำมาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้สมุดสัญญาตนเองกับนักเรียนโดยให้แต่ละคนเปิดไปที่หน้า จดหมายจากครู และให้นักเรียนอ่านจดหมายที่ครูเขียนถึงนักเรียน
2. นักเรียนสามารถอธิบายการกระทำของตนเองได้ อย่างมีมารยาทและเคารพต่อความคิดเห็นของผู้อื่น โดยนักเรียนและครูสามารถตอบข้อซักถามกันอย่างมีมารยาท ครูไม่แสดงอำนาจแต่เคารพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีมารยาท

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการควบคุมตนเองในการมีมารยาท ถือเป็น การควบคุมตนเองประการสำคัญ

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การอ่านจดหมายจากครู

กิจกรรมที่ 7	นักเรียนที่รัก
ชั้นการประเมิน	ชั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนสามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ปรับปรุง แก้ไขเกณฑ์ที่ตั้งไว้ใน การประเมินตนเองต่อไป

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนนำจดหมายที่ครูได้เขียนถึงนักเรียนมาอ่านและทำความเข้าใจ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคน นำความคิดเห็นที่ได้รับจากครูและเพื่อน มาพิจารณาเพื่อปรับปรุง การกำหนดเกณฑ์ของตนเอง นักเรียนสามารถเพิ่ม-ลด เกณฑ์ที่ตั้งใจจะกระทำไว้ได้ เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติได้จริง โดยนักเรียนแต่ละคนใช้ความคิดของตนเอง ตัดสินเกณฑ์ของตนเอง และแสดงความ ตั้งใจและปฏิบัติได้จริง

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละคนเก็บสมุดสัญญาตนเอง จากนั้นนั่งสมาธิทบทวนสิ่งที่เราได้ตั้งใจกระทำใน การบันทึกการปฏิบัติในคาบต่อไป

การประเมินผล

การเขียนเกณฑ์การประเมินตนเอง

การนั่งสมาธิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 8	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	3 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนความตั้งใจของตน ในการควบคุมตนเองที่ได้กำหนดระดับความตั้งใจที่จะกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 7 โดยการให้นักเรียนนั่งอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจตนเอง จดจ้อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อที่ได้ตั้งใจจะกระทำไว้ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของความตั้งใจและระดับความสามารถที่กระทำได้จริงด้วยเพื่อตรวจสอบตนเอง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง ผลดีของการควบคุมตนเอง

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 9	ผลการควบคุมตนเอง
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนนำข้อคิดที่ได้จากเรื่อง “ความรักคืออะไร” ปรับเปลี่ยนเป็นข้อคิดที่ใช้ได้กับตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนพิจารณาการแสดงออกถึง “ความรัก” และเขียนอธิบายว่าอยากได้ความรักจากใครบ้างลงในสมุดสัญญาตนเอง

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูอ่านเรื่อง “ความรัก” ให้นักเรียนฟังจากนั้นให้นักเรียนเปรียบเทียบ ความรักที่ตนเองอยากได้นั้น เป็นเหมือนในเรื่อง “ความรัก” หรือไม่ แล้วเราควรรักใครที่สุด และรักอย่างถูกวิธีต้องรักอย่างไร

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับ ความรัก

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การบันทึก “ความรัก”

ความรัก

ฉันเป็นเด็ก ฉันเข้าใจว่า “ความรัก” หมายถึง ความต้องการให้คนอื่นมาชอบฉัน ยอมรับฉัน
ชื่นชมในตัวฉัน ฉันต้องการความรักจากคนรอบข้าง

ฉันจึงต้องทำตัวเป็นเด็กดี ปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อ แม่ ครู อาจารย์เพื่อให้ท่านรักฉัน

ฉันจึง.....ต้องสอบได้คะแนนดีที่สุด เพื่อให้พ่อ แม่ ครู อาจารย์ชื่นชมในตัวฉัน

ฉันจึง.....ต้องเล่นกีฬา และเล่นเกมทุกอย่างให้เก่งเพื่อให้เพื่อนๆชื่นชมในตัวฉันและรักฉัน

แต่เมื่อฉันเริ่มเข้าใจในการกระทำทุกสิ่งๆที่ฉันทำทั้งหมด ฉันต้องวิ่งตามความต้องการของ
คนอื่นเสมอมา ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ครู อาจารย์ หรือแม้กระทั่งเพื่อนๆของฉัน ฉันเหนื่อยเหลือเกิน
เพราะนั่นไม่ใช่ตัวฉันเองเลย ฉันอยากให้ใครๆรัก ชื่นชม แต่ฉันไม่เคยหันหาตัวเองเลยว่าฉันทำได้
อย่างที่คนอื่นอยากให้เราหรือไม่

ฉันเริ่มมอง “ความรัก” ที่ตัวฉันบ้าง ฉันรักที่จะแบ่งปันความเหนื่อยยาก ปลดปล่อยไปบ้าง
ฉันรู้ว่า การเกิดมาของฉันไม่ได้ต้องเป็นเหมือนใคร ฉันต้องเรียนรู้ที่จะยอมรับกับหน้าตา รูปร่าง
ที่มากับตัวฉันให้ได้

หลังจากนั้นฉันต้องเรียนรู้เพื่อรักตนเอง “ความรัก” คือ ความพยายามควบคุมใจของฉัน
ฉันต้องยอมรับผลของการกระทำตนเอง ฉันเรียนรู้สิ่งที่ถูกและผิด และต้องเรียนรู้ด้วยว่า ไม่มีทางที่
ถูกเสมอ ความพยายามเท่านั้นที่จะทำให้ฉันได้ความรัก

พยายามแก้ไข

พยายามเปลี่ยนแปลงเท่าที่ทำได้ ให้มีถูกเท่าที่ความสามารถฉันมี

พยายามรัก ตนเอง ในทางที่ถูก หลังจากนั้นคนอื่นก็จะเข้ามารักเรา โดยเราไม่ต้องวิ่งหา

รักในความเป็นตัวเอง นั่นคือ ความรักที่แท้จริง

ตัดแปลงจากการเห็นคุณค่าในตนเองกับความรัก ของ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2540)

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 10	ชัยชนะที่สำคัญที่สุด
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 4 การบรรลุเป้าหมาย
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสรุปการประเมินตนเองเรื่อง การควบคุมตนเอง และ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนอธิบายชัยชนะในการร่วมกิจกรรมทั้งหมดที่ผ่านมาว่า นักเรียนแต่ละคนมีความสำเร็จใดที่ภูมิใจและอยากเล่าให้เพื่อนฟังบ้าง ครูให้การเสริมแรงด้วยการให้ดาวเด็กดีและการปรบมือจากเพื่อน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนย้อนกลับทบทวนเรื่องราวต่างๆที่ผ่านมาซึ่งบันทึกไว้ในสมุดสัญญาตนเอง ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย ครูให้นักเรียนประเมินตนเองและหาคำตอบว่า “ชัยชนะที่สำคัญที่สุดคืออะไร” (การเปลี่ยนแปลงและการควบคุมตนเองได้) ใครสามารถตอบได้ว่า ชัยชนะของการควบคุมใจตนเองเป็นชัยชนะที่สำคัญที่สุด ครูเสริมแรงด้วยการให้ดาวเด็กดี

2. นักเรียนประเมินตนเองและสรุปว่า ตนเองมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มีความพอใจในการเปลี่ยนแปลงของตนเองมากน้อยเพียงใด และเขียนความรู้สึกที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปสมุดสะสมดาว เพื่อมอบรางวัล เป็นการเสริมแรงให้กับผู้ที่สามารถร่วมกิจกรรมเรื่อง การควบคุมตนเอง ได้ดี และให้นักเรียนคนนั้น สรุปผลของการควบคุมตนเอง การยอมรับตนเอง และการเปลี่ยนแปลงแก้ไขตนเอง

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การสรุปผลการประเมินตนเอง

เดือนที่ 2 ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

จำนวนคาบ 20 คาบ (คาบละ 20 นาที)

กิจกรรมที่ 1 คนดีที่น่าชื่นชมและฉันเป็นคนดี

ขั้นการประเมิน ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์

ระยะเวลา 2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถนำตัวอย่างของผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีมาเป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูบอกรายชื่อนักเรียนที่สามารถเดินแถวอย่างเรียบร้อยและสามารถเข้ามานั่งในชั้นเรียนได้อย่างสงบโดยให้นักเรียนที่ได้รับการกล่าวชื่อนำชั้นเรียน ครูแสดงความชื่นชมนักเรียนดังกล่าว ครูถามนักเรียนทั้งชั้นเรียนว่า นักเรียนเหล่านี้เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องใด? คนดีที่น่าชื่นชมของคุณครูเป็นอย่างไร?

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูและนักเรียนอภิปรายเรื่องของคนดีที่น่าชื่นชม ในประเด็นที่ว่า ทุกคนสามารถเป็นคนดีได้ทุกสถานการณ์ ความดีที่ทำได้ง่ายคือ การรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง การทำความดีคนอื่นอาจไม่รับรู้ แต่ผู้กระทำจะรับรู้ความดีของตนเอง

2. นักเรียนเขียนเกณฑ์ที่ตนเองตั้งใจจะทำในหัวข้อ “ฉันเป็นคนดี” ตามพฤติกรรมที่ครูกำหนดไว้ในสมุดสัญญาตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่องการเป็นคนดี และสิ่งที่น่าชื่นชมกับการทำความดี

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การตั้งเกณฑ์ในสมุดสัญญาตนเอง

กิจกรรมที่ 2	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	3 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนทบทวนความตั้งใจของตนเองในความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียนแต่ละคนที่ได้กำหนดระดับที่ตั้งใจกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 1 โดยการให้นักเรียนอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนอยู่กับตนเอง จดจ่อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อพฤติกรรมต่างๆ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของการกระทำของตนเองไว้ตามความเป็นจริง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง สำนึกกับการกระทำของตนเอง

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

การอภิปราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 3	คนดีชอบแก้ไข
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การเอาชนะใจตนเอง” กับผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแข่งขันเกมความรู้รอบตัว 10 ข้อ โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 ฝ่าย แต่ละคนสามารถเลือกอยู่ฝ่ายใดก็ได้ กลุ่มใดตอบถูกสมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ 1 คะแนน กลุ่มที่ผิดไม่ได้รับคะแนน จากนั้นครูให้นักเรียนบอกว่า ในกิจกรรมนี้ใครคิดว่าตนเองเป็นผู้ชนะอันดับหนึ่ง ให้เปิดเผยตนเองและบอกเหตุผลว่าทำไมคิดว่าตนเองเป็นผู้ชนะอันดับหนึ่ง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ครูอธิบายให้นักเรียนฟังเรื่อง การเป็นผู้ชนะที่เป็นอันดับหนึ่ง ไม่ใช่การเป็นผู้ชนะผู้อื่นแต่เมื่อใดที่นักเรียนสามารถเรียนรู้การเอาชนะใจตนเอง ถือเป็นผู้ชนะอันดับหนึ่ง รู้จักการแก้ไขมากกว่าการแก้ตัว

ครูให้นักเรียนเขียนประสบการณ์เรื่อง “ความผิดที่ฉันเคยก่อ....ความสำเร็จที่ฉันได้แก้ไข” โดยนักเรียนเขียนประสบการณ์โดยไม่ต้องลงชื่อ คิดผลงานหน้าชั้นเรียนแบ่งปันกับเพื่อนๆ เพื่อให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการแก้ไขตนเองจากความผิดที่ได้กระทำ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง การทำดีโดยการแก้ไขตนเอง และให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนตนเอง เพื่อนำไปสู่กระบวนการเอาชนะใจตนเอง

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การเขียนประสบการณ์

กิจกรรมที่ 4	ความตั้งใจของฉัน
ชั้นการประเมิน	ชั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำความตั้งใจในการเป็นคนดีมาประยุกต์ใช้เป็นการกำหนดเกณฑ์ที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูนำไปกิจกรรมที่ 3 เกี่ยวกับ “ความผิดที่ฉันเคยก่อ.....ความสำเร็จที่ฉันได้แก้ไข” เพื่อให้ นักเรียนแต่ละคนรับรู้ถึงข้อจำกัดที่แต่ละคนย่อมมีข้อจำกัดของตนเอง

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

นักเรียนเขียนเกณฑ์ที่ตนเองตั้งใจจะทำในหัวข้อ ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบที่ฉันตั้งใจ ตามพฤติกรรมที่ครูกำหนดไว้ในสมุดสัญญาตนเอง โดยให้นักเรียนคำนึงถึงสิ่งที่ตนเองควรพยายามและสามารถปฏิบัติได้จริง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง สิ่งที่น่าชื่นชมกับการทำความดี

การประเมินผล

การตั้งเกณฑ์ในสมุดสัญญาตนเอง

กิจกรรมที่ 5	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนทบทวนความตั้งใจของตนเองในความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียนแต่ละคนที่ได้กำหนดระดับที่ตั้งใจกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 4 โดยการให้นักเรียนนั่งอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนอยู่กับตนเอง จดจ่อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อพฤติกรรมต่างๆ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของการกระทำของตนเองไว้ตามความเป็นจริง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง สำนึกกับการกระทำของตนเอง

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

การอภิปราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 6	รวมใจ ใฝ่ฝัน ทำดี
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเปรียบเทียบผลของการกระทำระหว่างผู้ที่มีความรับผิดชอบกับผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบ
2. เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการกระทำให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนเล่นเกม “รวมใจ” โดยให้นักเรียนแต่ละคนจับส่วนประกอบของภาพหัวใจในกล่องภาพปริศนา จากนั้นให้นักเรียนหากลุ่มที่มีส่วนประกอบของภาพเดียวกัน โดยให้นักเรียนเข้ากลุ่มกันรวมให้เป็นรูปภาพ แบ่งเป็นกลุ่มละ 6 คน ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่า ทำไมเกมดังกล่าวจึงเรียกว่า “รวมใจ”

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เกม “รวมใจ” เป็นการรวมกลุ่มทำให้เกิดความสามัคคี เกิดความร่วมมือกัน แต่ถ้าต่างคนต่างต้องการทำตามใจตนเองไม่มารวมกัน สังคมนั้นจะแตกแยก การอยู่รวมกันก็ต้องมีกฎ ระเบียบเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ความรับผิดชอบ และการมีระเบียบวินัย รู้หน้าที่ของคนในสังคม จึงจะทำให้สังคมมีความสุข จากนั้นครูให้แต่ละกลุ่มเปรียบเทียบผลการกระทำระหว่างผู้ที่มีความรับผิดชอบและระเบียบวินัยกับผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบและระเบียบวินัยลงในกระดาษ

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอสนทนาเสนอข้อคิดเห็นที่ได้จากการเปรียบเทียบประเด็นข้างต้น ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำดี โดยตอบคำถามว่า “ทำอย่างไร? จึงจะกล้าทำ กล้ารับ” และ “เมื่อผิดพลาดเราควรทำอย่างไร?”

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง ความกล้าหาญในการทำความดี และให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนตนเอง เพื่อนำไปกำหนดเกณฑ์ของตนเองในคาบต่อไป

การประเมินผล

การทำกิจกรรมกลุ่ม

การแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมที่ 7	ทบทวนตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความตั้งใจในการเป็นคนดีมาประยุกต์ใช้เป็นการกำหนดเกณฑ์ที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนอยู่ในห้องโดยครูบอกให้นักเรียนเตรียมตัวเรียนวิชาต่อไป จากนั้นครูจะไม่พูดเรื่องใดๆ แต่จะสังเกตพฤติกรรมนักเรียนเป็นเวลา 5 นาที

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูอธิบายถึงความเจียมของครูว่า พฤติกรรมของแต่ละคนเมื่อไม่ได้รับคำสั่งใดๆ สามารถทบทวนตัวเองหรือเตรียมพร้อมตนเองได้ถือว่า ผู้นั้นเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัยในตนเองในขั้นดี แต่บางคนต้องรอคำสั่งเท่านั้นจึงจะสามารถรับผิดชอบตนเองได้ถือว่าผู้นั้นอยู่ในขั้นพอใช้ แต่เมื่อใดก็ตามที่นักเรียนไม่สามารถทำตามคำสั่งหรือควบคุมตนเองได้ ถือว่าควรปรับปรุง ซึ่งความพยายามจะเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมีการพัฒนาขึ้น

นักเรียนเขียนเกณฑ์ที่ตนเองตั้งใจจะทำในหัวข้อ ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อที่ฉันตั้งใจ ตามพฤติกรรมที่ครูกำหนดไว้ในสมุดสัญญาตนเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง สิ่งที่น่าชื่นชมกับการมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อ

การประเมินผล

การตั้งเกณฑ์ในสมุดสัญญาตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 8	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	4 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนทบทวนความตั้งใจของตนเองในความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียนแต่ละคนที่ได้กำหนดระดับที่ตั้งใจกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 7 โดยการให้นักเรียนนั่งอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนอยู่กับตนเอง จดจ่อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อพฤติกรรมต่างๆ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของการกระทำของตนเองไว้ตามความเป็นจริง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง สำนึกกับการกระทำของตนเอง

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

การอภิปราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 9	รวมพลังสร้างสรรค์คนดี
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผลโดยใช้คำกล่าวที่
ให้กำลังใจ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มในกิจกรรมที่ 3 ร่วมกันประเมินผลการรวมพลังสร้างสรรค์ความดี
โดยให้คะแนนกลุ่ม จากการพิจารณาสมาชิกในกลุ่มทั้งหมดว่ามีการเปลี่ยนแปลงตนเองในทิศทางที่
ดีให้ทุกกลุ่มมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน ครูมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้ดาวเด็กดีดังนี้

กลุ่มใดที่สามารถอธิบายการหักคะแนนของกลุ่มได้อย่างมีเหตุผลโดยร่วมกันพิจารณา
นักเรียนเป็นรายบุคคล ครูเพิ่มดาวเด็กดีให้คนละ 1 ดวง

กลุ่มใดที่ไม่สามารถอธิบายการให้คะแนนกลุ่มได้อย่างมีเหตุผลหรือให้คะแนนกลุ่มเต็ม ครู
ถือว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงไม่เพิ่มดาวเด็กดีให้

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินกระบวนการกลุ่ม โดยครูให้แต่ละกลุ่มตั้งชื่อกลุ่มของ
ตนเอง แต่ละกลุ่มต้องดำเนินการ รวมพลังหาแนวทางสร้างสรรค์คนดี โดยคนดี หมายถึง คนที่มี
ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ เราจะทำอย่างไร? เมื่อเพื่อนยังไม่มีการมีวินัยและความ
รับผิดชอบนักเรียนในกลุ่มมีแนวทางอย่างไรที่จะส่งเสริมให้เกิดการทำความคิด

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการดำเนินการของกลุ่มตนเองหน้าชั้นเรียน เพื่อนในชั้น
เรียนให้คะแนนความพยายามซึ่งมาจากการให้คะแนนของเพื่อนในชั้นเรียนกับการแสวงหา
แนวทางการสร้างสรรค์คนดี

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง รวมพลังสร้างสรรค์คนดี จากการใช้แนวทางที่เพื่อนได้นำเสนอ
และให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนตนเอง เพื่อนำไปกำหนดเกณฑ์ของตนเองในคาบต่อไป

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การทำกิจกรรมกลุ่ม

การสรุปผล

กิจกรรมที่ 10	สำเร็จ.....สำเร็จ
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 4 การบรรลุเป้าหมาย
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองเรื่อง ความรับผิดชอบและความมีวินัยของตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูเล่าเรื่อง “สำเร็จ.....สำเร็จ” ให้นักเรียนฟัง จากนั้นให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในเรื่อง ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนทบทวนเรื่องราวต่างๆที่ได้บันทึกในสมุดสัญญาตนเอง ตั้งแต่หน้าแรกที่ได้ทำกิจกรรมจนถึงหน้าสุดท้าย โดยอธิบายถึง เรื่อง “สำเร็จ..สำเร็จ” จากนั้นให้นักเรียนพิจารณาตนเอง

2. นักเรียนประเมินตนเองสรุปว่า ตนเองมีการเปลี่ยนแปลงบรรลุเป้าหมายของตนมากน้อยเพียงใด จากนั้นทำการสรุปการประเมินตนเองอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปกิจกรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ความสามารถประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงตนเองในเรื่องความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย ถือเป็นความสำเร็จที่น่ายกย่อง

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การสรุปผลการประเมินตนเอง

สำเร็จ..สำเร็จ

นึมเป็นเด็กหญิงที่อาศัยอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร บ้านของเธออยู่ใต้สะพานบริเวณที่คนส่วนใหญ่เรียกว่า “ชุมชนแออัด” พ่อและแม่ของนึมทำงานก่อสร้าง ต้องทำงานอย่างหนักจนไม่มีเวลาอยู่กับนึม ทุกวันหลังเลิกเรียนนึมจะอยู่กับยาย ยายของนึมจะสอนนึมมาตั้งแต่เด็กเสมอว่า คาทาทำให้มีความสุขในชีวิต คือ คำว่า “สำเร็จ สำเร็จ” ตั้งแต่นึมเกิดมาถือเป็น ความสำเร็จของพ่อแม่ ที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ถือเป็นความสำเร็จในการดำรงชีวิตของเรา ทุกอย่างถ้าพยายามแล้วต้องยอมรับความสำเร็จนั้น ทำให้ตั้งแต่เลิกงานโตนึมกับยายจึงมีความสุขกับความสำเร็จที่ตนมี จนถึงวัยที่นึมต้องเข้าโรงเรียน นึมคิดใจมากที่ได้มีเพื่อนใหม่มากมาย ทุกวันนึมมีความสุขกับความสำเร็จ ที่ได้มีเพื่อน ที่ได้เรียนหนังสือ ทุกวันนึมจะบอกความสำเร็จกับยายว่า “วันนี้นึมไปทำอะไรสำเร็จบ้าง?” แต่เข็นวันนี้ นึมบอกยายว่า “หนูเสียใจที่ทำไม่สำเร็จเพราะครูบอกให้นึมเรียนซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2...” เพื่อนๆเรียนจบผ่านไปเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กันหมด เหลือเธอเพียงคนเดียว เพราะครูบอกกับแม่และยายว่า นึมยังอ่านหนังสือและเขียนไม่คล่อง นึมเสียใจ แต่ยายบอกกับนึมว่า “นึมทำสำเร็จที่รู้ว่าสาเหตุของการซ้ำชั้นมาจาก นึมไม่มีการทบทวนหนังสือ นึมไม่กล้าเข้าไปถามครูเมื่อสงสัย กลับบ้านนึมเลยทำการบ้านไม่ได้จึงไม่ยอมทำ ทุกสิ่งเกิดขึ้นมาเพราะมีสาเหตุ ถ้านึมเข้าใจสาเหตุนี้ก็จะสำเร็จแล้ว ต่อไปนึมต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง” นึมเข้าใจและเริ่มต้นการเรียนใหม่ นึมยอมรับว่าตนเองเป็นที่ใหญ่ ครูเล่นน้อมได้เป็นอย่างดี การเรียนของนึมได้ทบทวนอีกครั้งหนึ่ง หลายครั้งที่เพื่อนของนึมที่อยู่ชั้นประถมปีที่ 3 ล้อเลียนนึมที่ตกซ้ำชั้น แต่นึมก็ไม่โกรธเพราะ ยายให้คาถานึมว่า “โกรธคือคนโง่ โมโหคือคนบ้า” ด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความมีวินัยในการเรียนของนึม นึมหันมาทำการบ้านด้วยตนเอง เมื่อไม่เข้าใจจะเข้าไปถามคุณครู เวลาว่างนอกจากนึมจะอ่านหนังสือของประถมศึกษาปีที่ 2 และยังอ่านหนังสือของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปด้วย จนในที่สุด ครูให้โอกาสนึมสอบทั้งชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 และสามารถสอบผ่านได้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทันเพื่อนรุ่นเดิม หลังจากนั้นเป็นต้นมานึมก็พยายามบอกทุกคนที่นึมรู้จักว่า ชีวิตมีคาถาของความสุขคือคำว่า “สำเร็จ สำเร็จ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เดือนที่ 3 การช่วยเหลือผู้อื่น และเสียสละ

จำนวนคาบ 20 คาบ (คาบละ 20 นาที)

กิจกรรมที่ 1	ชุมชนแห่งการแบ่งปัน
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งปัน และตั้งเกณฑ์ในการปฏิบัติของตนเองใน การมุ่งมั่นพัฒนาเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น และเสียสละได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนชมภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปัน น้ำใจ ของบุคคลตัวอย่างทั้งการช่วยเหลือทางกาย ทรัพย์สิน ฯลฯ จากนั้นให้นักเรียน แสดงความรู้สึกของนักเรียน “ถ้านักเรียนมีโอกาสแสดงน้ำใจ....นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร?”

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูและนักเรียนร่วมกันระดมความคิดทำ mind mapping ในเรื่อง “ทำอะไร เราจะสามารถช่วยเหลือและเสียสละเพื่อผู้อื่นได้” ครูและนักเรียนร่วมกันอธิบายการช่วยเหลือ เสียสละที่สามารถกระทำได้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

2. นักเรียนเขียนเกณฑ์ที่ตนเองตั้งใจจะทำในหัวข้อ “มุ่งมั่นพัฒนาเพื่อช่วยเหลือและเสียสละ” ตามพฤติกรรมสร้างจิตสำนึกของการช่วยเหลือและเสียสละของนักเรียน

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง ความภาคภูมิใจกับการช่วยเหลือและเสียสละ

การประเมินผล

การชมภาพยนตร์

การตั้งเกณฑ์ในสมุดสัญญาตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 2	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ชั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	3 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนทบทวนความตั้งใจของตนเองในหัวข้อ การมุ่งมั่นพัฒนาเพื่อช่วยเหลือและเสียดสละ ของนักเรียนแต่ละคนที่ได้กำหนดระดับที่ตั้งใจกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 1 โดยการให้นักเรียนนั่งอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนอยู่กับตนเอง จดจ่อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อพฤติกรรมต่างๆ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของการกระทำของตนเองไว้ตามความเป็นจริง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง สำนึกที่มีต่อการช่วยเหลือ เสียดสละ

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

การอภิปราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 3	ทายชิโครเอ่ย?
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้การเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่นจากประสบการณ์ของผู้อื่นเป็นแนวทางของการตัดสินใจตั้งเกณฑ์ในการปฏิบัติของตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนเล่นเกม “ทายชิโครเอ่ย” โดยครูบอกคำใบ้ที่เป็นเรื่องการเสียสละที่บุคคลนั้นได้กระทำ ให้นักเรียนทายว่าเขาคือใคร?

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ครูให้นักเรียนอภิปรายเรื่อง ความเสียสละของบุคคลในภาพ ครูชมเชยพร้อมกับกล่าวถึงการทำความดีอาจไม่มีใครเห็น แต่สุดท้ายตนเองเท่านั้นที่รู้และเข้าใจสิ่งที่ตนเองได้กระทำและภาคภูมิใจในตนเองในความสำเร็จของการช่วยเหลือ และเสียสละให้กับผู้อื่น

ครูให้นักเรียนบอกเล่าความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำความดี และให้บอกเพื่อนว่าทุกคนสามารถเป็นคนดีจากการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่นได้ในหลากหลายแนวทาง โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง การทำความดีไม่ต้องมีใครเห็น และให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนตนเอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับการตั้งเกณฑ์การช่วยเหลือและเสียสละของตนเอง

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การเล่าประสบการณ์

กิจกรรมที่ 4	ฉันทำได้
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถตั้งเกณฑ์ในการปฏิบัติของตนเองใน การมุ่งมั่นพัฒนาเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น และเสียสละได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนทบทวนเรื่อง “ทนายชิโครเอ่ย” ว่าแต่ละคนสามารถ ทำการช่วยเหลือผู้อื่นและเสียสละได้โดยไม่ต้องให้ใครรับรู้จากตนเอง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูและนักเรียนอภิปรายเรื่อง “ฉันทำได้” โดยทุกคนสามารถทำการช่วยเหลือผู้อื่นได้ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือทางด้านทรัพย์สิน ด้านกำลังคน ด้านกำลังใจ
2. นักเรียนเขียนเกณฑ์ที่ตนเองตั้งใจจะทำในหัวข้อ “มุ่งมั่นพัฒนาเพื่อช่วยเหลือและเสียสละ” ตามพฤติกรรมสร้างสำนึกของการช่วยเหลือและเสียสละของนักเรียน

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง ทุกอย่างที่ผมพยายามสามารถทำได้

การประเมินผล

การอภิปราย

การตั้งเกณฑ์ในสมุดสัญญาตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 5	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ชั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	4 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนความตั้งใจของตนเองในหัวข้อ การมุ่งมั่นพัฒนาเพื่อช่วยเหลือและเสียสละ ที่ได้กำหนดระดับที่ตั้งใจกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 4 โดยการให้นักเรียนนั่งอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนอยู่กับตนเอง จดจ่อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อพฤติกรรมต่างๆ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของการกระทำของตนเองไว้ตามความเป็นจริง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง จิตสำนึกที่มีต่อการช่วยเหลือ เสียสละ

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

การอภิปราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 6	โฆษณาตนเอง
ขั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	2 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนเขียนเรื่องราวของตนเองและยอมรับการแสดงความคิดเห็นจากผู้อื่นเรื่องการเสียดสีและช่วยเหลือผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนดูโฆษณาในหนังสือพิมพ์ แล้วให้นักเรียนแต่ละคนลงความเห็น ว่า เชื่อถือโฆษณาสินค้าและบริการนั้นๆหรือไม่

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูอธิบายถึงการโฆษณาที่เป็นการชวนเชื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการ ลูกค้าน่าจะใช้พิจารณาญาณในการตัดสินใจ ครูให้อาสาสมัครโฆษณาตนเองหรือโฆษณาเพื่อนของตนเอง ในเรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือ เียดสีที่ตนเองกระทำ

2. ครูให้เพื่อนๆ ให้คะแนนกับการโฆษณา ใครได้รับคะแนนจากเพื่อนมากที่สุดถือว่า โฆษณานั้นมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง การกระทำของตนเองที่น่าเชื่อถือที่สุด คือการเรียนรู้ที่จะไม่ใช้อวดเกินจริง อยู่ในโลกของความเป็นจริง ยอมรับตนเอง จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนตนเอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับการตั้งเกณฑ์การช่วยเหลือและเสียดสีของตนเอง

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

การเล่าประสบการณ์

กิจกรรมที่ 7	ถ้าเป็นฉัน...ก็ทำได้
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถตั้งเกณฑ์ในการปฏิบัติของตนเองใน การมุ่งมั่นพัฒนาเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น และเสียสละได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนทบทวนเรื่อง “โฆษณาตนเอง” โดยอาสาสมัครอธิบายว่า ตนเองได้ช่วยเหลือและเสียสละสิ่งใดกับผู้อื่นบ้าง

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูและนักเรียนอภิปรายเรื่อง “การทำดี โดยไม่ต้องมีใครเห็น” เพราะตนเองเท่านั้นที่จะเรียนรู้ตนเองได้ดีที่สุด

2. นักเรียนเขียนเกณฑ์ที่ตนเองตั้งใจจะทำในหัวข้อ “มุ่งมั่นพัฒนาเพื่อช่วยเหลือและเสียสละ” ตามพฤติกรรมสร้างสำนึกของการช่วยเหลือและเสียสละของนักเรียน

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง “ถ้าเป็นฉัน...ก็ทำได้”

การประเมินผล

การอภิปราย

การตั้งเกณฑ์ในสมุดสัญญาตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 8	บันทึกสัญญาตนเอง
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 2 การประยุกต์หลักเกณฑ์
ระยะเวลา	3 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบและบันทึกพฤติกรรมตนเองตามการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนทบทวนความตั้งใจของตนเองในหัวข้อ การมุ่งมั่นพัฒนาเพื่อช่วยเหลือและเสียดสละ ของนักเรียนแต่ละคนที่ได้กำหนดระดับที่ตั้งใจกระทำไว้ในกิจกรรมที่ 7 โดยการให้นักเรียนนั่งอ่านสัญญาตนเองเป็นเวลา 5 นาทีในแต่ละคาบ

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ครูให้นักเรียนแต่ละคนอยู่กับตนเอง จดจ่อกับการทบทวนการกระทำของตนเองจากนั้นบันทึกผลการกระทำในวันที่ผ่านมาตามหัวข้อพฤติกรรมต่างๆ โดยให้นักเรียนใส่ระดับของการกระทำของตนเองไว้ตามความเป็นจริง

ขั้นสรุป

ในแต่ละคาบ ครูและนักเรียนอภิปราย เกี่ยวกับเรื่อง กฎเกณฑ์ของการมุ่งมั่นพัฒนา

การประเมินผล

การอ่านและทบทวนเกณฑ์ที่ตั้งใจ

การเขียนบันทึก

การอภิปราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 9	มุ่งมั่น ตั้งใจ ใฝ่ดี
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประเมินตนเอง
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนอธิบายความมุ่งมั่นในการพัฒนาเรื่อง การเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนอาสาสมัคร 1 คนมาหักไม้เสียบลูกชิ้นที่ครูมอบให้ ซึ่งจะเพิ่มจำนวนชิ้นเรื่อยๆจนสุดท้ายหักไม่ได้ ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดว่า เมื่อเรารักกัน เราต้องการให้ผู้อื่นยอมรับเราด้วย เราต้องเขียนคำขวัญ ข้อคิดของกลุ่มตนเอง ในหัวข้อเรื่อง “มุ่งมั่น ตั้งใจ ใฝ่ดี”

2. ครูให้นักเรียนออกมาแสดงออกถึงรายละเอียดของการมุ่งมั่น ตั้งใจ ใฝ่ดี ของแต่ละกลุ่มให้เพื่อนคนอื่นๆฟัง เพื่อให้ทุกคนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือ เสียสละ ที่ทุกกลุ่มสามารถรวมกันทำได้

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปเรื่อง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ใฝ่ดี ของกลุ่มต่างๆ

การประเมินผล

การร่วมกิจกรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมที่ 10	ที่สุดของความสำเร็จ
ชั้นการประเมิน	ขั้นที่ 4 การบรรลุเป้าหมาย
ระยะเวลา	1 คาบ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสรุปการประเมินตนเองเรื่อง การช่วยเหลือ เสียสละ และมุ่งมั่นพัฒนา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

ครูให้นักเรียนคิดถึงและเขียนเรียงความเรื่อง ความสำเร็จที่ตนเองภาคภูมิใจที่สุด ในสมุด

สัญญาตนเอง

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนทบทวนเรื่องราวต่างๆที่ได้บันทึกในสมุดสัญญาตนเอง ตั้งแต่หน้าแรกที่ได้ทำกิจกรรมจนถึงหน้าสุดท้าย โดยอธิบายถึง ที่สุดของความสำเร็จ ในการทำเรื่อง การช่วยเหลือ เสียสละและมุ่งมั่นพัฒนา

2. นักเรียนประเมินตนเองสรุปว่า ตนเองมีการเปลี่ยนแปลงและพอใจตรงตามเป้าหมายของตนมากน้อยเพียงใด และเขียนความรู้สึกที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนสรุปกิจกรรมเรื่อง การช่วยเหลือ เสียสละ และมุ่งมั่นพัฒนา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเล่าเรื่องความรู้สึกที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงที่ตนเองได้เมื่อร่วมกิจกรรม การช่วยเหลือ เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา

การประเมินผล

การสรุปผลการประเมินตนเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้วัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อความในแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง Coopersmith Self-Esteem Inventory: CSRI
คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ ทำเครื่องหมาย X บนกระดาษคำตอบ โดย
เลือกตอบว่า “ใช่” เมื่อข้อความ “เหมือนตัวเอง” หรือ “ไม่ใช่” เมื่อข้อความ “ไม่เหมือนตัวเอง”

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
<ol style="list-style-type: none"> 1. ฉันไม่ตกใจและหวั่นไหวกับเหตุการณ์ต่างๆ 2. ฉันสามารถตัดสินใจด้วยตนเองโดยไม่รู้สึกรังเกียจ 3. ฉันต้องใช้เวลานานกับการทำความคุ้นเคยสิ่งใหม่ๆ 4. ฉันยอมแพ้ต่อสิ่งต่างๆง่ายมาก 5. ฉันลำบากใจที่เกิดเป็นตัวเอง 6. ชีวิตฉันเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย 7. ฉันรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า 8. เมื่อเปรียบเทียบกับคนส่วนใหญ่ฉันหน้าตาไม่ดี 9. บ่อยครั้งที่ฉันอยากเป็นคนอื่น 10. ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้ 11. ฉันมีความมั่นใจในตนเอง 12. ฉันนั่งใจลอยบ่อยๆ 13. ฉันอยากเป็นเด็กกว่านี้ 14. ต้องมีคนบอกฉันเสมอว่าต้องทำอะไรบ้าง 15. ฉันมักเสียใจในสิ่งที่ทำไปแล้ว 16. โดยปกติฉันสามารถดูแลตนเองได้ 17. ฉันเป็นคนที่มีความสุข 18. ฉันรู้จักเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองดี 19. ฉันสามารถตัดสินใจและยึดมั่นในการตัดสินใจโดยไม่เปลี่ยนแปลง 20. จริงๆแล้วฉันไม่ชอบเพศอย่างที่มีมาตั้งแต่เกิด 21. บ่อยครั้งที่ฉันระอายในการกระทำของตนเอง 22. ฉันไม่กังวลว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นกับตนเอง 23. ใครๆจะรู้สึกสนุกเมื่ออยู่กับฉัน 24. ฉันไม่เคยวิตกกังวลใจในเรื่องใดเลย 		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
25. ฉันทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ 26. ฉันมีแต่ความสุขตลอดเวลา 27. ฉันชอบทุกคนที่ข้าพเจ้ารู้จัก 28. ฉันไม่เคยถูกคุด่าเลย 29. ฉันพูดความจริงเสมอ 30. ฉันรู้อยู่เสมอว่าควรพูดอะไรกับผู้อื่น 31. ใครๆจะรู้สึกสนุกเมื่ออยู่กับฉัน 32. ฉันเป็นที่นิยมหรือเป็นขวัญใจของเพื่อนในวัยเดียวกัน 33. เพื่อนๆมักคล้อยตามความคิดของฉัน 34. คนอื่นๆได้รับความชื่นชมมากกว่าฉัน 35. ฉันเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นได้ง่าย 36. ฉันไม่ชอบอยู่กับผู้อื่น 37. เพื่อนๆชอบล้อเลียนและวิจารณ์ฉันบ่อยๆ 38. ฉันรู้สึกหงุดหงิดง่ายเมื่ออยู่ที่บ้าน 39. พ่อแม่เข้าใจความรู้สึกของฉัน 40. พ่อแม่ตั้งความหวังในตัวฉันสูงเกินไป 41. บ่อยครั้งที่ฉันอยากหนีออกจากบ้าน 42. พ่อแม่เข้าใจในความสามารถของฉัน 43. ฉันรู้สึกว่าพ่อแม่วุ่นวายกับชีวิตของฉัน 44. ฉันกับพ่อแม่มีความสุขมากในการอยู่ด้วยกัน 45. เมื่อฉันอยู่บ้านไม่ค่อยมีใครสนใจฉันมากนัก 46. ฉันรู้สึกลำบากใจในการพูดหน้าชั้นเรียน 47. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกหงุดหงิดเมื่ออยู่ที่โรงเรียน 48. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกท้อแท้เมื่ออยู่โรงเรียน 49. ในการกระทำอะไรฉันจะเพิ่มเติมความสามารถ 50. ครูทำให้ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่ดีเท่าที่ควร		

กระดาษคำตอบแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง Coopersmith Self-Esteem Inventory: CSRI
คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ ทำเครื่องหมาย **X** บนกระดาษคำตอบ โดย
เลือกตอบว่า “ใช่” เมื่อข้อความ “เหมือนตัวเอง” หรือ “ไม่ใช่” เมื่อข้อความ “ไม่เหมือนตัวเอง”

ข้อที่	ใช่	ไม่ใช่	ข้อที่	ใช่	ไม่ใช่
1			26		
2			27		
3			28		
4			29		
5			30		
6			31		
7			32		
8			33		
9			34		
10			35		
11			36		
12			37		
13			38		
14			39		
15			40		
16			41		
17			42		
18			43		
19			44		
20			45		
21			46		
22			47		
23			48		
24			49		
25			50		

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเพ็ญศิริ อิ่มอุดม เกิดเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2522 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2545 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและ จิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2549

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย